

SN.

Nämndens arbetsutskott.

Kinberg, A. G. K., ordf.; Tengdahl, K. A.; Ekman, V. R. (suppl.).

Sekreterare

(1,200 kr.)

Malmros, N.

Nämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1921 års räkenskaper och förvaltning).

Elméus, C. K. J., arkitekt, stadsfullm.

Sjöholm, G. E., grosshandlare.

Suppleanter:

Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet.

Forsner, A. P., direktör.

Nämndens byggnadskontor.

Hantverkaregatan 1, C.; rt. 324 38 (expeditionen och arkitekten), 308 18 (dagkontrollanten), 314 80 (ritkontoret och vakttrummet), st. Norr 41 18 (ritkontoret och vakttrummet); expeditionstid: 9—5 (lördagar och helgdagsaftnar 9—3).

Arkitekt och arbetsledare

(18,960 kr.).

Östberg, R.

Byggnadschef

(6,000 kr.).

Möller, C. O.

Dagkontrollant

(7,620 kr.).

Karlsson, K. J.; rt. 308 18.

Biträdande dagkontrollant

(6,000 kr.).

Nordgren, A. G.

Kontrollant för målningsarbeten

(6,000 kr.).

Månsson, J. F.

Kostnadsberäknare

(5,040 kr.).

Dahlström, O. G. R.

Ritare

(6,000—5,040 kr.).

Wetterqvist, A. F.; Borgström, B. A. T.; Friberg, N. G:son; Mattsson, P.

Expeditionsföreståndare

(4,800 kr.).

Schold, E. G.

Ett extra skrivbiträde (1,560 kr.), två kontorspojkar.

Textilexpert

(4,680 kr.).

Sjöström, Maja; rt. 314 80.

Anm. Med hänsyn till inträffade eller väntade förändringar i de förutsättningar, som legat till grund för den tidigare uppgjorda fördelningen av utrymmena i det nya stadshuset, beslöt stadsfullmäktiges beredningsutskott den 10 april 1919 att tillsätta fem delegerade (utsedda den 16 i s. m.) med uppgift att tillse, i vilken mån programmet för användandet av utrymmet i stadshuset med hänsyn till dessa ändrade förutsättningar behövde revideras, samt att taga under övervägande, vilka övriga förändringar i rumsindelningen, som kunde vara påkallade, ävensom att förbereda inflyttningen i stadshuset av de myndigheter, för vilka lokaler därstädes kunde ifrågakomma.

Delegerade.

Cederborg, A., direktör, stadsfullm:s ordf.; Juhlin Dannfelt, C. G., borgarråd, stadsfullm.; Magnusson, G. G., direktör; Norén, A. J. N., byggnadsingenjör; Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s 1:e vice ordf.

För frågor rörande stadshusets möblering m. m. har av fastighetsnämnden tillsatts en särskild delegation, i vilken stadshusnämnden är representerad (se under fastighetsnämnden sid. 74).

Stockholms stads byggnadsnämnd

och i samband därmed stående institutioner.

Byggnadsnämnden.

Stadshuset, 3 tr., C.; rt. och st. stadshuset; sessionstid varje onsdag; expeditionstid: 11—3.

Byggnadsordningarna av 1725, 1736 och 1763 med flera år hava blivit avlösta med nya författningar i enlighet med utvecklingens krav. Huvudstadens nuvarande privata byggnadsverksamhet regleras genom byggnadsstadgan för rikets städer av den 8 maj 1874 (en kungl. kommitté har utarbetat ett förslag till ny byggnadsstadga för riket, över vilket förslag stadsfullmäktige den 7 febr. 1910 avgivit yttrande), Stockholms stads byggnadsordning av den 13 dec. 1890 samt lagen om fastighetsbildning i stad den 12 maj 1917. Dessa författningar avse dels genomförandet av den fastställda stadsplanen, dels tillgodoseende av det allmänna och den enskilde byggherrens rätt samt invånarnas säkerhet i sanitärt avseende m. m.

Närmast inseendett över Stockholms stads bebyggande utövas numera av byggnadsnämnden, vars verksamhet började år 1875 och som avgör alla ärenden, vilka skola enligt byggnadsstadgan, fastighetsbildningslagen och byggnadsordningen bedömas och ej tillhöra annan myndighets prövning. Nämnden äger att genom föreläggande av vite göra sig hörsammad. Den består av fem ledamöter, valda för fyra år, två av magistraten och tre av stadsfullmäktige, med lika många suppleanter, jämväl utsedda för fyra år. Stadsfullmäktiges senaste val skedde den 2 december 1918 för perioden 1919—1922. För ett år i sänder väljer nämnden sin ordförande.

Byggnadsnämnden bör ägna synnerlig uppmärksamhet åt, att i avseende å stadsplanen vidtagas alla de förbättringar, som kunna åstadkommas (jfr även stadsplanenämnden, sid. 86), att i byggnadsordningen införas sådana bestämmelser, som kunna leda till stadens ändamålsenliga bebyggande m. m. I alla till byggnadsnämndens omvärdnad hörande frågor av sådan beskaffenhet, att de skola av stadsfullmäktige prövas, äger nämnden att hos fullmäktige väcka förslag och göra andra framställningar. Nämnden äger ock, där den finner omständigheterna därtill föranleda, göra framställningar hos överståthållarämbetet. Innan stadsfullmäktige avgöra förslag till stadsplan eller ändring därav, till stadgande i byggnadsordningen eller till tomtreglering, där sådan bör av stadsfullmäktige prövas, skall, såvida ej byggnadsnämnden själv väckt förslaget, dess yttrande

inhämtas. Nämnden har till sitt biträde en stadsarkitekt och en stadsingenjör samt i övrigt åtskilliga tjänstemän (se nedan), vilka samtliga befattningshavare tillsättas och entledigas av byggnadsnämnden.

Stadsarkitekten skall vara tillstådes vid nämndens sammanträden med rättighet att deltaga i överläggningarna men ej i besluten och att få sin mening antecknad till protokollet, därest han det äskar. Detsamma gäller om stadsingenjören i avseende å de frågor, som höra till hans befattning.

För att å nämndens vägnar verkställa inspektion av under nämndens prövning hörande byggnadsföretag tillsätter nämnden tre byggnadsinspektörer. Från och med år 1920 är dessutom hos byggnadsnämnden anställd en planteringsinspektör med uppgift att biträda nämnden vid frågor rörande förgårdars och innergårdars anordnande och plantering samt å nämndens vägnar öva tillsyn över deras skötsel.

Till biträde vid behandlingen av ärenden rörande hissar äger nämnden jämväl anlita av överståthållarämbetet förordnade hissinspektörer (se sid. 24).

Författningar m. m. K. byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874 med ändringar den 30 dec. 1876, 18 april 1884, 30 nov. 1888, 20 juni 1890, 12 maj 1917, 26 nov. 1920 och 30 sept. 1921. Lag om fastighetsbildning i stad den 12 maj 1917 med ändringar den 27 maj 1919 och 13 maj 1921. Byggnadsordningen för Stockholms stad den 13 dec. 1890, med ändringar den 13 febr. 1892, 18 febr. 1893, 30 maj och 24 aug. 1896, 7 jan., 7 april och 29 dec. 1898, 4 jan. 1900, 19 mars 1906, 21 mars och 21 sept. 1910, 13 juni 1912, 2 jan., 14 febr., 20 maj, 16 juli och 29 okt. 1914, 7 april, 10 och 16 juli 1915, 21 dec. 1916, 25 maj 1917, 25 febr., 4 mars, 3 april, 4 juni och 24 nov. 1919, 31 mars 1920 samt 3 nov 1921. Särskilda föreskrifter med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande inom vissa icke stadsplanlagda delar av Brännkyrka och Bromma, fastställda av kungl. maj:t den 8 okt 1920. Instruktion för de hos byggnadsnämnden anställda byggnadsinspektörer den 19 jan. 1910. Taxa å avgifter för hos byggnadsnämnden begärda byggnadslov, besiktningar m. m., fastställd av kungl. maj:t den 25 okt. 1918. Taxa å avgifter för erhållande av hos byggnadsnämnden rekvirerade kopior av ritningar, fastställd av kungl. maj:t den 21 maj 1920. Taxa för konsulentverksamhet beträffande gårdars anordnande

BN.

och planterande, fastställt av överståthållarämbe-
tet den 29 okt. 1919.

Stat år 1922. Utgifter: 835,400 kr.; inkomster: 152,500 kr.

Byggnadsnämndens ledamöter.

Ordförande

(arvode 2,500 kr.).

*Klintberg, C. T., rådman (som led. vald av magistraten).

Ledamöter

(arvode 2,000 kr.).

*Hafström, T. A. E., rådman (vald av magistraten).

*Lallerstedt, E. J., arkitekt, professor (vald av stadsfullm.).

*Magnusson, A. E., byggmästare, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

*Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s 1:e vice ordf. (vald av stadsfullm.).

Suppleanter.

*Friedholm, J. A., rådman (vald av magistraten).

*Johansson, A. W., rådman (vald av magistraten).

*Kinberg, A. G. H., överstelöjtnant, stadens byggnadschef (vald av stadsfullm.).

*Kreüger, H., civilingenjör, professor (vald av stadsfullm.).

*Tengbom, I. J., slottsarkitekt (vald av stadsfullm.).

Sekreterare (21).

Hellsten, E. H.; mottagningstid: 11—2 (utom onsdagar).

Delegerade för inspektion av stadsingenjörskontoret.

Magnusson, A. E., byggmästare, stadsfullm.; Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s 1:e vice ordf.

Byggnadsnämndens expedition.

Adress, telefoner och expeditionstid: se ovan.

Stat år 1922. Utgifter: 298,000 kr.; inkomster: 50,000 kr.

Stadsarkitekt (27).

Westholm, J. S.; mottagningstid: 1—3 (utom fredagar).

Stadsingenjör (26).

Påhlman, A. E.; träffas å stadsingenjörskontoret (se nedan).

Vice stadsarkitekt (23).

Hallman, P. O., tjl. (se stadsplane-kontoret), tjl. Bagger, J. A. (se nedan); mottagningstid: 1—3 (utom torsdagar).

Arkitekt (18).

Bagger, J. A., tjl. (se ovan), tjl. Norborg, J.

Ingenjör (23).

Chatillon-Winbergh, G.; mottagningstid: 1—3 (utom fredagar).

Tio extra arkitekter (till en av dessa utgår arvode, beräknat efter 4,200 kr. per år), en extra ingenjör.

Byggnadsinspektörer (19).

Landewall, G. E. (Norrmalm och Östermalm); Sjösteen, B. F. O. (Kungsholmen, Staden inom broarna, Södermalm och Bromma); Boheck, P. E. (Brännkyrka).

Planteringsinspektör

(3,600 kr., dessutom särskild ersättning enligt taxa.)

Nilsson, K. L.

Kontorsskrivare och registrator (9).

Uddquist, Elin M.

Kontorsskrivare och kassör (9).

Björk, Anna M. E.

En amanuens (2,700 kr.), en biträdande tjänsteman å kansliet (2,000 kr.).

Expeditionsföreståndare (å arkivet) (7).

Dahlgren, A. Maria W.

Ett skrivbiträde (4), en extra kontorsskrivare (2,340 kr.), två extra biträden (för rit- och kopieringsgöromål).

Förste vaktmästare (7).

Kelén, N. J. V.

Två vaktmästare (5).

Byggnadsnämndens namnberedning.

Byggnadsnämnden har år 1921 fattat beslut om inrättande av en särskild beredning med uppgift att uppgöra och till nämnden avgiva förslag till namn å nya gator, allmänna platser och kvarter. Förutom de av byggnadsnämnden utsedda ledamöterna ingår i namnberedningen även en representant för skönhetsrådet.

Ledamöter

Ljungström, O., arkivarie; Påhlman, A. E., stadsingenjör; Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s 1:e vice ordf., ordf.; Westholm, J. S., stadsarkitekt; Laurin, C. G. J., skriftställare (utsedd av skönhetsrådet).

Sekreterare.

Langenfelt, P. G. L. M., fil. d.r.

Stadsingenjörskontoret.

Stadshuset, 3 tr., C.; rt. och st. stadshuset; expeditionstid: 10—2.

Å magistratens stat fanns tidigare uppförd en stadsingenjör, som efter byggnadsstadgans tillkomst år 1874 överfördes på drätselnämndens första avdelnings stat. Denne övervakade såsom en statens ämbetsman enskildas tomt- och byggnadsärenden, men var på samma gång drätselövervaltningens tjänsteman. I sin förra egenskap uppbär han ersättning enligt taxa. År 1898 uppfördes emellertid kontoret på stadens stat mot del att dessa sportler indrogos till stadskassan.

Stadsingenjörskontoret åligger att i enlighet med fastställd instruktion verkställa uppmätning av tomter och utfärda tomtkartor, att utarbета styckningar och sammanläggningar av tomter, att verkställa utstakning och kontrollutstakning av nybyggnad samt behövliga gatuutstakningar, att å en i lämplig skala upprättad översiktsskarta över Stockholm införa alla de förändringar, som äga rum i avseende å stadspanen, tomters styckning samt tomt- och adressnumrering, att lämna kopior av i kontoret befintliga kartor samt avskrifter av därstädes förvarade handlingar, att till stadskollegiet och fastighetsnämnden avgiva infordrade yttranden i frågor om ändring av eller tillägg till stadspanen, friköp och lösen av ofria tomter, köp och försäljning av mark för stadens räkning samt av byggnadsnämnden meddelade beslut om tomters styckning och sammanläggning, att tillhandagå stadskollegiet, fastighetsnämnden, drätselnämnden, gatunämnden, stadspanenämnden, stadens byggnadschef och stadens ombudsman med utfärdande av kopior av kartor, meddelande av upplysningar med mera dylikt, att jämväl i övrigt till byggnadsnämnden, drätselnämnden, gatunämnden, fastighetsnämnden och stadspanenämnden göra framställningar och avgiva infordrade yttranden i de till kontorets tjänsteområde hörande ärenden, att till överståthållarämbetet avgiva yttranden i till kontoret hänskjutna frågor angående adressnummer vid gator och övriga ärenden, som till kontorets arbetsområde höra, samt att meddela rotmännen uppgift å de förändringar, som inträffat i avseende å tomters areal, nummer, styckning eller utläggning till torg, gata eller annan allmän plats eller farväg m. m. Kontoret har vidare att genom åtta av sina tjänstemän utföra de arbeten, som enligt stadganden i 2:a, 5:e och 6:e kapitlen av lagen om fastighetsbildning i stad ankommer på mättningsman i stad.

Kontorets personal tillsättes från och med år 1919 av byggnadsnämnden ensam; nuvarande innehavarna av stadsingenjör-, vice stadsingenjör- och arkivariefattningarna hava dock tillsatts av en valnämnd, bestående av byggnadsnämndens ledamöter och fem ledamöter från drätselnämnden. Extra ingenjörer antagas på stadsingenjörens förslag av byggnadsnämnden

samt entledigas i samma ordning. Stadsingenjören, vice stadsingenjören, de sex ingenjörerna och arkivarien skola hava avlagt antingen lantmåteriexamen eller fullständig avgångsexamen från tekniska högskolans fackskola för väg- och vattenbyggnadskonst samt dessutom äga tillfredsställande vitsord om praktisk skicklighet i geodetisk mätning.

Instruktion m. m. Stadsfullmäktiges instruktion för stadsingenjörskontoret den 1 dec. 1898 med däri den 14 febr. 1903 och den 18 nov. 1918 gjorda tillägg. Byggnadsordningen för Stockholms stad den 13 dec. 1890 med senare ändringar (se ovan under byggnadsnämnden). Taxa för stadsingenjörskontoret i Stockholm, fastställd av kungl. maj:t den 24 juli 1919.

Stat år 1922. Utgifter: 537,400 kr.; inkomster: 102,500 kr.

Stadsingenjör (26).

Påhlman, A. E.; (förordnad t. o. m. 1923); mottagningstid: 10—12.

Vice stadsingenjör (23)

Myrberg, O.

Utsakningsingenjör (20).

Kinnman, C. E. T.

Kontrollingenjörer (19).

Söderborg, B. E.; Dahllöf, K. A.

Mättningsingenjör (19).

Löfgren, A.

Planmättningsingenjörer (19).

Hanzon, N.; Bergström, S. H. E.

Arkivarie (18).

Ljungström, O.

Kanslist (15)

(nuv. innehavaren åtnjuter dessutom personligt lönetillägg å 1,200 kr.).

Wissler, A. F.

E. o. tjänstemän

(6,750—5,100 kr.).

Carlquist, A. Th.; Ekeley, A. Th.; Bryzell, O. H.; Wilow, J. A. V.; Nilsson, I.

En kontorsskrivare (9), ett ritbiträde (9), en kontorsskrivare (7), nio ritbiträden (6), två expeditionsbiträden (2,820—2,340 kr.), två vaktmästare (5); dessutom tillfälliga biträden och hantlangare.

Fastighetsregistret.

Se sid. 27.

SpN.

Stockholms stads stadsplanenämnd.

Stadsplanenämnden.

Stadshuset, 4 tr., C.; rt och st. stadshuset.

I anledning av därom väckt motion beslöt stadsfullmäktige vid sammanträde den 29 mars 1909 uppdraga åt drätselnämndens första avdelning och byggnadsnämnden att efter utredning genom en kommitté (stadsplanekommissionen), bestående av två ledamöter av vardera av bemälda myndigheter samt stadens byggnadschef, stadsingenjören, stadsarkitekten och en av kommittén med sig adjungerad, i stadsplanefrågor särskilt sakkunnig person, förstärkt med tre av stadsfullmäktige utsedda personer, gemensamt uppgöra och till stadsfullmäktige inkomma med förslag dels till revision av stadsplanerna för det dåvarande stadsområdet, särskilt i syfte att befrämja utnyttjandet av stadens gatur regleringsfastigheter, dels till användning av dessa senare på lämpligt sätt för olika ändamål. Den sistnämnda delen av detta uppdrag har numera övertagits av fastighetsnämnden.

År 1912 uppdrogo stadsfullmäktige åt stadsplanekommissionen att uppgöra och inkomma med förslag till stadsplaner för tät bebyggda samhällen inom Brännkyrka socken, ävensom plan till huvudtrafikleder från stadens dåvarande gräns och förbindelseleder mellan tät bebyggda områden inom samma socken. Samtidigt förstärktes kommissionen med ett ombud för dåv. lantegendomsnämnden, som från den 4 dec. 1916 deltog i alla ärendens behandling. I samband med inrättandet av fastighetsnämnden (fr. o. m. år 1919) och i anledning av den kommunala omorganisationen år 1920 ägde ytterligare förändringar rum i kommissionens sammansättning, så att denna efter den 1 april 1920 bestod av det borgarråd, som var ordförande i fastighetsnämnden (ordförande), byggnadschefen, fastighetsdirektören, stadsingenjören och stadsarkitekten samt sju andra ledamöter, av vilka tre utsågos av stadsfullmäktige, två av byggnadsnämnden, en av drätselnämnden och den sjunde utgjordes av en av kommissionens övriga ledamöter utsedd, i stadsplanefrågor särskilt sakkunnig, avlönad ledamot.

Stadsplanekommissionens arbete förblev emellertid ej inskränkt till vad som ursprungligen var dess uppgift, nämligen exploaterandet av stadens gatur regleringsfastigheter, utan utsträcktes så småningom till att avse stadsområdets planering överhuvud. Kommissionen erhöi härigenom en självständig och bestående uppgift

inom förvaltningen, en uppgift, som genom den moderna stadsplanekonstens utveckling och stadsplanearbetets nära anknytning till den kommunala fastighetspolitiken alltmera växt i betydelse. Stadsplanekommissionens organisation såsom en delegation av vissa förvaltningsmyndigheter med blott ofullständigt angivet uppdrag kunde under sådana förhållanden ej i längden anses motsvara dess ställning och dess uppgifter, sådana dessa med tiden utvecklats sig. Med anledning härav beslöt stadsfullmäktige den 6 dec. 1920 ett fr. o. m. 1921 ersätta stadsplanekommissionen med en självständig förvaltningsnämnd, *stadsplanenämnden*, för vilken instruktion fastställdes av kungl. maj:t den 31 dec. 1920.

Stadsplanenämnden har till uppgift att, efter uppdrag av byggnadsnämnden eller då sådant eljest med hänsyn till byggnadsverksamhetens utveckling och bostadsbehovet visar sig erforderligt, uppgöra förslag till nya eller ändrade stadsplaner och planer för andra trafikleder än gator.

Nämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, byggnadschefen, fastighetsdirektören och stadsarkitekten samt fem andra ledamöter, vilka, jämte fem suppleanter för de valda ledamöterna, utses av stadsfullmäktige för två år. Vid nämndens sammanträden, som äga rum minst en gång i månaden, är stadsingenjören berättigad att närvara och deltaga i överläggningarna med rätt att framställa förslag och få sin mening antecknad till protokollet. Enahanda befogenhet tillkommer, var för sitt förvaltningsområde, cheferna för de avdelningar av stadens fastighetskontor, å vilka handläggas ärenden rörande stadsplanens genomförande samt ärenden rörande exploatering av stadens yterområden.

För revision av nämndens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer jämte två suppleanter.

Författningar m. m. Lag om fastighetsbildning i stad den 12 maj 1917 med ändringar den 27 maj 1919 och 13 maj 1921. Instruktion för Stockholms stads stadsplanenämnd, fastställd av kungl. maj:t den 31 dec. 1920.

Stat år 1922. Utgifter: 189,350 kr.

Stadsplanenämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Meurling, C. H. F., borgarråd.

Vice ordförande.

***Lallerstedt**, E. J., arkitekt, professor (som led. utsedd av stadsfullmäktige).

Övriga ledamöter.

Kinberg, A. G. H., stadens byggnadschef.
Eggert, G. E., förste ingenjör (förordnad som fastighetsdirektörens ställföreträdare).
Westholm, J. S., stadsarkitekt.
 ***Ahlbin**, G. H. G., journalist, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).
 ***Ekman**, V. R., direktör, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).
Lindhagen, Anna J. J., barnavårdsinspektör, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).
Vinberg, S. W., hamndirektör (utsedd av stadsfullm.).

Suppleanter

(utsedda av stadsfullmäktige).

***Tengbom**, I. J., slottsarkitekt.
Loven, S. A., försäkringsdirektör.
Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s l:e vice ordf.
 ***Magnusson**, G. G., direktör.
 ***Gellerstedt**, N. O., civilingenjör.

Kassaförvaltare.

Ekman, V. R. (se ovan).

Sekreterare

(1,500 kr.).

Björkman, C. A. J.

Stadsplanenämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1921 års räkenskaper och förvaltning).

Forssell, C. A., professor, stadsfullm.
Hult, C. A., ingenjör.
Wretling, E. P., civilingenjör.

Suppleanter:

Larsén, A., byggnadsverkmästare.
Öhrström, K. O. A., kapten, stadsfullm.

Stadsplanekontoret.

Stadshuset, 4 tr., C.; rt. och st. stadshuset; expeditionstid: 10—2,30, lördagar och helgdagsaftnar 10—2.

Stadsplanekontoret är stadsplanenämndens verkställande organ. Kontorets närmare organisation har ännu icke av stadsfullmäktige fastställts: tillsvidare fungerar provisoriskt den förut av stadsplane-kommissionen inrättade tjänsteorganisationen.

Chef

(15,600 kr.¹).

Hallman, P. O.: mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 10—12.

Byråarkitekt

(8,400 kr.).

Berven, Hj. G. M.

Biträdande arkitekter

(6,900—6,000 kr.).

Holmberg, O. F. W.; **Sehlstedt**, O.; **Bergentz**, T. G.

Byråingenjör

(8,400 kr.).

Nordgård, K.

Biträdande ingenjör

(6,500 kr.).

Carlstedt, R. B.

Fem rit- och skrivbiträden (3,000—2,220 kr.), en vaktmästare (1,140 kr.).

¹) Innehavaren av befattningen får ej utöva enskild arkitektverksamhet inom Stockholm samt ej heller utom Stockholm utan nämndens medgivande.

GN.

Stockholms stads gatunämnd och i samband därmed stående institutioner.

Gatunämnden.

Stora Nygatan 2 B, 1 tr., St.; st. Norr 20 20. Sessionstid vanligen varannan onsdag kl. 3e. m.

I samband med drätselnämndens ombildning till stadens centrala finansmyndighet (jfr ovan under drätselnämnden) överflyttades flertalet av de icke direkt finansiella angelägenheter, vilka förut handhåfts av drätselnämnden, till en nyinrättad nämnd, gatunämnden, vilken trädde i verksamhet den 10 april 1920. Den nya nämnden utgör sålunda väsentligen en fortsättning av den förutvarande drätselnämndens andra avdelning (jfr sid. 52 och nedan); dock med den skillnaden att till gatunämnden överförts jämval brandväsendet, vilket förut sorterade under drätselnämndens första avdelning, samt vidare att byggnadskontorets arkitektur- och hamnavdelningar samt vattenledningsverket överflyttats till resp. fastighetsnämnden, hamnstyrelsen och industriverksstyrelsen.

Gatunämnden handhaver förvaltningen av stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar, såsom viadukter, trappor, hissar, avlopp, bekvämlighetsinrättningar, planteringar m. m., samt av stadens förråd ävensom av stadens renhållningsväsen och brandväsen. Nämnden handlägger vidare gatuväsendet rörande frågor om broar över vattendrag, om gatutrafiken, gatuledningar, den allmänna belysningen (utom å hamnområdena) samt de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas.

Nämnden består av, förutom ordförande och vice ordförande, som utses av stadskollegiet, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter väljas av stadsfullmäktige. Ordförande skall vara ett av borgarråden och vice ordförande en av stadskollegiets övriga ledamöter. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom.

Under gatunämnden lyda byggnadskontoret, vars chef är byggnadschefen, renhållningsverket, vars chef är renhållningsdirektören, och brandväsendet, vars chef är brandchefen. Vid nämndens sammanträden äga de nämnda cheferna närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna, med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Nämndens årliga räkenskaper och förvaltning granskas av revisorerna, vilka till ett antal av tre, jämte två suppleanter, utses av stadsfullmäktige.

Instruktion. K. instruktion för Stockholms stads gatunämnd den 19 mars 1920.

Stat år 1922. Utgifter: 16,237,700 kr.; inkomster: 2,795,500 kr.

Gatunämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Kinmanson, H. S., byrådirektör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Forssberg, E. V., direktör.

***Hultman, G. H.**, civilingenjör, stadsfullm.

Lange, E., kassör, stadsfullm.

***Magnusson, A. E.**, byggmästare, stadsfullm.

Pehrsson, J. P., förtroendeman, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

Berndtson, C. F., chaufför, stadsfullm.

Hallgren, L. G., järnkramhandlare.

***Nordgren, F. L.**, förtroendeman.

Nilsson, E. O. V., bageriidkare, stadsfullm.

***Persson, P. G.**, faktor, stadsfullm.

Sekreterare.

Se nedan nämndens expedition.

Gatunämndens delegerade.

Gatunämnden äger mellan sina ledamöter fördela göromålen på sätt lämpligast synes, ävensom uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter, såsom särskilda delegerade, eller åt under nämnden lydande förvaltningschefer, var för sitt område, att handhava vissa förvaltningsärenden.

Den 14 april 1920 beslöt nämnden, att för närvarande icke skulle utses särskilda delegerade för frågor rörande byggnadskontorets gatu- och parkavdelningar, brandväsendet och gatubelysningen.

Renhållningsdelegerade.

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm. (självskr.); **Magnusson, A. E.** byggmästare, stadsfullm.; **Pehrsson, J. P.**, förtroendeman, stadsfullm.

¹⁾ Suppleanterna äro upptagna i samma ordningsföljd som de ledamöter, vilkas resp. ersättare de, enligt nämndens beslut, i första hand skola vara.

**Delegerade för frågor rörande under-
stöd.**

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.
(självskr.); **Forssberg, E. V.**, direktör; **Lange,**
E., kassör, stadsfullm.

**Delegerade för frågor rörande till-
sättning av befattningar.**

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.
Hultman, G. H., civilingenjör, stads-
fullm.; **Kinmanson, H. S.**, byrådirektör, stads-
fullm.; **Lange, E.**, kassör, stadsfullm.

Gatunämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av
1921 års räkenskaper och förvaltning).

Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet.

Nilsson, J. P., direktör, stadsfullm.

Wretling, E. P., civilingenjör.

Suppleanter:

Bengtsson, A., kassör.

Sjöholm, G. E., grosshandlare.

Gatunämndens expedition.

*Stora Nygatan 2 B, 1 tr., St.; st. Norr
20 20; expeditionstid: 12—3.*

Stat år 1922: Utgifter: 21,100 kr.

Sekreterare.

T. v. fungerar drätselnämndens sekreterare
(se sid. 54).

Bestämmelser om övrig personal ännu ej
meddelade.

Stockholms stads byggnadskontor.

*Övre Munkbron 1 A, St.; rt. och st.
byggnadskontoret; expeditionstid: 10—
2,30, lördagar och helgdagsaftnar 10—2.
(Se för övrigt nedan under de olika av-
delningarna.)*

Nödvändigheten av att på ett håll koncent-
rera handläggningen av byggnadsfrågor, tidigare
splittrad på olika håll, medförde 1874 till-
sättande av en byggnadschef och utarbetande av
en plan för ett byggnadskontor.

Byggnadskontoret, som förut sorterat under
drätselnämndens andra avdelning, lyder fr. o. m.
april 1920 under gatunämnden. Det är gatunämndens organ för verkställande av nämndens
beslut och uppgår i ärenden rörande stadens
gator, torg och andra allmänna platser med därtill
hörande anläggningar samt för handläggning
av övriga angelägenheter, vilka av nämnden äro
detsamma överlämnas. Dessutom åligger det
byggnadskontoret att efter anmodan lämna annan
stadsmyndighet nödigt biträde i till kontorets
arbetsområden hörande frågor. Byggnadskontoret
äger att av stadens tjänstemän och kontor begära

det biträde, som dessa äro skyldiga att vid be-
hov lämna gatunämnden. **GN.**

Byggnadschefen, som är chef för bygg-
nadskontoret, åligger särskilt att fördela och
hava överinseendet över kontorets arbete samt
utfärda de detaljföreskrifter, som härför äro
nödiga; att antaga och entlediga den personal,
som ej antages av gatunämnden, samt bestämma
dess avlönings- och arbetsförhållanden, i den
mån dessa ej bestämmas av annan myndighet;
att till tjänstgöring på olika avdelningar placera
den personal, som ej är förordnad å viss befatt-
ning, samt att hos gatunämnden göra framställ-
ningar i ämnen, som ligga inom hans verksam-
hetsområde.

Byggnadskontoret, som tidigare bestått av
sex avdelningar, omfattar numera, sedan under
år 1920 en utbrytning av arkitekturavdelningen,
hamnavdelningen och vattenledningsverket ägt
rum, förutom expedition, fyra avdelningar: gatu-
avlopps-, park- och förrådsavdelningarna, var och
en under sin avdelningschef.

Instruktion. Instruktion för byggnads-
kontoret, fastställd av gatunämnden den 3 nov.
1920.

Stat år 1922. Utgifter: 9,528,748: 43 kr.;
inkomster: 153,848: 43 kr.

Byggnadschef
(20,000 kr.).

Kinberg, A. G. H.; mottagningstid: 11—12.

Byggnadskontorets expedition.

Övre Munkbron 1 A, St.; telefon: se ovan.

Byggnadskontorets expedition förestås av
byggnadschefen och handhaver dels byggnads-
kontorets in- och utgående skriftväxling, stati-
stikföring samt arkiv och bibliotek, dels, genom
räkenskapsbyrån, byggnadskontorets bokföring
och vad därmed äger sammanhang.

Stat år 1922. Utgifter: 426,680 kr.; in-
komster: 1,100 kr.

Chef.

Byggnadschefen (se ovan).

Registrator (17).

Olbers, G. E.

*Två kontorsskrivare (7), två skrivbiträ-
den (4).*

Förste vaktmästare (7).

Dahlberg, K. J.

En vaktmästare (5).

Räkenskapsbyrån.

Övre Munkbron 1 A, St.; telefon: se ovan.

Kamrerare (20).

Jäderlund, E. R. G.

GN.

Bokhållare.

Elmquist, H. S. O. (18); Lind, A. E., tjl., tjf.
von Krusenstjerna, C. G. A., Runnqvist, Hj. F.
(17); Björkman, A. B. (13).

Kontorsskrivare (11).

Schöldström, H. M. (Greta).

En kontorsskrivare (7), en extra kontorsskrivare (2,460 kr. jämte misräkningspår 300 kr.), ett kontorsbiträde (5), tre extra kontorsbiträden (1,980 kr.), en vaktmästare (5).

Gatuavdelningen.

Gamla rådhuset, Riddarhustorget 8, St.;
telefon: se ovan.

Avdelningen bygger och underhåller stadens gator och vägar, torg och andra allmänna platser (med undantag av hamnområden, parker och planteringar) jämte därtill hörande beläggning, viadukter, trappor, hissar, stängsel m. m. Avdelningen handlägger vidare frågor om broar över vattendrag, gatutrafiken, den allmänna belysningen (utom å hamnområden och i parkerna), upplåtande av gatumark till enskilda m. m.

Stat år 1922. Utgifter: 4,846,260 kr.; inkomster: 78,725 kr.

Chef.

Hedström, E., förste ingenjör (23); mottagningstid: 2—3.

Byråingenjör (20).

Bjurelius, W. E.

Distriktsingenjörer (20).

Bergman, C. G., norra distriktet (Normalm, Östermalm, Kungsholmen, Bromma); Lindahl, J. O. E., södra distriktet (Staden inom broarna, Södermalm, Brännkyrka).

Ingenjörer (18).

Adler, K. K.; Wibeck, N. G., Lundvik, K. Fr.;
Lidvali, N. A. F.; Brolin, S. J. F.

Extra ingenjör

(5,100 kr.).

Dahlberg, A. B. C.

Trå ritare (14), två extra ritare (4,500 — 3,900 kr.), ett kontorsbiträde (5), en extra vaktmästare (2,580 kr.), en verkmästare (15), en verkmästare (14), åtta verkmästare (12).

Stadens personhiss i Stadsgården.

Vid Söderbergs trappor; st. Söder 23 75; hissen trafikerar söckendagar 6,30—10, 12—3 och 4,15—6,15 e. m.

Hissen byggdes enligt stadsfullmäktiges beslut den 31 dec. 1905 och öppnades för trafik den 22 dec. 1907. Avgiften utgör enligt drät-

selnämndens första avdelnings beslut den 18 juni 1907 4 öre för uppfärd och 2 öre för nedfärd.

Reglemente är fastställt av överståthållar-ämbetet den 18 dec. 1907.

Stat år 1922. Utgifter: 6,500 kr.; inkomster: 3,500 kr.

Avloppsavdelningen.

Gamla rådhuset, Riddarhustorget 8, St.;
telefon: se ovan.

Avdelningen bygger och underhåller stadens avloppsanordningar, ledningstunnlar och bekvämlighetsinrättningar, i den mån de sistnämndas byggande, underhåll eller drift ej äro uppdragna åt annan myndighet, samt handlägger vidare alla frågor om samtliga andra ledningar och anläggningar under gatutyten ävensom luftledningar m. m.

Stat år 1922. Utgifter: 2,197,150 kr.; inkomster: 27,100 kr.

Chef.

Hallberg, C. O., förste ingenjör (23); mottagningstid: 2—3.

Ingenjör (20).

af Klercker, K. A.; mottagningstid: 2—3.

Ingenjörer (18).

Pehrson, K. C. P.; Andersson, C. J.; Ingwall, A. T.

Konstruktör (16).

Eriksson, C. E. (tjänstgör å gatuavdelningen).

En ritare (14), fyra extra ritare (3,900 — 3,600 kr.), en verkmästare (15), en verkmästare (14), fyra verkmästare (12).

Kartbyrån.

Föreståndare (16).

Bergström, A. A.

Fem ritbiträden (6), ett extra ritbiträde (1,980 kr.).

Parkavdelningen.

Kontor: Götgatan 92 & 94, Sö.; rt. 164 19; st. Söder 348 15.

Värthus och trädskolor: Götgatan 109 A och Enskede. Värthusen tillgängliga för allmänheten vardagar 9—1, sön- och helgdagar 11—4.

Avdelningen anlägger och underhåller parker och planteringar med därtill hörande anordningar, såsom stängsel och lekplatser ävensom idrottsanordningar. Avdelningen handlägger

vidare frågor om parkernas konstverk, belysning och försende med vattenanordningar, bekvämlighetsinrättningar m. m. samt upplåtande av parkmark till enskilda.

Stat år 1922. Utgifter: 792,185 kr.; inkomster: 29,250 kr.

Stadsträdgårdsmästare (22).

Hammarberg, L. M. F.; rt. 164 19; st. Söder 348 15; mottagningstid: 10—11.

Trädgårdstekniker (18).

Johansson, A.

Förste trädgårdsmästare (15).

Johansson, G. F.

En kontorsskrivare (7), tre trädgårdsmästare (14), tre trädgårdsmästare (12).

Förrådsavdelningen.

Gamla Brogatan 53, C.; rt. 14 36, 96 01, 164 43, 221 57; st. Norr 14 39, 1474, 43 47, 54 92, 64 92.

Avdelningen handhar byggnadskontorets gemensamma upphandlingsväsende, förråd, med tillhörande verkstäder, skogsavverkningar, transportmedel, stenhuggerier, grustag m. m., anskaffar och distribuerar kol, ved, oljor och diverse materialier till stadens övriga verk och inrättningar samt utövar kontroll över bränsleförbrukningen och värmeekonomin vid vissa av stadens ångpanneanläggningar.

Stat år 1922. Förrådsavdelningens inkomster, 22,823: 43 kr., och utgifter, 650,888: 43 kr., föras i staten huvudsakligen inom linjen, enär sådana utgifter, som avse anskaffnings- och föräntningskostnader för inventarier m. m., skola bestridas med av drät-elnämnden tillhandahållna förlagsmedel och övriga utgifter fördelas på vederbörliga arbets- m. fl. anslag.

Förrådsintendent och chef (23).

Låftman, K. J. T.; telefoner: se ovan; mottagningstid: 10—12.

Förrådsintendentens expedition.

Gamla Brogatan 53, C.; telefon: se ovan.

Assistent för inköpsärenden (5,700 kr.).

Gillberg, E. A.

Bokhållare (17).

Johansson, A. E., huvudbokförare, tjl., tjf. Hedman, T. E. (se nedan).

Bokhållare (13).

Vakant, tjf. Ihrman, L., registrator; Jonsson, Märta, korrespondent.

Två extra kontorsskrivare (3,300—3,000 kr.).

Värmekontrollant.¹⁾

Selldin, C., ingenjör; rt. 23 74, 29 98, 211 18; st. Norr 8 41; mottagningstid: 9—10.

Eldareinstruktör.¹⁾

Blomqvist, A., övermaskinist; rt. 29 98; st. Norr 8 41.

Verkstäderna.

Gamla Brogatan 53, C.; telefon: se ovan.

Bokhållare (17).

Seiliitz, G. E.

Verkmästare

(en: grupp 14; en: 4,200 kr.).

Hansson, C. O. (smidesverkstaden); Fjellström, J. N. (snickareverkstaden).

Förråden.

Huvudförrådet: Gamla Brogatan 53, C.; telefon: se ovan. Södraförrådet: Timmermansgatan 49, Sö.; st. Söder 336 38. Brädgårdarna: kvarter Röda Berget, st. Norr 218 81; Inedal, st. Norr 69 07; Timmeransgatan 54, st. Söder 336 38.

Förrådsförvaltare (19).

Warnecke, F. W. F.; mottagningstid: 9—11.

Bokhållare (18).

Ljungström, G. I. N., bitr. förrådsförvaltare.

Bokhållare (13).

Hedman, T. E., tjl. (se ovan), tjf. Lilienberg, K. A. V.; Curth, K. E. Eson; Zetterlund, C. E. (inventarierna).

Tre extra kontorsskrivare (3,300—2,760 kr.), en kontorsskrivare (7), ett kontorsbiträde (5), ett skrivbiträde (4), ett extra skrivbiträde (1,980 kr.).

Förråds-mästare (15).

Karlsson, A. W., huvudförrådet; före och efter ordinarie kontorstid: st. Norr 43 47.

En extra förråds-mästare, fyra extra brädgårdsförmän.

Bränsle- och transportbyrån.

Gamla Brogatan 53, C.; rt. se ovan samt direkt 164 43; st. se ovan; sjötransporterna: Peder Myndes Backe 6, Sö.; rt. 148 69; st. Söder 348 39.

Bokhållare (17).

Nylén, A. G., tjl., tjf. Finnberg, O. M.

¹⁾ Anställda och avlönade av mellersta och norra Sveriges ångpanneförening enligt kontrakt med byggnadskontoret (ej upptagna i kalenderns personalavdelning).

GN.

Två extra kontorsbiträden (3,000—1,980 kr.), en extra verkställare, en förman, två transportmästare, en ångbåtsbefälhavare, en maskinist (samtliga å extra stat).

Stenhuggerierna.

Stockholm: Peder Myndes Backe 6, Sö.; rt. 148 69, 164 96; st. Söder 348 39, 332 95; Stenhamra: t. Svartsjö 27, Skå 50; Vätöberg: t. Vätö 2.

Ingenjör (19)

Ohlsson, J. E. B., tjl., tjjf. Wintzell, S. O. V.; mottagningstid: 9—11; rt. 164 96; st. Söder 332 95.

Bokhållare (17).

Hydbom, T. H., tjl., tjjf. Nylén, A. G. (se ovan).

Ett kontorsbiträde (5), en stenhuggeri-verkmästare (14), två stenhuggeri-verkmästare (12), en bergverkmästare (12), en maskinist (12) samt en extra stenhuggeri-verkmästare.

Förteckning över läkare för byggnadskontorets arbetare.¹⁾

(Då dessa läkare, med vilka staden uppgjort visst ackord, icke i nedanstående egenskap äro att betrakta såsom stadens tjänstemän, hava deras namn icke heller i berörda egenskap upptagits i personalavdelningen.)

Enligt avtal skola stadens arbetare erhålla kostnadsfri sjukvård samt medicin, som av stadens läkare föreskrives.

Följande läkare hava tillsvidare antagits för byggnadskontorets arbetare.

Olson, E.: Götgatan 69, Sö.; rt. 114 30; st. Söder 308 00; mottagningstid: vardagar 9—10, 2—3, sön- och helgdagar 9—10.

Widstrand, C. A.: Bellmansgatan 6, Sö.; rt. 71 54; st. Söder 133 38; mottagningstid: vardagar 9,30—10,30, 3,30—4, sön- och helgdagar 10—11.

Ljungström, V.: Hantverkaregatan 26, C.; rt. 331 80; st. Norr 202 96; mottagningstid: sept.—maj alla dagar 9—10; juni—aug. vardagar 9,30—10,30, sön- och helgdagar 9—10.

Sundberg, L. G. T.: Nybrogatan 11 A, Ö.; rt. 749 85; st. Norr 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Almroth, F. A.: villa Älvhem, Älvsjö; t. Älvsjö 1 04; mottagningstid: vardagar 9—10, 3—4, sön- och helgdagar 10—11.

Vid stenhuggerierna i Stenhamra.

Berglund, F. E.; Svartsjö; t. Svartsjö 3; mottagningstid: 9—10.

Stockholms stads renhållningsverk.

Avdelningen i Stockholm: Brännkyrkagatan 2 A, Sö.; rt. 27 73, 127 73; st. Söder 334 38, Söder 338 66, Söder 339 44; kontorstid: 9—4; expeditionstid: 10—2,30.

Avdelningen vid Lövsta, se nedan.

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida författningar återfinnas emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf I:s regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest hava avsett gaturenhållning, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållning. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar, kärror och prämar för bortförande av gatuorenlighet. År 1774 anställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalningen utkrävdes av husägarna. Denna »tvångs-entreprenad» upphörde emellertid åter 1798 och ersattes efter hand av ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen, för vilken år 1792 utfärdades ett reglemente, som bland annat föreskrev inrättande av trenne »auvisningskontor», å vilka allmänheten hade att anmäla ombyte av avträdeskärl.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt, och renhållningsförhållandena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på kommunens övertagande av renhållningen, och skedde detta genom drätselkommissionens beslut om upprättande av ett renhållningsverk, som började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, varemot gatu- och gårdsurenhållningen fortfarande utfördes genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid lastningsstationerna av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna, tills staden för ett ändamålsenligare utnyttjande av renhållningsprodukterna år 1885 inköpte Riddersvik och Lövsta i Järfälla socken (se vidare nedan sid. 95). För avträdesrenhållningen gälla föreskrifter, utfärdade den 31 mars 1892; för verkets hithörande skyldigheter är renhållningsverkets direktör ansvarig. Beträffande lokaler för mottagande av buding, deras antal och adress, tiden då de hållas öppna för allmänheten samt andra därmed sammanhängande anordningar utfärdar överståthållarämbetet på gatunämndens framställning särskilda kungörelser. Hämtning betalas enligt av stadsfullmäktige beslutad, av överståthållarämbetet fastställd taxa (se nedan).

Efter långvariga förhandlingar beslöt stadsfullmäktige i november 1895, att staden skulle övertaga även renhållningen av gator och allmänna

¹⁾ Dessa läkare anlitas t. v. även av arbetare vid fastighetsnämndens husbyggnadsavdelning.

platser, däri inbegripet även bortförande av snö och is m. m. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, därav 85 % användes till bestridande av årskostnaden för gaturenhållningen och 15 % avsattes till en fond för avlösning av husägarnas omförälda gaturenhållningsskyldighet, till denna fond uppgått till sådant belopp, att räntan motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för renhållningen, vid den tid, staden övertog densamma, dock att inbetalning ej skulle ske längre än 50 år. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes den 22 januari 1898 av kungl. maj:t, som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för sagda övertagande av renhållningen. Gaturenhållningsavgiften bestämdes av uppskattningsnämnder, en för varje territoriell församling. Allteftersom nya gator utläggas och öppnas för trafik, äger uppskattning av renhållningsavgift för vid dem belägna fastigheter rum. Den sålunda övertagna gaturenhållningen ombesörjdes till en början dels av renhållningsverket självt, dels af utav verket antagna entreprenörer. Renhållningsverket utför emellertid nu självt från den 1 oktober 1910 helt den från fastighetsägarna övertagna renhållningsskyldigheten. Genom avtal med kronan av den 4 oktober 1901 övertog staden även dess renhållningsskyldighet med undantag för gatorna vid kungl. slottet, Skepps- och Kastellholmarna samt vissa regementens kaserner. Kommunen ombesörjer, där fastighetsägare så önskar, även gårdsrenhållning efter särskild taxa (se nedan), men besörjes gårdsrenhållningen huvudsakligen av entreprenörer och av fastighetsägarna själva.

Tvenne viktiga förbättringar i huvudstadens renhållningsväsen hava genomförts under de senare åren genom stadsfullmäktiges beslut angående tillåtelse att med vissa undantag använda vattenledningsvatten för spolning av vattenklosetter (enligt beslutet år 1904 för vattenklosetter med septic tank, enligt beslutet 1909 även för sådana utan septic tank) samt genom fullmäktiges beslut den 19 november 1906 angående tvädelning av hussoporna i gödelsopor och skräpsopor (angående den tredelning av hussoporna, som kommit till stånd genom de från och med år 1919 för hela staden gällande bestämmelserna om särskild uppsamling av köksavfallet se sid. 106), varigenom blivit sörjt för att avfallet på ett naturligt sätt kan undanröjas dels genom försäljning till gödsel och dels genom förbränning. Den del, som kan användas som gödningsämne, försäljes genom huvudkontoret; angående fördelningen av skräpsoporna, se nedan under avdelningen vid Lövsta.

Renhållningsverket sorterade förut under drätselnämndens andra avdelning men fr. o. m. april 1920 under gatunämnden. I spetsen för verket står en direktör, som chef för de båda avdelningarna, den i Stockholm och den vid

Lövsta. Under direktören står en kamrerare för ekonomin och räkenskapsväsendet samt såsom arbetsledare en inspektör för avdelningen i Stockholm och en föreståndare för avdelningen vid Lövsta.

Författningar. Ordningsstadgan för rikets städer, fastställd av kungl. maj:t den 24 mars 1868, med senare ändringar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm utöver vad ordningsstadgan för rikets städer innehåller, överståthållarämbetets kung. den 11 jan. 1869, med senare ändringar. Hälsovårdsstadgan för riket, fastställd av kungl. maj:t den 19 juni 1919, med ändringar den 19 mars 1920 och 26 sept. 1921. Överståthållarämbetets kungörelse ang. särskilda föreskrifter om renhållningen inom egendomarna i huvudstaden den 31 mars 1892 (»renhållningsstadgan»), med senare ändringar. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av fastighetsägarnas bestyr med gaturenhållningen den 22 jan. 1898 med ändring den 24 juli 1919. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av kronans gaturenhållningsskyldighet för sina fastigheter den 4 okt. 1901. Överståthållarämbetets kungörelse den 22 april 1904, med ändrade bestämmelser i anledning av kommunens övertagande av gaturenhållningen. Överståthållarämbetets kungörelse angående sopstationerna den 20 juni 1904, angående transport av avträdesorenlighet den 5 april 1905 och angående fördelningen av soporna den 15 jan. 1907, 15 juli 1912, 23 dec. 1916, 21 april och 22 dec. 1917 samt 3 juli och 27 dec. 1918. Taxa å avgift för hämtning av latrin, fastställd av överståthållarämbetet den 18 juni 1892, med ändringar den 7 juni 1917, 30 maj 1918 samt 6 mars och 21 nov. 1919. Taxa för gårdsrenhållning, fastställd av drätselnämndens andra avdelning den 1 maj 1918. Överståthållarämbetets kungörelse den 17 maj 1919 ang. förbud mot lumpinsamling ur hussopor. Överståthållarämbetets kungörelse den 3 mars 1921 ang. huvudstadens indelning i bunningsdistrikt. (Jfr karta i kalenderns statistiska avdelning.)

Stat år 1922. Utgifter: 4,660,471:57 kr.; därav avträdesrenhållning: 420,261:57 kr.; gatu- och gårdsrenhållning: 2,989,050 kr.; avfallets emottagande och vidare behandling: 1,251,160 kr. *Inkomster:* 2,523,191:57 kr.; avträdesrenhållning: 407,878 kr.; gatu- och gårdsrenhållning: 1,846,902 kr.; avfallets försäljning m m. 268,411:57 kr.

Renhållningsverkets avdelning i Stockholm.

Adress m. m., se ovan.

Direktör (26).

Tingsten, K. A. (förordnad t. o. m. 1925); rt. 27 73; st. Söder 334 38; mottagningstid: 11—1.

GN.

Kamrerare (20).

Odhner, G. V.; rt. 127 73; st. Söder 334 38;
mottagningstid: 10—12.

Inspektör (20).

Hellgren, S. A.; rt. 27 73; st. Söder 339 44;
mottagningstid: 12—1.

Bokhållare.

Almström, K. H. (17); Johanson, Th. R. (13).

Kontorsskrivare (11).

Reuszner, J. A. H.

Kontorsskrivare och kassör (11).

Medin, Anna M.

Tre kontorsskrivare (7), ett kontorsbi-
träd (5).

*Renhållningsstationen för Östermalm
och Djurgården.*

Valhallavägen (i närheten av östra järnvägs-
stationen), Va.; rt. 128 23; st. Norr 86 76;
kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare (15).

Björckebaum, O. W.

En kontorsskrivare (9), fyra tillsynings-
män (10).

*Renhållningsstationen för Norrmalm
och Kungsholmen.*

Norrbackagatan 17, Va.; rt. 128 22; st.
Norr 82 01; kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare (15).

Sandberg, A. M. J:son.

En kontorsskrivare (9), fyra tillsynings-
män (10), en tillsyningsman (8).

*Renhållningsstationen för Södermalm
och Staden inom broarna.*

Åsögatan 2, Sö.; rt. 128 24; st. Söder
345 43, Söder 338 19; kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare (15).

Nilsson, J. O.

En kontorsskrivare (9), två tillsynings-
män (10), fyra extra tillsyningsmän.

1:a distriktets budningskontor

(för Östermalm, Djurgårdsstaden och östra delen
av nedre Norrmalm jämte Skepps- och Kastell-
holmarna, begränsat i norr och väster av Råd-
mansgatan, Karlavägen, Kungstensgatan, Döbelns-
gatan och Malmskillnadsgatan samt Malmtores-
gatan fortsatt till Norrström).

Lästmakaregatan 20, C.; st. Norr 9 33;
9—3.

En budningsbokhållare (5).

2:a distriktets budningskontor

(för nedre Norrmalm jämte Helgeandsholmen
och östra delen av Kungsholmen, begränsat i
öster av 1:a distriktet, i norr av Kungstensgatan,
Dalagatan, Tegnérgatan fortsatt till Klaraviken
samt i väster av Polhemsgatan).

Klara norra kyrkogata 36, C.; st. Norr
9 08; 9—3.

En budningsbokhållare (5).

3:e distriktets budningskontor

(för östra Norrmalm norr om 1:a och 2:a di-
strikten samt begränsat i väster av Västmann-
gatan norrut till Vanadisvägen, denna väg till
Upplandsgatan, Upplandsgatan och Dannebor-
gatan fortsatt till Norrtull).

Surbrunnsgatan 27, Va.; st. Norr 9 32;
9—3.

En budningsbokhållare (5).

4:e distriktets budningskontor

(för övre Norrmalm och västra Kungsholmen
väster om 3:e och 2:a distrikten).

Hälsingegatan 1, Va.; st. Norr 86 92;
9—3.

En budningsbokhållare (5).

5:e distriktets budningskontor

(för staden inom broarna samt den del av Söder-
malm, som norrifrån räknat begränsas av Bell-
mansgatan, St Paulsgatan, Björngårdsgatan fort-
satt till Folkungagatan, Folkungagatan och Ren-
stjärnasgatan fortsatt norrut).

Västra Slussgatan 18, Sö.; st. Söder
332 21; 9—3.

En budningsbokhållare (5).

6:e distriktets budningskontor

(för den del av Södermalm, som norrifrån räknat
ligger väster om Bellmansgatan, St Paulsgatan,
Björngårdsgatan fortsatt till Folkungagatan och
Helgagatan fortsatt söderut).

St Paulsgatan 37, Sö.; st. Söder 332 47;
9—3.

En budningsbokhållare (5).

7:e distriktets budningskontor

(för den del av Södermalm, som norrifrån räk-
nat ligger öster och söder om Renstjärnasgatan,
Folkungagatan och Helgagatan fortsatt söderut).

Renstjärnasgatan 28, Sö.; st. Söder
332 39; 9—3.

En budningsbokhållare (5).

Renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

Hässelby villastad; t. Hässelby 4 och 3 03; kontorstid: 9—4.

För att möjliggöra sopors och latrins snabba bortförande anlade staden under åren 1886—89 dels inom staden tre järnvägsstationer, vilka genom statens och Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar stå i direkt förbindelse med Spånga station, dels ock en 7 kilometer lång järnväg, som från sistnämnda station sträcker sig till den vid Mälaren belägna egendomen Lövsta, vilken samtidigt inköptes och på vilken anordnades en station för emottagande och utskipping av avfall samt för latrinkärlens rengöring. Under årens lopp hava här utförts betydande utvidgningar för att enligt moderna metoder behandla och utnyttja de olika slagen av avfall. Latrinet rensas först med maskinkraft, varefter det antingen försäljes såsom råvara eller fabriksmässigt uppblandas med torv till torvmullspudrett. Soporna uppdelas — från sett köksavfallet, som uppsamlas särskilt genom slakthus- och saluhallsstyrelsens försorg (se här om sid. 106) — fr. o. m. den 1 juli 1907 i staden i gödselsopor och skräpsopor, och anlända dessa i skilda vagnar. Gödselsoporna utskippas under seglationstiden samma dag de emottagits, men läggas under vintern i upplag för att sedermera utskippas under seglationstiden. Latrin, torvmullspudrett och gödselsopor äro starkt efterfrågade gödningsämnen och försäljas till lantbrukare, huvudsakligen i Mälardalen och Stockholms skärgård. Ur skräpsoporna utplockas säljbara beståndsdelar såsom papper, lump, järnskrot, glas m. m., och resten förbrännes i ugnar, varvid värmnet tillgodogöres för verkets olika behov av drivkraft och elektrisk ljus. Antalet ugnar är sex, av vilka två uppförts år 1909. På detta sätt alstrad ånga och elektrisk kraft försäljes även till slakthus- och saluhallsstyrelsens därstädes belägna destruktionsanstalt (se sid. 104). Renhållningsverket använder för utskipping av latrin, pudrett och sopor två bogserbåtar samt 38 öppna och 7 däckade prämar om tillsammans 2,575 registerton. För prämaras reparation äger renhållningsverket därstädes ett mindre varv.

Instruktion. Instruktion för föreståndaren för renhållningsverkets station vid Lövsta, fastställd av drätselnämndens första avdelning den 6 sept. 1892.

Föreståndare (20).

Forssman, E. Hj.

Bokhållare (15).

Smedin, Hj. I.

En *kontorsskrivare* (9), två *verkmästare* (12), en *ångbåtsbefälhavare* (å extra stat).

Förteckning över läkare för renhållningsverkets arbetare. GN.

(Då dessa läkare, med vilka staden uppgjort visst akord, icke i nedanstående egenskap äro att betrakta som stadens tjänstemän, hava deras namn icke heller i berörda egenskap upptagits i personalavdelningen.)

På grund av överenskomna bestämmelser skola stadens arbetare erhålla kostnadsfri sjukvård samt medicin, som av stadens läkare föreskrives.

Till läkare för verkets arbetare hava t. v. antagits följande.

För de norra stadsdelarna.

Sundberg, L. G. T., Nybrogatan 11 A, Ö.; rt. 749 85; st. Norr 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.
Lagergren, J. E., Upplandsgatan 33, Va.; rt. 21 05; st. Norr 4 60; mottagningstid: 9—10.
Spangenberg, K. G. V., S:t Eriksgatan 25 B, C.; rt. 337 17; st. Norr 183 00; mottagningstid: 9—10.

För de södra stadsdelarna.

Olson, E., Götgatan 69, Sö.; rt. 114 30; st. Söder 308 00; mottagningstid: vardagar 9—10, 2—3, sön- och helgdagar 9—10.

För avdelningen vid Lövsta.

Karlén, O. A., posthuset, Sundbyberg; t. Sundbyberg 68, 14 68; mottagningstid: vardagar 8,30—11, sön- och helgdagar 9—10.

Renhållningsverkets veterinär.

Dahlström, Hj., professor.

Stockholms stads brandväsen.

Johannes brandstation: *Malmskillnads-gatan 64, C.; rt. och st. brandkåren* (växel för anmälan om eldsvådor, sjukdoms- och olycksfall samt för tjänstemeddelanden). *Katarina brandstation:* *Tjärhovsgatan 11, Sö.; Liljeholmens brandstation:* *Grönbrink nr 3, Liljeholmen; Kungsholmens brandstation:* *Fleminggatan 24, C.; Östermalms brandstation:* *Skepparegatan 34, Ö.Dj.; Bromma brandstation:* *Ulvsundavägen 30, Kungsholms villastad; Djurgårdens brandstation:* *Allmänna gränd, Ö.Dj.; Värtans brandstation:* *Värtahamnen.*

Av ovanstående brandstationer äro förutom Johannes brandstation Katarina, Liljeholmens och Bromma brandstationer i förbindelse med brandkårens telefonväxel, övriga brandstationer hava endast brandkårens egna telefoner.

Redan de medeltida författningarna innehålla stadganden rörande fastighetsägarers skyldighet att hålla viss brandredskap, förbud mot värds-

GN. löst handslande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträda med eldsläckning. Till följd av dessa föreskrifters primitiva natur ävensom framför allt det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak, härjades huvudstaden emellertid av många och omfattande eldsvådor, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Enligt en den 10 maj 1661 utfärdad brandordning indelades staden inom broarna i olika distrikt med var sin brandmästare; varje husvärd skulle hålla förutom annan brandattiralj en spruta, varjämte hela distriktet var skyldigt anskaffa en större spruta, som underhölls av staden; stadens åkare voro pliktiga köra vatten. Nya brandordningar utfärdades 1675 och 1728: den senare innehåller uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvådor i de olika stadsdelarna signalerades. Den 1 oktober 1828 fick Stockholm åter ett nytt brandreglemente. Staden delades nu i sexton distrikt; överstyrelsen över brandväsendet fördes av överståthållaren med biträde av polismästaren, och en särskild brandadjutant,avlönad av Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess staden fick en brandkår.

Organisationen av huvudstadens nuvarande brandväsen tog sin början på hösten 1875, efter att frågan härom stått på dagordningen alltsedan 1858. Den 13 okt. 1874 hade nämligen beredningsutskottet avgivit utlåtande angående brandväsendets ordnande, vari hemställdes, att stadsfullmäktige, dels under förutsättning av anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring av lösegendom och dels med beräkning av garnisonens och flottans biträde såsom reserv, bland annat måtte besluta, att 7 brandstationer, därav två huvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvådor skulle föras av en brandchef, att för elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet övad kår, bestående av minst 100 man utom befäl, att för uttryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen. Vidare hemställdes, att under alla förhållanden medel skulle beviljas till inköp av en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Denna framställning godkändes av stadsfullmäktige den 1 december s. å., dock med den ändring, att brandkåren skulle bestå av, förutom brandchef, 2 löjtnanter, 4 underofficerare och 150 man. Av de båda huvudstationerna bestämdes, att den norra skulle förläggas till stadens egendom nr 64 Malmskillnadsgatan och den södra till nr 11 Tjårhovsgatan. Ny brandordning för Stockholm utfärdades den 30 okt. 1875; denna ersattes den 14 jan. 1918 av den nu gällande. (Ang. senare ändringar se nedan.)

Brandkårens personal utgjordes vid början av år 1922 av, förutom brandchefen, en vice brandchef, en förste brandkapten, fyra andre brandkapten, en telegraförstärkare, en överbrandmästare och verkstadsförstärkare, en överbrandmästare och redögörare, sju brandmästare, varav två tillika äro maskinister, 41 brandförmän, 171 brandmän och 31 extra brandmän; tillsammans 7 officerare, 9 underofficerare och 243 tillhörande manskapsskassen samt dessutom en telegraförstärkare.

Brandchefen tillsattes av gatunämnden; där ej stadsfullmäktige annorledes besluta, sker tillsättningen å viss tid, högst tio år, alltefter nämndens beprövande. Övrigt befäl vid brandkåren tillsattes av nämnden, efter brandchefens hörande, medelst förordnande tillsvidare. Manskap vid brandkåren antagas av brandchefen: brandförmän och brandmän medelst förordnande tillsvidare, extra brandmän medelst kontrakt.

Brandchefen är i första hand ansvarig därför, att stadens brandväsen är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han är därjämte skyldig att iakttaga, vad brandstadgan för rikets städer rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandkårens befälhavare och såsom sådan berättigad till ovillkorlig lydnad från övriga befälets och manskapets sida.

Brandkåren hade vid början av år 1922 manskap fördelat på åtta stationer, nämligen Johannes, Katarina, Liljeholmen, Kungsholmen, Östermalm, Djurgården, Värtan och Bromma. Härtil komma sjuångsprutorna S:t Erik och Phoenix.

I enlighet med bestämmelserna i det mellan staden och Brännkyrka socken träffade inkorporeringsavtalet har under år 1914 redskapsskjul uppförts i Orby och Södertörns villastad, varjämte en brandförmän förlagts i viltdera samhället. Under år 1916 har ett redskapsskjul uppförts inom Fridhems villasamhälle och en brandförmän förlagts till detta samhälle. Å Stora Essingen finnes jämväl uppfört ett redskapsskjul.

Med Sundbybergs kommun har avtal träffats om biträde vid eldsvåda inom Marichälls och Bällsta samhällen, varjämte en brandförmän förlagts och ett redskapsskjul uppförts därstädes.

Den av stadsfullmäktige den 21 sept. 1914 beslutade automobiliseringen av brandkårens redskap slutfördes under år 1916, varvid samtliga hästar utrangerades.

För övervakande av att vad i byggnads- och brandordningarna eller eljest till förekommande av eldfara eller till lättnad för elds släckande finnes föreskrivet vederbörligen iakttagas ävensom att föreskriven brandredskap finnes och i gott skick underhålls, förrättas under brandchefens inseende brandsyn av vid brandkåren anställd officer med enahanda befogenhet, som enligt brandstadgan för rikets städer tillkommer synemännen vid sådana för-

rättningar. Där fråga är om rivning av eldstad, äger dock icke förrättningsmannen meddela beslut, innan han hört två sakkunniga män, vilka jämte två suppleanter för dem i januari månad varje år utses av gatunämnden att vid dylika tillfällen biträda. Vid brandsyn äger brandchefen påkalla biträde av stadsarkitekten, med rätt för deane att därvid sätta annan i sitt ställe. Brandchefen bestämmer, vilka byggnader, lägenheter m. m., som skola synas, ävensom tiden härför. Det åligger honom att därom förut underrätta vederbörande husägare eller lägenhetsinnehavare. Tiden för efterbesiktning bestämmes vid brandsyn av syneman.

Rörande sotning se ovan sid. 25.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör sedan i mars år 1902 en del av brandkårens verksamhet. För verkställande av sjuktransporter finnas numera 6 sjuktransportautomobiler. För djurtransporter (sjuka och döda djur) finnas från och med år 1916 tvenne kombinerade djurtransport- och olycksfallsautomobiler, uppställda å Johannes och Katarina brandstationer, å vilka stationer jämväl i och för uthyrning (utan dragare) äro placerade de tvenne, år 1905 till brandkåren överlämnade, svenska allmänna djurskyddsföreningen tillhöriga vagnarna. (Se vidare under hälsovårdsnämnden sid. 159.)

Författningar. K. brandstadgan för rikets städer den 8 maj 1874 med ändring den 19 nov. 1915. Brandordning för Stockholm den 14 jan. 1918 med ändringar den 9 april och 19 juni 1920, 14 juli 1921 samt 12 jan. 1922. Kungl. brev den 12 dec. 1919 ang. tillämpning av brandstadgan för rikets städer å stadens icke planlagda område m. m. Överståthållarämbetets kungörelse den 9 febr. 1920 ang. brandordningens giltighet även för stadens icke planlagda område. Instruktion för manskapet vid Stockholms brandkår 1893. Bestämmelser ang. uniforms-persedlar för brandkåren, fastställda av drätsel-nämndens första avdelning den 7 dec. 1915, med ändringar den 8 juni 1916 och 2 jan. 1920. Överståthållarämbetets kungörelser ang. sotningen i huvdstaden den 26 maj 1914, 18

maj 1916, 21 juni 1919 och 15 febr. 1922 (indelning i skorstensfejartrakter), den 3 juli 1918, 4 juli 1919 och 25 febr. 1921 (taxa för sotning) samt den 9 febr. 1920 (sotnings-taxans giltighet även för stadens icke planlagda område).

Stat år 1922. Utgifter: 1,984,380 kr.; inkomster: 118,460 kr.

Brandchef (26).

Svinhufvud, A. A. S. (förordnad t. o. m. ^{30/9} 1926); mottagningstid: 1—3 (utom onsdagar); rt. och st. brandkåren.

Vice brandchef (23).

Borgenstierna, C. G. O. S.

Förste brandkapten (20).

Gyllenhammar, C. A. M.

Andre brandkapten (19).

Seldén, H.; Arve, E. A. M.; Armin, S.; Mohlin, C. A. T.

Telegrafföreståndare (18).

Ekmán, O. E. H.

Överbrandmästare och verkstads-föreståndare (17).

Johansson, E. S.

Överbrandmästare och redogörare (15).

Jonasson, A.

Sju brandmästare (13), 41 brandförmän (10), 171 brandmän (8), 31 extra brandmän (2,400—2,100 kr.).¹⁾

¹⁾ Till personalen vid brandkårens verkstäder ävensom linjepersonalen utgår ett särskilt tilläggsarvode av 330 kr. per år och till automobilförare vid brandkåren ett tilläggsarvode av 210 kr. per år.

GN.

KN.

Kyrkogårdsnämnden i Stockholm och i samband därmed stående institutioner.

Kyrkogårdsnämnden.

*Stora Nygatan 2 B, St.; rt. 50 33; st.
Norr 28 66.*

I äldre tider hade de olika församlingarna sina särskilda begravningsplatser under och omkring kyrkorna. De gamla kyrkogårdarna inom staden blevo emellertid i mån av befolkningens tillväxt otillräckliga och denna omständighet i förening med insikten om de hygieniska vådorna av begravingar inom städerna åstadkom en framtällning till kungl. maj:t, att åt staden finge »till evärdeligt bruk och nyttjande» upplåtas från Karlbergs kungsgård ett område till allmän begravningsplats för Stockholms församlingar. Denna begäran bifölls 1815, men kom den s. k. »äldre kyrkogården utanför Norrtull» (5.68 har) först att begagnas endast av Storkyrkoförsamlingen; i den mån övriga församlingars kyrkogårdar befunnos för dem otillräckliga blevo emellertid även dessa församlingar delaktiga i begravningsplatsen, som också därför efter hand, i synnerhet på 1860- och 1870-talen, huvudsakligen genom av Stockholms stadsfullmäktige gjorda markförvärf, utvidgades till att omfatta 62 har, utgörande den nuvarande norra begravningsplatsen. År 1890 inköptes från Enskede ett område om 14.80 har, vilket 1895 invigdes till kyrkogård och benämndes »södra begravningsplatsen». Denna plats utvidgades år 1912 med 77.90 har, dels genom inköp, dels genom övertagande av under dåv. lantegendomsnämndens förvaltning stående mark. Denna nya del av södra begravningsplatsen invigdes år 1920.

Förvaltningen av den utanför Norrtull belägna begravningsplatsen ombesörjdes först av Storkyrkoförsamlingen, sedermera av dess och Klara församlings kommitterade, vilka fr. o. m. 1861 kallade sig »förvaltningen av huvudstadens utom norra tullen belägna begravningsplats». Efter många års förhandlingar fick frågan om huvudstadens begravningsplatser förvaltning sin slutliga lösning genom inrättande av kyrkogårdsnämnden, som enligt kungl. förordning av 1886 vårdar och förvaltar de Stockholms kommun tillhöriga kyrkogårdar, och som enligt kungl. brev s. å. även övertog vårderna av den äldre kyrkogården utanför Norrtull.

Kyrkogårdsnämnden utgöres av fyra av stadsfullmäktige samt fyra genom kyrkostämmornas i de territoriella församlingarna elektor för två år i sänder valda ledamöter. För ledamöterna

utses för samma tid av stadsfullmäktige fyra och av församlingarnas elektorerna likaledes fyra suppleanter. Var och en av de territoriella församlingarna utser å kyrkostämman två församlingens medlemmar att deltaga i valet av församlingarnas ledamöter och suppleanter i nämnden. Dessa sända utsedda personer sammanträda på överståthållarens kallelse och verkställa sistnämnda val. Nämnden utser själv ordförande och vice ordförande för två år i sänder. När överståthållaren är tillstades, föres ordet av honom. Det borgarråd, under vars föredragningsskyldighet nämndens arbetsområde faller, ävensom nämndens kamrerare äga att närvara vid dess sammanträden och deltaga i överläggningarna med rätt att framtälla förslag och få sin mening antecknad till protokollet. Nämnden har att från stadens vederbörande myndigheter påräkna erforderligt biträde. På nämndens förslag bestämma stadsfullmäktige, vilka tjänstebiträden i övrigt nämnden skall hava till sitt förfogande. Plan för ordnande av kyrkogård eller del därav prövas av stadsfullmäktige. De pris och övriga villkor, som skola ligga till grund för upplåtelse av gravställen åt enskilda, skola jämväl av stadsfullmäktige bestämmas. Nämndens förvaltning och räkenskaper granskas för varje år av fyra revisorer, av vilka stadsfullmäktige äga att utse två; de övriga två utses av elektorerna, som av de territoriella församlingarna väljas. Stadsfullmäktige bestämma över ansvarsfrihet.

Senaste val av ledamöter ägde rum den 6 dec. (stadsfullm.) och den 30 dec. (församlingarnas elektorerna) 1920 och gälla för åren 1921 och 1922.

Förordningar m. m. K. förordning om kyrkogårdsnämnd i Stockholm den 29 april 1886. Instruktion för kyrkogårdsnämnden i Stockholm, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920. K. brev den 27 aug. 1886 ang. den gamla kyrkogårdens utanför Norrtull överlämnande till kyrkogårdsnämndens vård och förvaltning. Instruktion för den hos kyrkogårdsnämnden anställda syssломannen (kamreraren), av nämnden antagen den 17 juli 1908. Bestämmelser rörande Stockholms stads begravningsplatser den 18 april 1916. Taxa å avgifter för begagnande av de under kyrkogårdsnämndens förvaltning ställda begravningsplatser, antagen av stadsfullmäktige den 19 dec. 1918. Taxa å avgifter för underhåll m. m. av gravar å begravningsplatserna, antagen av kyrkogårdsnämnden den 20 dec. 1921.

Stat år 1922. Utgifter: 1,720,400 kr. (där-

av att täckas med lånemedel 50,000 kr.); inkomster: 1,670,400 kr.

Kyrkogårdsnämndens ledamöter.

Ordförande.

*Norström, E. G., f. d. kanslissekreterare (som led. vald av församlingarnas elektorer).

Vice ordförande.

*Lind, G. H., trädgårdsdirektör (som led. vald av stadsfullm.).

Övriga ledamöter.

*Bokander, H. G. E., kyrkoherde (vald av församlingarnas elektorer).

*Elméus, C. K. J., arkitekt, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

*Hallendorff, C. J. H., professor (vald av församlingarnas elektorer).

*Holmdahl, G. F., arkitekt (vald av församlingarnas elektorer).

*Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

*Lundström, K. B., grosshandlare (vald av stadsfullm.).

Suppleanter.

*Curman, J. S., byggnadsråd (vald av församlingarnas elektorer).

*Ericsson, A. V., prakt. läkare (vald av församlingarnas elektorer).

*Geijer, B. O., f. d. grosshandlare (vald av församlingarnas elektorer).

*Hasselgren, J. S., fabrikör (vald av stadsfullm.).

*Lallerstedt, E. J., arkitekt, professor (vald av stadsfullm.).

*Schultén, O. W., grosshandlare (vald av församlingarnas elektorer).

*Ström, O. F., redaktör, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

*Tigerschiöld, H. E., f. d. kansliråd (vald av stadsfullm.).

Sekreterare

(1,700 kr.).

Norström, C. G:son.

Kyrkogårdsnämndens revisorer

(för granskning av 1921 års räkenskaper och förvaltning).

Blomberg, A. W., grosshandlare (utsedd av församlingarnas elektorer).

Forssberg, E. V., direktör (utsedd av församlingarnas elektorer).

Löfgren, A., sekreterare (utsedd av stadsfullm.).

Piehl, C. G. F., civilingenjör, direktör (utsedd av stadsfullm.).

Kyrkogårdsnämndens expedition. KN.

Stora Nygatan 2 B, St.; rt. 50 33; st. Norr 28 66; expeditionstid: 10—2, april även 4—6 e. m.

Stat år 1922. Utgifter: 119,410 kr.; inkomster 3,000 kr.

Kamrerare (21).

Hellström, K. G.; träffas 9—10, 1—2.

Inspektör (19).

Nohlgård, E.; träffas 9—10.

Kassör (17).

Eklom, H. M.

Bokhållare (17).

Vakant, *tj.f. Ramgren, E. G.*

Kassakontrollant (13).

Dahlholm, D. E. E.

Arkitekt för granskning av gravvårdsritningar m. m.

(1,500 kr., dessutom arvode 3,500 kr. för år 1922).

Markelius, S. G.: träffas tisdagar och fredagar 10—11,30 samt under tiden april—juni alla dagar, utom måndagar och lördagar, 10—11,30.

Bokhållare och ritare (13).

Ekman, O. N. V.; st. Norr 5 88 (norra begravningsplatsen).

En kontorsskrivare (7), ett extra expeditionsbiträde (1,980 kr.), en vaktmästare (5).

Stockholms stads norra begravningsplats.

Utanför Norrtull; st. Norr 5 88.

Stat år 1922. Utgifter: 1,029,700 kr.; inkomster: 1,016,200 kr.

Trädgårdsmästare (15).

Wahlberg, J. A.; st. Norr 5 89.

Ett extra expeditionsbiträde (2,700 kr.), en trädgårdsförman (14), en dödgrävarförman (12), fem gravskötarförmän (12), en orangör (4,200 kr.).

Dessutom arbetare (vintern 54, sommaren 85) och arbeterskor (vintern 5, sommaren 211).

KN. Stockholms stads södra begravnings- plats.

Utanför Skanstull; t. Enskede 10 14.

Stat år 1922. Utgifter: 584,790 kr.; inkomster: 626,994 88 kr.

Förman (14).

Almroth, P. F.

En *förman* (12).
Dessutom *arbetare* (vintern 36, sommaren 42)
och *arbeterskor* (vintern 2, sommaren 55).

**Läkare för kyrkogårdsnämndens
arbetare.**

(Jfr sid. 92.)

Hellström, T. G. (för norra begravningsplatsen);
Klingberg, A. F. (för södra begravnings-
platsen).

Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel första tisdagen i varje månad kl. 3,15 e. m.

Den 15 juni 1905 beslöt stadsfullmäktige uppdraga åt en kommitté att utarbeta ritningar och kostnadsförslag till slakthus i förening med kreatursmarknadsplats för stadens räkning å Enskede. Sedan denna kommitté den 9 mars 1907 inkommit med förslag, beslöt stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att med godkännande av desamma bevilja medel till anläggningen ävensom att inrätta en särskild slakthus- och saluhallsstyrelse. Denna styrelse har till uppgift att handhåva förvaltningen av stadens slakthus och marknadsplatser för kreaturshandel, för genomförande av köttbesiktning- och slakthusväg nödiga byråer och destruktionsanstalt, stadens saluhallar, platser för torghandel och svingårdar, ävensom att söka främja och organisera tillförseln av och handeln med livsfrönödenheter samt vidare att omhändervärd de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Styrelsen åligger att, enligt stadsfullmäktiges beslut, ombesörja utförande och handhåva värden av de byggnader och andra anläggningar, som erfordras för de under styrelsens förvaltning stående inrättningar, samt att uppgöra och framlägga förslag till erforderliga nybyggnads- och underhållsarbeten, ävensom till den utveckling av slakthus-, köttbesiktning-, saluhalls- och torghandelsväsendet, som från huvudstadens sida kan anses påkallad; att vidtagna de åtgärder, som enligt gällande lag angående köttbesiktning och slakthus kunna tillkomma styrelsen; att jämlikt nämnda lag yttra sig i fråga om taxor för köttbesiktning samt för begagnande av slakthus och marknadsplats för kreaturshandel, ävensom avgiva förslag till taxor för begagnande av destruktionsanstalt, saluhallar och saluplatser samt reglementen för begagnande av samtliga under styrelsen stående anstalter och inrättningar; att utfärda de ordningsföreskrifter, som utöver nämnda reglementens bestämmelser kunna finnas erforderliga; att till medicinalstyrelsen avgiva förslag å de i lagen angående köttbesiktning och slakthus omfördälda besiktningmännen; samt att uthyra försäljningsplatser jämte andra för uthyrning avsedda lokaler i saluhallar samt å torg och allmänna platser, med iakttagande av att försäljningsplatser å torg och allmänna platser

ej må upplåtas förr, än överståthållarämbetet därtill lämnat tillstånd.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Till sitt biträde äger styrelsen antaga en direktör för slakthuset och en direktör för saluhallar och torghandel, som jämte förste stadsveterinären äga vid behandlingen av till deras handläggning hörande ärenden närvara vid styrelsens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten, med rätt att få avvikande mening antecknad i protokollet.

För revision av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1922. Utgifter: 2,339,700 kr.; inkomster: 2,224,400 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

*Larsson, L. R., handlande.

Övriga ledamöter.

*Ahlström, W., förtroendeman, stadsfullm.

Sjöström, Chr., kontorschef, stadsfullm.

Stondahl, O., civilingenjör, direktör.

Suppleanter.

*Cederlöf, P. A., handlande, stadsfullm.

Grönwall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm.

Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru.

*Törnell, f. Weber, Gertrud, fru, stadsfullm.

Sekreterare

(1,500 kr.).

Silén, K. G., tf.

Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1921 års räkenskaper och förvaltning).

Falk, H. A., handlande.

Johansson, f. Franzén, Katy, fru, stadsfullm.

Tinggren, G. A., kassör, stadsfullm.

SIS. *Suppleanter:*
Frösell, f. Lindman, Amanda Ch., fru.
Tingsten, H. L. G., fil. lic.

Huvudkontoret.

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67, C.; rt. 41 93; st. Norr 12 18, 71 66; expeditionstid: 9—3.

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O.; träffas: *vid slakthuset* alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—1, *i centralsaluhallen* måndagar och torsdagar 12—1. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

Kamrerare (20).

Granlund, S. J. R. W.; träffas säkrast vid slakthuset 9—11. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

Kontorsskrivare (11).

Nordwall, Hild A. T.

Slakthuset med tillhörande anstalter.

Slakthuset med kreatursmarknad.

Enskede. Postadress: Stockholm 4. Expeditionstid å kontoret 9—3, lördagar 9—1; slakthallarna hållas öppna 7 f. m.—2,30 e. m.; kyl- och fryshusen 6—9, 11—12 f. m., 2—4,30 e. m., lördagar 6—9 f. m., 11—1 e. m.; övriga lokaler 6,30 f. m.—5 e. m., lördagar 6,30 f. m.—2 e. m. Telefoner: kontoret rt. 105 92, st. Söder 348 41. De särskilda tjänstemännens telefoner återfinnas nedan. Se i övrigt vederbörande telefonkataloger.

Lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus stadgar, att för stad eller område därav på framställning av stadsfullmäktige köttbesiktnings- och slakttväng må av konungens befallningshavande stadgas, under förutsättning att på stadens bekostnad och genom dess försorg slakthus blivit efter av medicinalstyrelsen fastställd plan uppfört och efter av samma myndighet föranstaltad avsyning godkänt, ävensom att nödigt antal köttbesiktningsmän anställas.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, avslöto stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enskede i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad enligt ritningar och kostnadsförslag, som senare skulle av fullmäktige godkännas. Detta skedde år 1907 samtidigt med att arbetets utförande uppdrogs åt en särskild styrelse, slakthus- och saluhallsstyrelsen, för vilken instruktion antogs och

underställdes kungl. maj:t, som den 30 augusti 1907 fastställde densamma, ävensom själva beslutet att förlägga slakthuset utom stadens område. En 1907 sökt koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan beviljades den 20 november 1908. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slakttväng inträdde för Stockholm fr. o. m. den 8 februari 1912. Detta slakttväng innefattar förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid slakthuset. S. k. »nödslakt», föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Betalningen för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställd taxa, likaså avgifter för disponerandet av platser i det s. k. kylhuset, där kött får förvaras. Kött efter å slakthuset slaktade djur, vilket vid besiktning godkänts, åsättes oval stämpel med St Eriks bild.

Å kreatursmarknaden vid slakthuset, äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller annorstädes eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Marknadsnoteringar sättas varje vecka genom en särskild noteringskommission och allmängöras (se sid. 106). Till tjänst för djurägare, som önska sända djur utan att själva ombesörja deras försäljning, äro antagna tvenne stadskommissionärer, som enligt taxa åtaga sig försäljningsuppdrag under stadens kontroll. Tillförsel av djur sker över Liljeholmens station (varifrån boskapsvagnar genom stadens järnvägars försorg överföras på slakthusets järnväg till Enskede) eller från Söder Mälarstrand med spårväg. Varje anlänt djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och fodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Rörande den vid slakthuset belägna svingården, se nedan sid. 105.

Författningar m. m. Lag den 10 okt. 1913 angående köttbesiktning och slakthus. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 31 dec. 1913 ang. tillägg för Stockholm till bestämmelserna om besiktning och stämpling av kött enligt lagen om köttbesiktning och slakthus. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentlig slakthus för Stockholms stad utom stadens område m. m. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 9 dec. 1921 ang. taxa å avgifter för begagnande av Stockholms stads slakthus samt för köttbesiktningen m. m. inom staden. Taxa å avgifter vid Stockholms stads fryshus- och kylhus, godkänd av stadsfullmäktige den 15 okt. 1917. Taxa å värgavgifter vid Stockholms stads slakthus, fastställd av överståthållarämbetet den 15 juli 1918. Taxa å avgifter för transporter å järnvägen Enskede—

västra stambanan, fastställd av kungl. maj:t den 31 dec. 1919 och 6 aug. 1920 samt 7 juli 1921. Taxa å avgifter för kreaturstransporter å slakthusspårvägen, fastställd av överståthållarämbetet den 7 febr. 1919. Ordningsstadga för Stockholms stads offentliga slakthus, godkänd av stadsfullmäktige den 4 dec. 1911. Ordningsstadga för Stockholms stads kreatursmarknad, godkänd av stadsfullmäktige den 4 dec. 1911. Instruktion för slakthusdirektören i Stockholm, instruktion för sanitetsveterinären vid Stockholms stads slakthus samt instruktion för förste besiktningsveterinären vid Stockholms stads slakthus; samtliga antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 okt. 1911 och godkända av medicinalstyrelsen den 22 nov. s. å. Instruktion för stadskommissionärerna vid Stockholms stads kreatursmarknad, stadga för slakthusets salubod samt bestämmelser ang. utfodring av kreatur å Stockholms stads kreatursmarknad och Stockholms stads slakthus, antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 19 och 21 dec. 1911 samt instruktion för hjälpslaktare i Stockholms stads slakthus, antagen av styrelsen den 2 nov. 1917.

Stat år 1922. Utgifter: 1,026,900 kr.; inkomster: 765,000 kr.

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (se ovan under huvudkontoret); rt. 105 92; st. Söder 348 41; träffas vid slakthuset alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—1.

Sanitetsveterinär (23).

Wall, S. D.; t. Enskede 53; mottagningstid: 1,30—2,30 (lördagar 1—1,30).

Förste besiktningsveterinär (21).

Hülphers, G. B.; t. Enskede 2 42.

Besiktningsveterinärer (19).

Brandt, J. O.; Engleson, P. R.

Kamrerare (20).

Granlund, S. J. R. W. (se ovan under huvudkontoret); t. Enskede 2 44; träffas vid slakthuset 9—11.

Bokhållare och kassör (17).

Ekström, G. W.; rt. 105 92; st. Söder 348 41.

Ett kontorsbiträde (5), ett extra kontorsbiträde (2,700 kr.), ett laboratoriebiträde (6), en första mikroskopist (6), tre mikroskopister (4).

Inspektör (15).

Zetterqvist, O., tjl., tf. torginspektör (se nedan), t.jf. Dahlin, J. F. L:son; t. Enskede 54.

En hallmästare (11).

Övermaskinist (16).

Rydahl, A. W.; t. Enskede 58.

Två vakthavande maskinister (14), två biträdande maskinister (12).

Stadskommissionärer.

(2 % av försäljningspriset).

Andersson, J. G. H.; Sjöstedt, K. J. E.

Köttbesiktningsbyråerna.

Adresser och telefoner: se nedan.

Samtidigt med det den 8 februari 1912 ikraftträdande slakttvånget inträdde för huvudstaden köttbesiktningsstväng, innebärande att allt till människoföda avsett färskt, rått kött, som härifrån utom staden slaktade djur, måste, innan det utbjödes till salu eller försäljes, företes för undersökning och stämpling å någon av stadens köttbesiktningsbyråer. Fr. o. m. denna dag överflyttades således köttbesiktningen från hälsovårdsnämnden till slakthus- och saluhallsstyrelsen. Hälsovårdsnämnden övervakar dock fortfarande enligt hälsovårdsstadgan den sanitära beskaffenheten av importerat kött samt allt i staden tillsaluhållet kött (se vidare sid. 155). Avgift för besiktningen vid köttbesiktningsbyråerna utgår enligt av kungl. maj:t fastställd taxa. Det till staden i uppslaktat tillstånd införda, å köttbesiktningsbyrå undersökta och godkända köttent åsattes rektangulär stämpel med St Eriks bild.

Instruktioner m. m. Ordningsstadga för Stockholms stads köttbesiktningsbyråer, godkänd av stadsfullmäktige den 4 december 1911, med ändring den 7 januari 1913. Instruktion för föreståndare för köttbesiktningsbyrå, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 oktober 1911 och godkänd av medicinalstyrelsen den 22 november s. å. Se vidare ovan under slakthuset med kreatursmarknad.

Stat år 1922. Utgifter: 219,000 kr.; inkomster 219,000 kr.

Norra byrån.

Gamla Brogatan 47, C.; rt. 98 14; st. Norr 197 52, 218 44; expeditionstid: 7—3,30 (lördagar 7—12,30).

Föreståndare (21).

Petrelus, K. A. O.

Besiktningsveterinärer (19).

Thorsell, J. G.; Dallmer, H. W. A.

Kontorsskrivare (11).

Sandström, A. F.

En hallmästare (8), en första mikroskopist (6), tre mikroskopister (4).

SIS.

Södra byrån.

Södra Bantorget, Sö.; rt. 66 56; st. Söder 313 83; expeditionstid 8—2 (lördagar 8—12,30).

Föreståndare (21).

Severin, K. O.

En hallmästare (8), en kontorsskrivare (9), en första mikroskopist (6), en mikroskopist (4).

Stockholms stads destruktionsanstalt.

Lövsta; postadress och järnvägsstation: Hässelby villastad; t. Hässelby 4 och 3 03; kontorstid: 9—4.

Anstalten har till ändamål att oskadliggöra djurkadaver eller delar därav och kasserade, till föda otjänliga födoämnen av animaliskt ursprung, samt att bearbeta dem till säljbara produkter såsom talg och fett, köttmjöl och köttgryn, varav fettämnen försäljas som råvara till stearinljus, tvål- och såpfabrikation samt mjöl och gryn såsom kraftfoder för svin, fjäderfä och fiskyngel.

Den för destruktionsprocessen erforderliga ångan erhålles från den intill liggande sopförbränningsanstalten, från vilken även lämnas för driften behövlig elektrisk kraft samt ljus.

Anstalten övertogs den 8 februari 1912 av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Reglemente. Stadga för Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta, godkänd av stadsfullmäktige den 12 februari 1912.

Föreståndare.

Forssman, E. Hj., föreståndare för renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

En förman.

Saluhallar och salutorg.

Expedition m. m.: se ovan under huvudkontoret.

Stat år 1922. Utgifter: 674,400 kr.; inkomster: 530,800 kr.

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (se vidare under huvudkontoret); träffas i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—1.

Kamrerare.

Granlund, S. J. R. W. (se vidare under huvudkontoret).

Saluhallsinspektör (19).

Petsæus, M. P.; träffas säkrast 10,30—11,30.

Kontorsskrivare och kassör (11).

Rutensköld, Svea M.

Ett extra kontorsbiträde (2,700 kr.), en tf. hallkontrollant (3,360 kr.).

Stockholms stads centralsaluhall.

Kungsgatan 67, C.; rt. 41 93; st. Norr 12 18, 71 66; se vidare under huvudkontoret.

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren står med sin godsstation i direkt förbindelse med statens järnvägsnät samt innehåller förutom förvaringskällare även kylrum och frysrum med tillhörande maskineri. Bottenvåningen upptages av såväl fasta, inredda salustånd (182) som tillfälliga, öppna platser till försäljning av livsmedel och blommor såväl i engros som minut samt dessutom av en större plan, avsedd för livsmedelsauktioner.

Å en utetter hallens västra gavel befintlig läktare finnas dessutom saluplatser för tillfälligt uthyrning.

Ett av hörnpartierna upptages av styrelsens expeditionslokaler jämte sessionsrum och i de övriga äro inredda affärskontor. Utetter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker för olika ändamål.

Hallen förvaltas av slakthus- och saluhallsstyrelsen, som där anställer erforderlig personal.

Inom hallen hållas auktioner å livsmedel å tider, som av styrelsen bestämmas, och har styrelsen för underlättande av livsmedelstillförseln till huvudstaden och för att biträda allmänheten vid köp och försäljning vid hallen anställt en under styrelsens kontroll arbetande stadskommissionär. Livsmedelsnoteringar över vissa engrospriser i huvudstaden upprättas varje vecka genom särskilda kommissioner (se sid. 106) och allmängöras.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av överståthållarämbetet den 14 dec. 1912. Instruktion för stadskommissionärer vid Stockholms stads centralsaluhall den 5 juli 1912. Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 4 okt. 1912 med ändringar och kompletteringar den 2 nov. 1917 och 14 sept. 1920.

Hallmästare och auktionsförrättare (15).

Olsson, J. W.

En maskinist (14).

Stadskommissionär

(arvode: högst 4 % vid försäljning av kött, vilt och fågel, högst 5 % vid försäljning av smör, ost, ägg, frukt och grönsaker).
Palm, J. E.; rt. 48 61; st. Norr 23 65.

Stockholms stads provisoriska fiskhall.

Bryggaregatan 28, C.; rt. 60 56; st. Norr 80 28; hallen hålles öppen 6,30 f. m.—3 e. m.

Den 15 aug. 1910 öppnades för allmänheten en staden tillhörig provisorisk fiskhall avsedd för partiförsäljning av fisk, fiskvaror och skaldjur.

Hallen förvaltas av slakthus- och saluhallsstyrelsen, som där tillsätter personal. För att biträda allmänheten vid försäljning finnes vid hallen anställd en under styrelsens kontroll arbetande stadskommissionär.

Då på grund av den under de senaste åren starkt ökade omsättningen fiskhallens lokaler visat sig otillräckliga, har under år 1920 i det närlägnade kv. Gösen uppförts ett *fiskförsäljningsskjul*.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910. Slakthus- och saluhallsstyrelsens stadga för Stockholms stads provisoriska fiskhall den 10 juni 1910 med ändringar den 30 juli 1911 och 22 dec. 1914. Instruktion för stadskommissionär vid Stockholms provisoriska fiskhall den 10 juni 1910.

Hallmästare och auktionsförrättare.

(Se under centralsaluhallen.)

Stadskommissionär

(arvode: högst 5 % å försålda varor).

Molin, A. E. E.; rt. 71 04, 97 57.

Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar äro:

Saluhallen å Hötorget med 132 förs.-platser.
" " Köttorget " 64 " "
" " Nedre Munkbron med 42 förs.-platser.

Maria saluhall " med 63 förs.-platser.
Östermalms saluhall " 108 " "

Fiskarbryggan vid Mälartorget med 30 förs.-platser.

Salutorg.

Den 15 okt. 1917 beslöto stadsfullmäktige att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning, och bemyndigades därjämte

styrelsen att bestämma och uppbära dagavgifterna å desamma. Likaledes beslöts att fr. o. m. sagda dag, med undantag för saluplatserna å Södra Bantorget samt norr om Observatoriet vid Odengatan, vilka skola vara fasta, allenast tillfälliga försäljningsplatser skola upplåtas å salutorgen. Bestämmelser ang. upplåtande av dylika tillfälliga försäljningsplatser återfinnas i de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm (ändrad lydelse av § 1, fastställd av överståthållarämbetet den 21 juni 1918 och 19 juli 1920) samt i av styrelsen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

Angående tiden för torghandels bedrivande stadgas i överståthållarämbetets kungörelse den 19 juli 1920 att handeln å de tillfälliga torgplatserna må äga rum under tiden 1 mars—31 oktober till kl. 6 e. m. samt under den övriga delen av året till kl. 4 e. m. Beträffande tiden för handel å de fasta försäljningsplatserna gäller vad som är stadgat för handel i bod.

Salutorg

med fasta försäljningsplatser:

Södra Bantorget, östra delen, med 24 förs.-platser;

Odentorget med 31 förs.-platser;

med tillfälliga försäljningsplatser:

Hötorget

Östermalmstorg

Kornhamnstorg

Mälartorget

Munkbron och

Sandplan å Riddarholmen,

samtliga avsedda för försäljning av livsmedel; samt

Roslagsgatan, del av, norr om Ynglingagatan och

Södra Bantorget, västra delen,

för försäljning av hö och halm.

Tf. torginspektör

(5,580 kr.).

Zetterqvist, O. (se ovan); träffas säkrast 10,30—11,30.

Stadens svingård.

Enskede, Stockholm 4; t. Enskede 10 03.

Invid slakthuset anordnades år 1913 en mindre svingård i avsikt att uttröna möjligheten av ett rationellt utnyttjande av slaktavfallet genom svinuppfödning.

Den 19 juni 1916 beslöto stadsfullmäktige på förslag av en för utredande av dylika frågor tillsatt kommitté, att köksavfallet i 14. och 25. rotarna i Katarina församling tillsvidare skulle på försök uppsamlas skilt från övriga hussopor och användas till foder i en utvidgad svingård

SIS. (vid Sundsborg), och anslogs därför till byggnader, inventarier och första svinuppsättning en summa av 81,500 kronor. Beslutet, som överklagades, vann kungl. maj:ts fastställelse den 28 november s. å., varefter uppförandet av kokhus och svingårdsbyggnad omedelbart påbörjades; uppsamlingen av köksavfallet i enlighet med det uppgjorda programmet tog sin början den 1 jan. 1917.

Försöket utföll synnerligen lyckligt och redan den 30 mars 1917 beslöt stadsfullmäktige, att köksavfallsuppsamlingen skulle från den 1 maj utsträckas till hela Södermalm. I samband därmed utvidgades svingården. Den 3 december 1917 beslöt stadsfullmäktige, att köksavfallsuppsamling till svinföda skulle efter den 1 januari 1918 jämväl ske inom Matteus, Gustav Vasa och Adolf Fredriks församlingar, och anvisade samtidigt medel till, bl. a., inköp av en svingårdsbyggnad å egendomen Mossen (se nedan). Genom stadsfullmäktiges beslut den 17 juni 1918 utsträcktes köksavfallsuppsamlingen till att omfatta även Johannes och Engelbrekts församlingar. Slutligen blev reformen fullt genomförd den 2 dec. 1918, då stadsfullmäktige beslöt, att bestämmelserna ang. särskild uppsamling av köksavfallet från den 1 jan. 1919 även skulle gälla för återstående delar av staden. Då mängden av köksavfall alltmer ökades, beviljade stadsfullmäktige för att säkerställa dess användning under åren 1919 och 1920 anslag för anordnande vid Sundsborg och Mossen av ytterligare tre svinstall. Under år 1920 har emellertid mängden av uppsamlat köksavfall minskats avsevärt.

Stat år 1922. Utgifter: 514,000 kr.; inkomster: 514,000 kr.

Föreståndare.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör (se ovan under huvudkontoret).

Förvaltare

(4,500 kr. jämte tantiem).

Ernhoff, P. M.; t. Enskede 201.

Två *uppsyningsmän* vid köksavfallsuppsamlingen (3,600 kr.) samt en *uppsyningsman* vid svingården (3,200 kr.).

Lantgården Mossen.

Enskede, Stockholm 4; t. Enskede 278.

Den 3 december 1917 beslöt stadsfullmäktige på förslag av slakthus- och saluhallsstyrelsen att från den 14 mars 1918 under eget bruk övertaga den förut utarrenderade lantgården Mossen i närheten av Enskede; detta särskilt med hänsyn till vikten av att säkerställa fodertillgången för den kommunala svingårdens hästar samt rotfruktsbehovet för svinbesättningen. Under år 1918 beviljade stadsfullmäktige medel för uppförande av en rotfruktskällare å egendomen. Beträffande anordnandet av svinstall å Mossen se ovan.

Stat år 1922. Utgifter: 49,000 kr.; inkomster: 52,000 kr.

Förvaltare

(4,500 kr. jämte tantiem).

Kristoffersson, J.; t. Enskede 278.

Noteringskommissioner

(för engrosprisnoteringar).

Som ovan framhållits, sätts och offentliggörs noteringar varje vecka å levande kreatur, fisk m. m. av särskilda kommissioner. Ledamöter i dessa kommissioner hava utsetts efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher. (Ledamöterna äro icke i denna egenskap upptagna i kalenderns personalavdelning.) Noteringskommissionen för levande djur fungerar t. v. även som exportnämnd för Stockholm och handlägger som sådan alla ärenden rörande exportlicenser för levande nötkreatur och färskt kött.

I. För levande kreatur.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.; **Andersson, J. G. H.**, stadskommissionär, slakthuset; **Sjöstedt, K. J. E.**, stadskommissionär, slakthuset; **Mellin, A. H.**, agronom, Tegnérsgatan 15, Va.; **Nilsson, F.**, slakteridkare, Götgatan 81, Sö.

II. För fisk, fiskvaror och skaldjur.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.; **Molin, A. E. E.**, stadskommissionär, prov. fiskhallen, C.

Stockholms stads livsmedelsnämnd.

Livsmedelsnämnden.

Med återgången till mera normala förhållanden å livsmedelsmarknadens område kunde livsmedelsnämndens verksamhet efterhand avvecklas under loppet av år 1919. Nämndens efter denna tid kvarstående skulder och fordringar omhändertogs av drätselnämnden

Enligt kungl. brev till överståthållarämbetet den 26 nov. 1920 upphörde instruktionen för livsmedelsnämnden att äga giltighet fr. o. m.

den 1 jan. 1921. Revisionen av nämndens räkenskaper och förvaltning är ännu ej avslutad.

Livsmedelsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1919 års förvaltning).

Andersson, E. O., kassör, stadsfullm.

Nilsson, J. P., direktör, stadsfullm.

Suppleanter:

Carlsson, B. A., förste aktuarie, stadsfullm.

Mårtenson, M., intendent.

IV.

Stockholms stads industriella verk.

Industriverksstyrelsen.

Torsgatan 22, Va.; rt. 91 61; st. Norr 90 03. Sammanträde minst en gång varje månad.

Stockholms stads gasverk och elektricitetsverk samt vattenledningsverk förvaltas — sedan vid den år 1920 genomförda kommunala omorganisationen vattenledningsverket utbrutits ur det förut under drätselnämndens andra avdelning ställda byggnadskontoret och sammanförts med gas- och elektricitetsverken — fr. o. m. april 1920 av en gemensam styrelse, benämnd styrelsen över Stockholms stads industriella verk. Denna består av, förutom ordförande och vice ordförande, som utses av stadskollegiet, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två kalenderår. Ordförande skall vara ett av borgarråden och vice ordförande en av stadskollegiets övriga ledamöter. Vid styrelsens sammanträden äga verkställande direktören för gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet. Enhanda befogenhet tillkommer överingenjör vid gas- och elektricitetsverken med avseende å ärende, som av honom inför styrelsen föredrages.

Industriverksstyrelsen har till uppgift att handhåva förvaltningen av stadens gas-, elektricitets- och vattenledningsverk ävensom vattenfall, andra fastigheter och anläggningar, som av staden för dessa verk användas eller förvärfvas, jämte för hithörande ändamål utförda ledningar och andra anläggningar. Stadsfullmäktiges prövning underställas de styrelsens beslut, som angå taxa och reglemente för begagnande av gas, elektricitet och vatten från de kommunala verken, grunder för bestämmande av priset för den allmänna gatubelysningen, där ej överenskommelse härom kan komma till stånd med vederbörande nämnd, samt gasens värmevärde. I början av varje år skall styrelsen till gatunämnden avlämna uppgift å de arbeten i stadens gator, som skola under året utföras. I fråga om gatubelysningen har styrelsen att ställa sig till efterrättelse av gatunämnden meddelade beslut. Över verkens förvaltning och rörelse skola föras fullständiga räkenskaper, vilka, avslutade för kalenderår, skola tillika med de hos styrelsen förda protokoll samt en särskild redogörelse för förvaltningen av verkens angelägenheter senast den 1 därpå

följande april tillhandahållas revisorerna, vilka till ett antal av tre, jämte två suppleanter, årligen utses av stadsfullmäktige. Revisionsförrättningen bör vara avslutad och berättelse däröver till styrelsen avlämnad före den 1 juli.

Delegerade av styrelsen, bestående av ordföranden, vice ordföranden, jämte suppleant för denne, samt en ledamot jämte suppleant, äga att mellan styrelsens sammanträden tillsammans med direktören för gas- och elektricitetsverken, resp. vattenledningschefen, och under förutsättning att meningsskiljaktighet ej råder, fatta beslut i frågor av mindre räckvidd eller av särskilt brådskande natur, med skyldighet för delegerade att vid styrelsens närmast infallande sammanträde anmäla sålunda fattade beslut.

Instruktion m. m. Instruktion för styrelsen över Stockholms stads industriella verk, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920. Arbetsordning för styrelsen över Stockholms stads industriella verk jämte instruktion för direktören och överingenjörerna vid gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen, antagen av industriverksstyrelsen den 10 maj 1920 med ändring den 17 dec. s. å. Instruktion för industriverksstyrelsens sekreterare och juridiska biträde, antagen av industriverksstyrelsen den 25 febr. 1921.

Stat år 1922. Utgifter: 36,601,915 kr. (däruv att täckas med lånemedel 3,672,215 kr.); inkomster: 33,654,000 kr.

Styrelsen över Stockholms stads industriella verk.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Åkerman, G. R. J., borgarråd.

Vice ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Vakant.

Övriga ledamöter.

Andersson, E. V., förrådsmästare, stadsfullm.

*Andersson, J. E., ombudsman, stadsfullm.

Hjorth, J. E., direktör.

Lagerbjelke, J. G., greve, byråchef, stadsfullm.

*Lange, E., kassör, stadsfullm.

Suppleanter.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm.

*Hasselgren, C. L. L., advokat.

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.
***Lindbergh, N. E.**, disponent.
Tinggren, G. A., kassör, stadsfullm.

Sekreterare och ombudsman (4,000 kr.).

Boye, C. T. Hultman—; mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 2—3.

Delegerade av styrelsen.

Åkerman, G. R. J., ordf.: en vakant, vice ordf., **Lagerbjelke, J. G.** (suppl. för vice ordf.); **Lange, E.**; **Hjorth, J. E.** (suppl.).

Revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1921 års räkenskaper och förvaltning).

Hultman, G. H., civilingenjör, stadsfullm.
Johanson, K. E., landsorganisationens sekreterare.
Öhrström, K. O. A., kapten, stadsfullm.
Suppleanter:
de Wahl, A., civilingenjör.
Söderberg, P., ombudsman.

Vattenledningsverket.

Huvudkontor: Torsgatan 30, Va.; rt. 11 10, 35 24; st. Norr 7 37, Norr 64 12, Norr 69 89; expeditionstid: 9—3,30 (lördagar och helgdagsaftnar 9—2).
Distributionen: Torsgatan 30, Va.; rt. 11 10; st. Norr 7 37, Norr 69 89; expeditionstid: 9—3,30, lördagar och helgdagsaftnar 9—2 (för telefonmeddelanden hela dygnet rt. 11 10; st. Norr 69 89).
Debiteringskontor för vattenavgifter: stadshuset C; rt. och st. stadshuset; expeditionstid: 9—3 (lördagar och helgdagsaftnar 9—2).
Årstaviksverket: Götgatan 96, Sö.; rt. 20 17; st. Söder 337 16.
Laboratoriet: Götgatan 96; rt. 89 46.
Norsborgsverket: t. Norsborg 10 och 44.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämmonämnd anlägga en allmän ledning för filtrerat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten utslutande ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla å den härför inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 december 1899 och 7 maj 1900 beslöt stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Bornsjön och Mälaren, anlägga ett nytt vattenledningsverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar å ett berg söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Denna anläggning invigdes den 4 oktober 1904. Den gamla anläggningen vid Årstaviken skall i sin helhet nedläggas under de närmaste åren. Inom

stadens område finnas dessutom vattenreservoarer i Årstalunden och Vanadislunden samt ett vattentorn vid Mosebacketorg.

Vattenledningsverket, som till en början sorterade under en av sockenstämmonämnden utsedd »direktion för vattenledningens anläggande och förvaltning», överflyttades 1864 till den detta år bildade drätsel-nämnden, där det sedermera ställdes under byggnadskontoret. I samband med den kommunala omorganisationens genomförande år 1920 blev emellertid vattenledningsverket utbrutet ur byggnadskontoret och förlagt under den nyinrättade industriverksstyrelsen.

Vattenledningsverket uppgör förslag till vattenledningens rörnät, pumpstationer, vattenkastare, fontäner m. m., verkställer anläggning och underhåll av desamma samt uppehåller driften av vattenledningsverket. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 2 dec. 1918 utgör vattenavgiften för mätt vatten 30 öre per kbm. och enligt beslut den 3 nov. 1919 för omätt vatten 3 kr. 60 öre per rum och år.

Reglemente m. m. Taxa och reglemente för begagnande av Stockholms vattenledning, antagna av stadsfullmäktige den 11 nov. 1887 med ändringar den 23 jan. 1906, den 2 dec. 1918 och den 3 nov. 1919 (jfr ovan).

Stat år 1922. Utgifter: 5,061,725 kr. (därav att täckas med lånelmedel 1,167,215 kr.); inkomster: 4,077,000 kr.

Vattenledningsschef (26).

Nordenstrahl, T. O. R.; mottagningstid: 1—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—2.

Förste ingenjör (23).

Bergström, J. F.; mottagningstid: 1—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—2.

Ingenjör (21)

(föreståndare för rörnätet och distributionen).

Dahlöf, G. A.; mottagningstid: 9—10 och 1—2.

Ingenjör (21)

(föreståndare för Norsborgsverket).

Åberg, E. M., tjl. (se under hamnstyrelsen), t.jf. **Helleday, W. H.** (se nedan).

Byråingenjör (19).

Ericsson, G. J. I.

Ingenjörer (18).

Helleday, W. H., tjl. (se ovan), t.jf. **Björkman, C. T. T.**; **Erikson, S. V.**; **Alrutz, E. T.**; mottagningstid: 9—10 och 1—2.

Ingenjör (17).

Forsman, F. A., föreståndare för mätareverkstaden.

Konstruktör (16).

Isaksson, J. O.

IV. Föreståndare för laboratoriet (2,000—600 kr.).

Sondén, K. G. A. (kemiska avd.); Huss, H. A. (bakteriologiska avd.).

Tre ritare (3,100 kr.), två ritbiträden (6).

Föreståndare vid kontoret för debitering av vatten- och renhållningsavgifter (18).

Ekebohm, N. K. K.; rt. och st. stadshuset.

Bokhållare (18).

Hagberg, J. T. F., föreståndare för bokföringsavdelningen.

Bokhållare (17).

Nilson, J. S. T.; Erikson, T. K. I. (vid debiteringskontoret).

Förrådsförvaltare (17).

Edwall, A.

Bokhållare (13).

Flagstad, C. A. E.; Lundgren, C. A.

Kontorsskrivare (11).

Hallberg, Dagmar A.; Larsson, f. Hallin, Anna O.

Tio *kontorsskrivare* (därav fyra vid debiteringskontoret) (10), fyra *extra kontorsskrivare* (3,000—2,640 kr.), fyra *extra kontorsbiträden* (2,160—1,500 kr.), en *vaktmästare* (5), två *expeditionsvakter*.

Övermaskinist (16).

Landmark, C. A.

En *biträdande övermaskinist* (15), två *verkmästare* (15), en *verkmästare* (14), en *förrådsverkmästare* (14), tre *verkmästare* (12), tre *maskinister* (12), fjorton *distriktsförmän* (8), tre *automobilförare* (6), tre *extra verkmästare*, åtta *extra maskinister*, sex *avlåsare*.

Vattenledningsentreprenörer.

För utförande och reparation av vatten- och avloppsledningar hava av industriverksstyrelsen till entreprenörer antagits vissa personer och firmor, och äger icke någon annan att befatta sig med dylika ledningar, avsedda att förbindas med stadens rörnät. (Firmainnehavarna äro ej i egenskap av entreprenörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning.)

AB. E. E. Berggrens *efterträdare*; Sibyllegatan 41, Ö.; rt. 709 80; st. Norr 42 20.

AB. Beskow & C:o; Högbergsgatan 30 A, Sö.; rt. 20 25; st. Söder 337 77.

AB. Clausens *gas- och vattenledningsaffär*; Tunnelgatan 16, C.; rt. 25 98; st. namnanrop.

AB. A. Conilt; Kungsgatan 84, C.; rt. 339 89; st. Norr 61 75.

AB. Fahnehjelm & C:o; Klarabergsgatan 42, C.; rt. 2 38; st. Norr 25.

AB. M. Færden; Kungstensgatan 10, Va.; rt. 34 14; st. Norr 6 38.

AB. Gas, vatten och värme; Oxtorgsgatan 7, C.; rt. 26 81; st. namnanrop.

AB. Carl Hansson; Rådmansgatan 73, Va.; rt. 125 07; st. Norr 92 97.

AB. Installatör; Norrlandsgatan 9, C.; rt. 31 20; st. Norr 62 88.

AB. Jurell & Nordstedt; Adolf Fredriks kyrkogata 2, C.; rt. 57 44; st. Norr 57 44.

AB. J. M. Lundholm; Hornsgatan 74 A, Sö.; rt. 30 98; st. namnanrop.

AB. P. Naumburg & C:o; Norrlandsgatan 24, C.; rt. 11 75; st. namnanrop.

AB. A. Rundquist & C:o; Jakobsbergsgatan 23, C.; rt. 3 03; st. Norr 46 09.

AB. Axel Sjögren & C:o; Mästersamuelsgatan 34, C.; rt. 324 80, 324 81; st. namnanrop.

AB. P. A. Sjögren; Mästersamuelsgatan 16, C.; rt. 5 26; st. namnanrop.

Ahlsien & C:o; Kungsholmsstrand 131, C.; st. Norr 197 93.

Ahnér, Harald, Riddaregatan 17, Ö.Dj.; rt. 736 84; st. Norr 46 84.

Billmans fabriks- och handels-ab.; Regeringsgatan 88, C.; rt. 48 11; st. Norr 44 80.

Björnberg & Wikström, Kungstensgatan 31, C.; st. Norr 183 25.

Bromma rörledningsaffär; Brommavägen 196 A, Kungsholms villastad; t. Äppelviken 1 56 (endast inom Bromma).

Carlsson, S. J., & C:o; Jarlagatan 18, Aspudden; t. Aspudden 12 (endast inom Brännkyrka).

Eriksson & Olsson; Stockholmsvägen 135, Enskede; t. Enskede 10 50 (endast inom Enskede).

Hammarsten, W. A.; Karlshov, Örby, Älvsjö; t. Örby 58 (endast inom Brännkyrka).

Johansson, J. L., & C:o; Birgerjarlsgatan 119, Va.; rt. 56 75; st. Norr 56 75.

Jonsson, J. A.; Örby villastad 195, Älvsjö; t. Örby 2 59 (endast inom Brännkyrka).

Lindqvists, C. B., rörledningsaffär; Kammarkaregatan 29, Va.; rt. 68 27; st. Norr 95 43.

Ljungberg, J. A., & C:o; Skärgårdsgatan 9, St.; rt. 2 62; st. Norr 27 19.

Lundquist, J., & C:o; Döbelnsgatan 54, Va.; rt. 806 49; st. Vasa 35 19.

Pehrson, K.; Brittadal, Kungsholms villastad; t. Ulvsunda 1 45 (endast inom Bromma).

Pettersson, C. F.; Pilvägen 4, Gröndal; t. Gröndal 18 (endast inom Liljeholmens f. d. municipalsamhälle och Gröndal).

Rörledningsab. Montör; Lästmakaregatan 12, C.; rt. 54 52; st. Norr 54 52.

Sylvan, Herman; Dalagatan 2, C.; rt. 33 91; st. Norr 95 26.

Söders rörledningsaffär; Katarina Bangata 20, Sö.; rt. 134 35; st. Söder 320 10.

Wideberg, Sven, efterträdare, K. Elmén; Bryggaregatan 12, C.; rt. 50 46; st. Norr 74 06.

Värmeledningsab. Calor; Arbetaregatan 32, C.; rt. 340 31; st. Norr 62 84.

Vattenledningsverkets läkare.

(Jfr sid. 92.)

Ljung, A.: Odengatan 65, Va.; rt. 124 09; st. Norr 43 71; mottagningstid: vardagar 9—12, sön- och helgdagar 10—11; juni—aug. vardagar 1—3, sön- och helgdagar 10—11.
Ljungström, V.: Hantverkaregatan 26, C.; rt. 331 80; st. Norr 202 96; mottagningstid: sept.—maj alla dagar 9—10; juni—aug. vardagar 9,30—10,30, sön- och helgdagar 9—10.
Olson, E.: Götgatan 69, Sö.; rt. 114 30; st. Söder 308 00; mottagningstid: vardagar 9—10 och 2—3, sön- och helgdagar 9—10.
Sundberg, L. G. T.: Nybrogatan 11 A, Ö.; rt. 749 85; st. Norr 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.
Leffler, J. K. F.: Söderby sjukhus (för Norrborg); t. Tumba 1 42 och 3 10; mottagningstid 12—1 samt tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Gas- och elektricitetsverken.

Adresser, telefoner m. m.: se nedan.

Reglementen m. m. Stadsfullmäktiges reglemente för begagnande av gas från Stockholms gasverk den 16 dec. 1912 och stadsfullmäktiges reglemente för begagnande av elektrisk ström från Stockholms elektricitetsverk den 16 dec. 1912. Taxa för gas, levererad från Stockholms gasverk, av stadsfullmäktige fastställd den 21 dec. 1911 med ändringar den 21 dec. 1917, 30 sept. 1918, 19 maj 1919 och 21 dec. 1921; enligt denna taxa utgör gaspriset f. n. 28 öre per kbm. Taxa för elektrisk energi, levererad från Stockholms elektricitetsverk, av stadsfullmäktige fastställd den 21 dec. 1920, med ändring den 21 dec. 1921; enligt denna taxa utgör priset per kwt. för belysning 50 öre och för motorström 30 öre. Stadsfullmäktige hava fastställt bestämmelser rörande leverans av gas till Sundbyberg (d. 29 april 1912), till Råsunda (d. 16 juni 1913) och till Nya Hagalund (d. 29 juni 1914). För inkorporerade områden bestämmas taxorna i varje fall av stadsfullmäktige.

Direktörskontoret.

(Gemensamt för båda verken.)

Torsgatan 22, Va.; rt. 91 61, 91 62, 91 63, 91 64, 136 17; st. Norr 14 40, 64 22, 65 86, 79 98, 90 03; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2,30.

Direktör

(20,000 kr.).

Dahlander, R.: mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Kontorschef (22).

Kihlström, O.: 1:e kamrerare; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Bokhållare (18).

Tegnér, U. W., aktuarie.

Bokföringsavdelningen.

Förste bokförare (18).

Winge, F. G. E., kamrerare; **Pettersson, G. E.,** kamrerare.

Bokhållare.

Särling, A. A. A., Edholm, J. A. (17); Lindström, V. R. A., Alsén, J. A. H. (15); Hultström, F. G. (13).

Fyra extra bokhållare (3,600—2,880 kr.).

Kassakontoret.

Förste kassör (19).

Roggen, H. A.

Kassör (17).

Vakant, *tjff.* **Widfond, S. A.** (se nedan).

Bokhållare.

Schalin, A. V. (17); Svensson, N. G. A., Schönhult, S. I. M. (15).

Två extra bokhållare (3,360—2,880 kr.).

Korrespondent och föreståndare för biproduktförsäljningen (20).

Edberg, F. O., kamrerare; träffas säkrast 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Direktörskontorets kansli.

Bokhållare.

Larsson, C. J. (17); Schwartz, T. G. (13).

Tre stenografer (7).

Förrådsintendentens expedition.

Förrådsintendent (20).

Pihlgren, O. V.: mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Bokhållare.

Widfond, S. A., tjf. (se ovan) (17); **Svartengren, C. A. (15).**

En extra kontorsskrivare (3,360 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Johansson, F. A. O.

Sju expeditionsvakter.

IV.

Gasverket.

Adresser, telefoner m. m.: se nedan.

Först år 1846 enades de olika församlingarnas husägare om lämpligheten av att göra gatubelysningen till en för hela staden gemensam angelägenhet. Något formligt beslut därom fattades likväl icke förrän den 9 oktober 1850, då beslutanderätten hade övergått till sockenstämmomnämnden. Den 18 december 1853 tändes gasen första gången i Stockholm. I januari året därpå var gasbelysningen införd i Klara, Jakobs och Storkyrkans församlingar. Belysningen hade staden på vissa koncessionsvillkor tills vidare överlåtit på ett gasbelysningsbolag. Det dröjde till hösten 1860, innan gasbelysningen utsträcktes till stadens övriga församlingar. Tio år därefter hade en utvidgning av gasverket blivit en nödvändighet. Stockholms stad hade bland de nämnda koncessionsvillkoren förbehållit sig rätt att efter trettio års förlopp inlösa gasverket, och stadsfullmäktige beslöt nu att begagna denna rätt. Vid koncessionstidens utgång den 1 juni 1884 övergick till följd härav gasverket i stadens ägo, och gasstillverkningen började med sagda dag att drivas för stadens räkning. Inlösningssumman för Gaslysningsaktiebolagets verk med rörnät och inventarier utgjorde 3,003,333 kr. Genom utvidgningsarbeten, som i det närmaste voro färdiga hösten 1885, ökades det inlösta gasverket, Klaragasverket, till dubbla storleken. När tidpunkten för gasverkets ytterligare utvidgning var inne, beslöt man att anlägga ett nytt gasverk. Plats för det nya gasverket erhöles i dåvarande Hjorthagen inom norra Djurgården med strand vid Lilla Värtan, varjämte besittningsrätten till lägenheterna Mariedal och Ropsten förvärfvades för vinnande av ökat strandutrymme. Planen till det nya verket, Värtagasverket, uppgjordes med hänsyn till såväl Klaragasverkets framtida nedläggande som behovet av utvidgning under de närmaste 20 å 25 åren. Byggnadsarbetena togo sin början den 1 april 1890 och fortgingo oavbrutet till hösten 1893, då anläggningen började tagas i användning och för första gången tillförde staden gas. Verket har sedermera utvidgats med flera nybyggnader, bl. a. med en större administrationsbyggnad vid Torsgatan, som togs i bruk år 1906. På hösten 1919 inställdes driften vid Klaragasverket; dock hålles detsamma tills vidare i reserv för eventuella framtida behov.

Stat år 1922. Utgifter: 15,102,000 kr. (däruv att täckas med länemedel 425,000 kr.; inkomster: 14,677,000 kr.

Överingenjör (27).

Blomqvist, E. R.; rt. 91 61, 91 62, 91 63, 91 64, 136 17; st. Norr 14 40, 64 22, 65 86, 79 98, 90 03; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Bokhållare (18).

Bergstrand, K. H., aktuarie.

Gasverkets kansli.

Torsgatan 22, Va.; telefoner och expeditionstid: se ovan direktörskontoret.

Bokhållare (15).

Forssell, K. G.

Två *extra bokhållare* (3,900—3,000 kr.), en *kontorsskrivare* (å äldre stat: 2,000 kr.), två *stenografer* (7), en *vaktmästare* (5).

Försäljningsexpeditionen.

Torsgatan 24, Va.; rt. 131, 136 21; st. Norr 22 89, 68 11, 79 97; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—3 (juni—aug. 9—2).

Föreståndare.

Carell, S. T., bokhållare (17).

Bokhållare och kassör (15).

Morén, O. W.

Bokhållare (13).

Håkansson, G. H.; **Lindvall**, J. V. A.

Två *extra bokhållare* (2,880 kr.), ett *kontorsbiträde* (5), en *expeditionsvakt*.

Värtagasverket.

Värtan; rt. 729 51, 729 86, 711 82; st. Norr 74 26, Norr 82 48, Norr 90 73; expeditionstid: 8,30—4,30, lördagar och helgdagsaftnar 8,30—2,30 (juni—aug. 8,30—1,30).

Förste ingenjör för driften (24)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 17, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Morén, K. E.; rt. 729 51; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjörer för driften (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Dahlin, O. B.; **Fredriksson**, V. J. V.

Ingenjör för driften (20).

Jeanson, K. B. H.

Byråingenjör (22).

Molin, A. G.

Laboratorieföreståndare (19).

Qvarfort, S. G.

Fem kemister (4,800—3,120 kr.), fyra ritare (5,400—3,120 kr.), en laboratorievakt.

Förste gasmästare (17).

Ekman, O. G.

Tre gasmästare (15).

Förste verkmästare (17).

Cronwall, J.; Sjölund, K. J.; Danielsson, S. E.

Två verkmästare (15).

Tekniska bokföringsavdelningen.*Kamrerare* (19).

Malmberg, E. K. G.

Bokhållare.

Idholm, K. G. (17); Gihl, C. I. E., Jaensson, K. B. (15); Sköld, E. E. E., Törngren, B. T. O., Rehnberg, A. O. (13).

En kontorsskrivare (å äldre stat: 2,000 kr.), två extra bokhållare (3,600—3,120 kr.), ett kontorsbiträde (5), ett extra kontorsbiträde (2,640 kr.), två expeditionsvakter.

Förrådskontoret.*Förrådsförvaltare* (18).

Eklund, O. T.

Bokhållare.

Eklöf, E. A. (17); Ahrlfeldt, K. H., Strandberg, K. W. (15); Ericson, H. T. S., Andersson, V. G., Johnsson, J. A. G. (13).

Dessutom vid Värtagasverket: en förråds-
mästare (13), fyra maskinister (12), fem för-
män (12), tio förmän (11), nio förmän
(10), fyra förrådsvakter (6) och sex portvak-
ter (6) samt 258 arbetare (vid 1922 års början).**Distributionen.**Torsgatan 22, Va.; rt. 46 38, 46 87; st.
Norr 73 52, 74 34; expeditionstid: 9—5,
lördagar och helgdagsaftnar 9—3 (juni—
aug. 9—2).*Förste ingenjör* (24).Lewin, R. Chr.; mottagningstid: 2—3, lördagar
och helgdagsaftnar 1—1,30.**Byrå för tekniska utredningar.***Byråingenjör* (22).

Danielson, A.

Extra byråingenjör
(6,720 kr.).

Wennerbärg, P. A.

Tre ritare (4,200—3,900 kr.).

Provköket.

Torsgatan 26, Va.

Hemkonsulent.

Vakant.

En biträdande hemkonsulent (2,400 kr.).

Bokföringsavdelningen.*Bokhållare.*

Haglund, J. B. (17); Harlén, C. G. (13).

**Rörnäts- och gatubelysnings-
avdelningen.***Ingenjör* (20)(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp
14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme
och lyse).

Hybbinette, N. F.

Förste verkmästare (17).

Johansson, A. G.

Två verkmästare (15).

Bokhållare (13).

Stenberg, N. G.

En kartritare (4,200 kr.).

**Installations- och verkstadsavdel-
ningen.***Ingenjör* (20)(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp
14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme
och lyse).

Cederström, E. B.

Förste verkmästare (17).

Karlsson, K. L.; en vakant.

En extra verkmästare (5,580 kr.).

Bokhållare.

Enblom, K. J. E. (15); Carlsson, S. V. (13).

En kontorsskrivare (7), ett extra kon-
torsbiträde (1,800 kr.), en uppborädsförmän
(ackvisitör) (12), två uppborädsmän (10).

IV.

Utställningen.

Kungsgatan 54, C.; rt. 28 93; st. Norr 60 32.

Föreståndare.

Magnuson, C. O., uppbořdsförmän (12).

Mätare- och kontrollavdelningen.

Ingenjörer.

Larson, J. V. (19); Schylow, T. E. (18).

Förste verkmästare (17).

Stenberg, C. F. L.

En verkmästare (15).

Bokhållare (13).

Nilsson, G. D.

Två extra bokhållare (2,880—2,430 kr.),
en expeditiönsvakt.

Förrådskontoret.

Förrådsförvaltare (18).

Rossing, C. A. E.; rt. 91 62, 91 63; st. Norr
64 22, 65 86.

Bokhållare.

Gillstedt, A. H. (17); Nyström, J. D. (15);
Fredrikson, E. G., Samuelson, K. A. W. (13).En förrådsförmän (13), en extra bok-
hållare (3,600 kr.), en expeditiönsvakt.Avdelningen för avläsning och
uppbörd.

Uppbořdschef (19).

Sirfeldt, C. A.; rt. 136 18; st. Norr 8 63, 99 04.

Bokhållare (17).

Lindström, K. F. (å räkningskontoret I); Jörne,
T. (å räkningskontoret II); Ekstrand, G. M.
(för avläsning); Bergman, A. E. (för inkasse-
ringsavd.).

Bokhållare.

Larsson, J. E., Bergschöld, F. E., Anderson, E.
V. (15); Keyser, F. R., Fröding, V. K. H.,
Broman, I. R., Johannisson, G. V., Jönsson, E.
W., Videgren, E. M. (13).Sex extra bokhållare (3,360—2,880 kr.),
två kontorsskrivare (9), fyra kontorsskrivare
(7), fem kontorsbiträden (5), två extra kon-
torsbiträden (2,400—1,980 kr.).Två uppböřdsförmän (12), tre central-
uppböřdsförmän (11), fyrtiofyra uppböřdsförmän
(10), fyra extra uppböřdsförmän (3,120 kr.),
en förmän (11), sex förmän (10), sex för-
män (9), två förrådsförmän (6), två automo-
bilförmän (6), en klockvakt (5), fyra port-
vakter (4), två expeditiönsvakter samt 235
arbetare (vid 1922 års början).

Nybyggnadskontoret.

Värtan; rt. 729 51; st. Norr 63 68.

Arbetschef

(14,400 kr. inkl. rörligt lönetillägg).

Hansson, G. A.

Gasverkets läkare.

(Jfr sid. 92.)

Hultkvist, G. E., Rådhusgränd 3, St.; rt. 72 17;
st. Söder 307 13; mottagningstid: vardagar
9,30—10,30.

Elektricitetsverket.

Adresser, telefoner m. m.: se nedan.

Expeditionstid: 9—5, lördagar och helg-
dagsaftnar 9—3 (juni—aug. 9—2).

På grund av motion, väckt 1887 inom stads-
fullmäktige, inkom gasverksstyrelsen i oktober
1889 med förslag till anläggning av ett elektri-
citicsverk för större delen av Norrmalm, avsett
till en början för endast 10,000 lampor, men
för en framtida utvidgning till 30,000 lampor.
Kostnadsförslaget slutade på 1,500,000 kr. Detta
förslag antogs av stadsfullmäktige den 13 december
1889. Sedan tomten nr 6 i kvarteret Hästen med
adress nr 38 vid Regeringsgatan blivit inköpt för
360,000 kr., antogs stadsfullmäktige i december
1890 ett förslag, som avsåg stationens utförande
för 5,000 samtidigt brinnande lampor och ett
ledningsnät för 10,000 lampor. Kostnaden för
detta förslag beräknades till 1,604,000 kr. Den
1 september 1892 öppnades Brunkebergsvet-
ket — såsom stationen kallades — officiellt,
och då voro 1,024 glödlampor inkopplade. Vet-
ket utvidgades sedermera väsentligt i mån av
behov. Under åren 1911—1912 borttogos ång-
maskinerna, och ombyggdes verket till enbart
understation.

Den 1 juni 1900 biföllo stadsfullmäktige gas-
verksstyrelsens hemställan att, på det att hela
staden måtte kunna förses med elektrisk ström
för lyse och kraft, låta utföra ett ångkraftverk
i Hjorthagen — den blivande elektriska huvud-
stationen vid Värtan — med därtill hörande
understationer och ledningsnät för en approxi-
mativt beräknad kostnad av 8,039,000 kr.

Det nya elektricitetsverket vid Värtan
med dess understationer i staden blev i det
närmaste fullbordat till sin första utbyggnad
under år 1903 och började sin verksamhet den 30
september samma år, då ström för första gången
utsläpptes från Tulestationen. Kronobergs-
stationen började sin verksamhet den 14 oktober
s. å. och Katarinastationen den 3 november
s. å. Till Brunkebergsvetket levererades ström
från Värtaverket första gången den 28 november
s. å. Djurgårdsstationen färdigbyggdes 1906,
Enskedestationen 1911, Nybohovstationen
och Lillsjöstationen 1914.

Under år 1905 inköptes från Söderfors aktiebolag ett flertal forsar i Dalälven till ett pris av ca 1,150,000 kr. för en blivande vattenkraftstation, benämnd Untraverket. Arbetet med verkets utbyggnad påbörjades 1912 och kunde, sedan byggnadsförslaget i oktober 1914 vunnit laga kraft, upptagas i full utsträckning. Den 23 december 1918 levererades för första gången energi från Untra till Stockholm. För energins överförande funnos vid denna tidpunkt endast den ena av de två projekterade linjerna samt endast en transformator vid vardera av linjens ändpunkter. Under år 1920 kunde den andra linjen och det tredje transformatorparet tagas i bruk, och det fjärde och sista transformatorparet blev färdigt år 1921. Den beslutade utbyggnaden har härmed avslutats. Untraverket kan nu med sina fyra turbiner å 10,000 hkr av Dalälvens vattenkraft uttaga 40,000 hkr för överförande till Stockholm. Kostnaden för anläggningen i dess helhet beräknades i november 1919 till 28,721,000 kr.

På grund av det under senare tid alltmer ökade behovet av elektrisk energi för olika ändamål har det emellertid visat sig, att Untraverket inom relativt få år ej längre torde kunna tillgodose Stockholms hela behov av vattenkraft. För att tillförsäkra staden möjlighet att fylla dess framtida behov i detta hänseende inköpte staden 1920 den i Indalsälven belägna Svart-hälsforsen för en kostnad av omkring 1,350,000 kr. Fullt utbyggd och efter vissa sjöregleringar beräknas Svart-hälsforsen kunna lämna 60,000 hkr.

Stat år 1922. Utgifter: 16,438,190 kr. (däruv att täckas med lånemedel 2,080,000 kr.); inkomster: 14,900,000 kr.

Överingenjör (27).

Decker, A.; Tulegatan 13, Va.; rt. 85 54, 98 26, 230 64; st. Norr 93 84, Norr 98 55; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Byråingenjörer (22).

Widström, A. D.; Erikson, E.

Elektricitetsverkets kansli.

Tulegatan 13, Va., rt. 85 54, 98 26, 230 64; st. Norr 93 84, Norr 98 55.

Bokhållare (18).

Lindqvist, C. E. O., aktuarie.

Bokhållare.

Gustafsson, K. F. (15); Alsén, E. D. J. (13).

Två extra bokhållare (3,900—2,400 kr.), tre stenografer (7), ett extra biträde (2,880 kr.), växlande antal extra skrivbiträden, en vaktmästare (5), fyra expeditiönsvakter.

Driften.

Tulegatan 13, Va.; rt. 85 54, 98 26, 230 64; st. Norr 93 84, Norr 98 55.

Förste ingenjör (24).

Richson, E. H.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme och lyse).

Andreasson, E. M.

Ingenjör (19)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13, konjunkturtillägg 1,000 kr., bostad, värme och lyse).

Dahl, A. M.

Tre ritare (5,340—3,600 kr.).

Förste verkmästare (17).

Nilsson, K. E.

Tre verkmästare (15).

Untraverket.

Postadress: Orrskog; rt. Tierp 57.

Driftchef (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 17, bostad, värme, lyse och planteringsland).

Hollstein, J. A. G.

Förste verkmästare (17).

Hammarlund, K. A.

Övermaskinist (17).

Hedling, K. K.

Bokhållare (17).

Ericsson, K. E. M.

En extra bokhållare (2,400 kr.), en för-rådsförmän (10).

Värtaverket.

Värtan; kontoret: rt. 744 24; st. Norr 51 84; maskinrummet: rt. 744 47; st. Norr 64 14.

Maskiningenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 16, konjunkturtillägg 1,000 kr., bostad, värme lyse och planteringsland).

Lindblad, B. E.

Elektroingenjör (19)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 1,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Holmberg, K. R.

IV. Övermaskinist (17).

Matsson, F. L. L.

Förste verkmästare (17).

Råman, C. A.

Två biträdande övermaskinister (15).

Bokhållare.

Ström, N. D. (17); Holmgren, K. A. (15), Lagerquist, K. H. (13).

Ett extra skrivbiträde (3,000 kr.), en förrädsförmän (10), ett verkmästarbiträde (8), en portvakt (4).

Tulestationen.

Tulegatan 9 & 11, Va.; rt. 136 84; st. Norr 197 57.

Fyra stationsförmän (12).

Brunkebergsstationen.

Regeringsgatan 38, C.; st. Norr 207 18.

Två stationsförmän (11).

Kronobergsstationen.

Kungsholmsgatan 29, C.; st. Norr 167 06.

Två stationsförmän (11).

Katarinastationen.

Kapellgränd, Sö.; st. Söder 137 76.

Fyra stationsförmän (12).

Djurgårdsstationen.

Djurgården, Ö.Dj.; st. Norr 48 23.

En stationsförmän (11).

Enskedestationen.

Enskede; st. Söder 334 43.

En stationsförmän (10).

Nybohovstationen (Brännkyrka).

Liljeholmen; st. Söder 348 90.

Tre stationsförmän (10).

Lillsjöstationen (Bromma).

Kungsholms villastad; st. Norr 8 20.

Två stationsförmän (10).

Dessutom för driften: tjugufem maskinister (12), tio elektromaskinistförmän (12), två stationsförmän (12), tre förmän (12), två stationsförmän (11), en stationsförmän (10), två batteriförmän (10), tre förmän (10), fyrtio elektromaskinister (9).

Distributionen.

Tulegatan 13, Va.; rt. 85 53, 95 53; st. Norr 77 12, Norr 77 44.

Förste ingenjör (24).

Wallér, C. H.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13, konjunkturtillägg 1,500 kr., bostad, värme och lyse).

Klingberg, K. Hj.

Ingenjörer (19).

Dalén, G. E. A.; Egnell, E. A.

Förste verkmästare (17).

Bergqvist, S. E.

En verkmästare (15), ett verkmästarbiträde (8).

Bokhållare.

Sundstrand, G. D. (18); Spång, P. E. (17); Grandell, J. G., Wirén, C. G. L. (15); Eriksson, N. G. J., Kristoffersson, J., Holmberg, O. (13).

Åtta extra bokhållare (3,900—2,880 kr.), tre expeditivsvakter.

Ledningsnäten.

Tulegatan 13, Va.; rt. 85 54, 98 26, 230 64; st. Norr 93 84, Norr 98 55.

Förste ingenjör (24).

Laurell, K. J.; rt. 85 54; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjör (20).

Block, J. L.

Ingenjör (19)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13, konjunkturtillägg 1,500 kr., bostad, värme och lyse).

Ringström, R. G.

Förste verkmästare (17).

Ohrling, A. W.

Två verkmästare (15).

Bokhållare (15).

Ramberg, J. S.

Två ritare (3,360—2,640 kr.).

Kartverket.

Föreståndare

(6,180 kr.).

Södersten, Th. C. Hj.

En ritare (2,880 kr.).

Dessutom vid ledningsnäten: en förmän (12), två förmän (11), två förmän (10), ett verkmästarbiträde (8).

Verkstäderna.

Förste verkmästare (17).

Andersson, A. L.

Två verkmästare (15), en förman (12), två förmän (11), en förman (10), två verk-
mästarbiträden (8), en automobilförare
(6), en portvakt (4).

Ackvisitionsavdelningen.

Tulegatan 13, Va.; rt. 85 54, 98 26, 230 64.

Ingenjör

(för ackvisition och i samband därmed stående
utredningar)
(högst 8,100 kr.).

Rahm, C. O.

Utställningen.

Regeringsgatan 38, C.; rt. 66 27; st. Norr
10 02.

Föreståndare

(6,000 kr.).

Nissar, J. W., förman (se nedan).

Uppbördsavdelningen.

Tulegatan 13, Va.; rt. 16 19; st. Norr 980.

Uppbördschef (19).

Eckerström, L. A.; rt. 16 19; st. Norr 980;
mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdags-
aftnar 1—1,30.

Kontraktsteckning.

Bokhållare.

Österman, G. H. (17); Millstein, O. F. M. (13).

En extra bokhållare (3,600 kr.), en extra
uppbördsman (för inkassering av depositioner).

Avläsning.

Bokhållare.

Ericsson, G. E. (17); Hodell, F. E. B. (15).

En extra bokhållare (3,600 kr.), sju för-
män (därav en tjänstledig; se ovan) (12), tjugu
uppbördsmän (10), nitton extra uppbörds-
män samt växlande antal extra skrivbiträden.

Debitering och inkassering av strömvavgifter.

Bokhållare.

Östervall, C. J. (17); Mathson, L. A. W., Wetz-
dorff, K. E. B. (15); Kjellqvist, F. J. H.,
Rydberg, W. O., Biriell, E. P. V., Möller, E.
O. V. (13).

Åtta extra bokhållare (3,600—2,880 kr.),
en kontorsskrivare (9), två kontorsskrivare
(7), nio kontorsbiträden (5), ett extra kon-

torsbiträde (2,250 kr.), växlande antal extra
skrivbiträden, två centraluppbördsmän
(11), nitton uppbördsmän (10), tre extra
uppbördsmän, två expeditiionsvakter.

Inbetalning av strömvavgifter och inkassögöromål
utanför den vanliga inkasseringen.

Bokhållare.

Gustafsson, K. G. A. (17); Löfgren, K. R. (13).

En extra bokhållare (3,120 kr.), två cen-
traluppbördsmän (11), ett extra kontors-
biträde, två expeditiionsvakter.

Räkenskaps- och kassakontoret.

Tulegatan 13, Va.; rt. 97 64; st. Norr
97 64, Norr 11 83.

Kamrerare (19).

Ahlström, J. G.

Kassör (17).

Carlsson, A. T.

Bokhållare.

Bergwall, C. T. (17); Ullman, P. R., Fagerell,
J. V. W. (15); Nyström, K. T., Guldbrand, S.
G. (13).

En extra bokhållare (3,900 kr.), en expe-
ditionsvakt.

Förrådskontoret.

Tulegatan 13, Va.; rt. 97 64; st. Norr
97 64.

Förrådsförvaltare (19).

Nylén, A. E.

Bokhållare (17).

Stenrot, J. A. T., förrådsförvaltarens assistent.

Inköpsavdelningen.

Bokhållare (13).

Thunholm, D. N. V.; Trotter, J. K.

En extra bokhållare (2,880 kr.).

Räkningsavdelningen.

Bokhållare (13).

Söderberg, K. S.; Broström, T.

En extra bokhållare (3,900 kr.).

Bokföringsavdelningen.

Bokhållare.

Söderlind, R. D. (15); Trotz, G. (13).

Två extra bokhållare (3,900—3,600 kr.),
två expeditiionsvakter.

Förråden.

Huvudförrådet.

En förråds-
mästare (13), två förråds-
vakter (6).

Iv.

Värtaförrådet.

Se Värtaverket.

Untraförrådet.

Se Untraverket.

Husbyggnadsavdelningen.

*Tulegatan 13, Va.; rt. 85 54, 98 26, 230 64;
st. Norr 93 84, Norr 98 55.*

Byggnadschef

(10,200 kr. inkl. rörligt lönetillägg).

Enblom, F.; mottagningstid: 9—11.

Arkitekt

(7,500 kr.).

de Frumerie, G.

Byggnadsingenjör

(6,300 kr.).

Andersson, G. N.

Byggmästare

(6,000 kr.).

Hultman, C. V.

Two ritare (3,600 kr.).

Elektricitetsverkets läkare.

(Jfr sid. 92.)

Svensson, F. L., Drottninggatan 88 B, C.; rt. 29 40; mottagningstid: 8—9.

Palmqvist, N. L., Tierp; rt. Tierp 13 (för Untraverket).

Belysning av gator och allmänna platser.

Gas- och elektricitetsverken ombesörja belysningen av gator och allmänna platser. Belysningen sker dels med gas, dels med elektricitet och dels med fotogen.

Lykttändarpersonalen ombesörjer gas- och oljebelysningen; den elektriska belysningen skötes av elektricitetsverkets montörer. Staden är indelad i sex lykttändardistrikt, vart och ett med sin förman och 15 à 20 lykttändare (se nedan).

Längsta lystiden är den 25 december, då lyktorna tändas kl. 3,45 e. m. och släckas kl. 8,30 f. m.

Stat år 1922. Gasbelysningen: Utgifter (förutom gasförbrukning, ränta och amortering): 640,000 kr. Oljebelysningen: Utgifter (jfr ovan): 48,000 kr. Elektricitetsbelysningen: Utgifter (jfr ovan): 265,000 kr.

Avlöningar. Förmän: lönegrupp 9. Lykttändare: 3,864—3,564 kr.

Lykttändardistriktet.

1 distriktet.

Vaktrum: Västmannagatan 49, Va.

Personal: 1 förman och 17 lykttändare.

2 distriktet.

Vaktrum: Skepparegatan 34, Ö. Dj.

Personal: 1 förman och 20 lykttändare.

3 distriktet.

Vaktrum: Klaragasverket, Mästersamuelsgatan 81, C.

Personal: 1 förman och 19 lykttändare.

4 distriktet.

Vaktrum: Regeringsgatan 105, C.

Personal: 1 förman och 19 lykttändare.

5 distriktet.

Vaktrum: Kocksgatan 20, Sö.

Personal: 1 förman och 18 lykttändare.

6 distriktet.

Vaktrum: Hornsgatan 92, Sö.

Personal: 1 förman och 15 lykttändare.

Inalles sålunda 6 förmän och 108 lykttändare; dessutom äro anställda 4 sifonpumpare.

Gas- och elektricitetsledningsentreprenörer.

För utförande och reparation av gas- och elektricitetsledningar har styrelsen över Stockholms stads industriella verk till entreprenörer antagit vissa personer och firmor, och äger icke någon annan att befatta sig med dylika ledningar, avsedda för begagnande av gas eller elektricitet från stadens verk.

Gasledningsentreprenörerna äro för närvarande till antalet 32 och elektricitetsentreprenörerna 15. För namn och adresser m. m. hänvisas till nedanstående förteckning (firmainnehavarna äro ej i egenskap av entreprenörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning).

Gasledningsentreprenörer.

AB. E. E. Berggrens Eftr.; Sibyllegatan 41, Ö.; rt. 709 80; st. Norr 42 20.

AB. Beskow & Co; Högbergsgatan 30 A, Sö.; rt. 20 25; st. Söder 337 77.

AB. Clausens Gas- och Vattenledningsaffär; Tunnelgatan 16, C.; rt. 25 98; st. namnanrop.

AB. A. Conilton; Kungsgatan 84, C.; rt. 339 89; st. Norr 61 75.

AB. Fahnehjelm & Co; Klarabergsgatan 42, C.; rt. 2 38; st. Norr 25.

AB. M. Færden; Kungstensgatan 10, Va.; rt. 34 14; st. Norr 6 38.

AB. Gas, vatten och värme; Oxtorgsgatan 7, C.; rt. 26 81; st. namnanrop.

AB. Carl Hansson; Rådmangsgatan 73, C.; rt. 125 07; st. Norr 92 97.

AB. Installatör; Norrlandsgatan 9, C.; rt. 31 20; st. Norr 62 88.

AB. Jurell & Nordstedt; Adolf Fredriks kyrkogata 2, C.; rt. 57 44; st. Norr 57 44.

AB. J. M. Lundholm; Hornsgatan 74 A, *Sö*;
rt. 30 98; st. namnanrop.

AB. P. Naumburg & C:o; Norrlandsgatan 24, *C*;
rt. 11 75; st. namnanrop.

AB. A. Rundquist & C:o; Jakobsbergsgatan 23,
C.; rt. 3 03; st. Norr 46 09.

AB. Axel Sjögren & C:o; Mästersamuelsgatan 34,
C.; rt. 324 80, 324 81; st. namnanrop.

AB. P. A. Sjögren; Mästersamuelsgatan 16, *C*;
rt. 526; st. namnanrop.

Ahnner, Harald; Riddaregatan 17, *Ö. Dj.*; rt.
736 84; st. Norr 46 84.

Billmans fabriks- och handels-ab.; Regerings-
gatan 88, *C*.; rt. 48 11; st. Norr 44 80.

Björnberg & Wikström; Kungstensgatan 31, *C*;
st. Norr 183 25.

Bromma rörledningsaffär; Brommavägen 196 A,
Kungsholms villastad; t. Äppelviken 156
(endast inom Bromma).

Carlsson, S. J. & C:o; Jarlagatan 18, Aspudden;
t. Aspudden 12 (endast inom Brännkyrka).

Eriksson & Olsson; Stockholmsvägen 135, En-
skede; t. Enskede 10 50 (endast inom Bränn-
kyrka).

Jonsson, J. A.; Örby villastad 195, Älvsjö; t.
Örby 259 (endast inom Brännkyrka).

Lindqvists, C. B., rörledningsaffär; Kammakare-
gatan 29, *C*.; rt. 68 27; st. Norr 95 43.

Ljungberg, J. A., & C:o; Skärgårdsgatan 9, *St.*;
rt. 2 62; st. Norr 27 19.

Lundqvist, J. & C:o; Döbelnsgatan 54, *Va.*; rt.
806 49; st. Vasa 35 19.

Pehrson, K.; Brittadal, Kungsholms villastad;
t. Ulvsunda 145 (endast inom Bromma).

Pettersson, C. F.; Pilvägen 4, Gröndal; t. Grön-
dal 18 (endast inom Liljeholmens f. d. mu-
nicipalsamhälle och Gröndal).

Rörlednings-ab. Montör; Lästmakaregatan 12, *C*;
rt. 54 52; st. Norr 54 52.

Sylvan, Herman; Dalagatan 2, *C*.; rt. 33 91;
st. Norr 95 26.

Söderqvist, H.; Hagalundsvägen 15, Hagalund;
t. Hagalund 136 (endast inom Hagalund, Rå-
sunda, Sundbyberg och Lilla Alby).

Söders rörledningsaffär; Katarina Bangata 20,
Sö; rt. 134 35; st. Söder 320 10.

Widebergs, Sven, Eftr., K. Elmén; Bryggaregatan
12, *C*.; rt. 50 46; st. Norr 74 06.

Elektricitetsverkets entreprenörer.

IV.

A. E. G., Elektriska ab., filial i Stockholm;
Brunnsgatan 4, *C*.; rt. och st. »A. E. G.».

Allmänna svenska elektriska ab.; Malmorgs-
gatan 5, *C*.; rt. och st. »Asea»; Drottninggatan
42, *C*.; rt. och st. »Asea».

von Brömssen, Adolph, Ingenjörsfirma; Kungsga-
tan 56, *C*. (endast för hissar); rt. 114 64.

Eck, Elektriska ab.; Kungsgatan 55, *C*.; rt.
28 41, 28 42, 28 43; st. Norr 29 91.

Elektriska bolaget Poijes & Wettermark; Regerings-
gatan 31, *C*.; rt. 85 69; st. Norr 56 51,
123 55.

Elektriska ljus- och kraft-ab.; Klara södra kyrkogata
11, *C*.; rt. 113 03, 212 55; st. Norr 69 44,
208 23.

Graham Brothers ab.; Norr Mälarstrand 34, *C*;
rt. och st. namnanrop; Kungsgatan 56, *C*;
rt. namnanrop; st. Norr 22 62.

Heilborns, Aug., elektricitetsbyrå; Drottninggatan
55, *C*.; rt. 17; st. Norr 58 00.

Järnhs elektriska ab.; Klarabergsgatan 56, *C*;
rt. 108, 42 08; st. Norr 80 32, 94 13,
213 13.

Löfquists, Hjalmar, elektriska ab.; Birgerjarlsga-
tan 23, *C*.; rt. 503, 714 03; st. Norr 63 57,
76 10.

Nordiska X-Ray Reflektor ab.; Kungsgatan 19,
C.; rt. 144 05, 144 19; st. Norr 146 05.

Nya Luth & Roséns elektriska abs filial; Läst-
makaregatan 18, *C*.; rt. 45 50, 52 28; st. Norr
108, 60 64, 83 62; Vasagatan 5, *C*.; rt. 59 04;
st. Norr 199 99.

Rudhammar & C:o, Elektriska ab.; Kungsgatan
56, *C*.; rt. 105 36; st. Norr 46 24.

Siemens-Schuckert, Elektriska ab.; Kaptensga-
tan 6, *Ö. Dj.*; rt. namnanrop; st. Norr 50 90.

Skandia, Elektriska ab.; Tunnelgatan 14, *C*.; rt.
223 30, 223 33, 223 96; st. Norr 45 24, 45 74.

Småindustrier, ab.; Linnégatan 29, *Ö*.; rt.
711 19; st. Östern. 10 18.

Strandberg, J.; Mästersamuelsgatan 67; rt. 162 77.

Werdenhoffs, Allan, elektriska installationsbyrå;
Biblioteksgatan 11, *C*.; rt. 214 28; st. Norr
92 64.

Stockholms stads hamnstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Hamnstyrelsen.

Brännkyrkagatan 2 A, Sö.¹⁾; rt. 85 44, 86 45; st. Söder 348 02, 348 13, 333 08, 339 36. Styrelsen sammanträder i regel varannan helgfri onsdag kl. 7 e. m.

I gamla tider ägde Stockholm en hamnstyrelse, »kommitterade för börs-, hamn- och brobyggnader». Senare hava frågor rörande stadens hamnväsende handlagts av drätselnämnden efter dess upprättande år 1864. År 1875 väckte dåvarande hamnkapteneu ett förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, som livligt förordades av handels- och sjöfartsnämnden, men avslogs av stadsfullmäktige 1881. I början av år 1898 uppdrog beredningsutskottet åt delegerade att utreda frågan om lämpligaste ordnandet av stadens hamnväsen, antingen genom särskild styrelse eller annorledes. Detta uppdrag ledde till att stadsfullmäktige antogo en ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden, varigenom denna nämnd icke blott ålades att avgiva utlåtanden i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen, i samband varmed nämnden fick rätt att tillsätta särskilda delegerade för handläggning av hamnärenden (»hamndelegerade»). År 1903 väcktes hos stadsfullmäktige åter förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilken motion remitterades till den s. k. omorganisationskommittén, som inkom med förslag i ämnet, varefter fullmäktige den 16 mars 1908 beslöt att inrätta en särskild hamnstyrelse för Stockholm, som med år 1909 trädde i verksamhet.

I samband med ombildningen av den centrala stadsförvaltningen och på grundval av ett av särskilda kommitterade för hamnväsendets omorganisation utarbetat förslag har ny instruktion för hamnstyrelsen utfärdats den 19 mars 1920. Bland de härvid genomförda organisatoriska förändringarna märkes särskilt överförandet av byggnadskontorets hamnavdelning till hamnstyrelsen under benämningen hamnbyggnadsavdelningen

samt inrättande av en ledande befattning i spetsen för hamnförvaltningen (hamndirektör). År 1921 ändrades hamnstyrelsens sammansättning därhän att kungl. maj:t och Stockholms handelskammare skulle utse vardera en ledamot utöver de av stadsfullmäktige valda (jfr nedan). Hamnstyrelsen handhaver skötseln av stadens hamnväsen; det åligger den i sådant avseende

att omhänderhåva hamnrörelsens drift och sålunda tillse, att för trafiken upplåtna delar av hamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar på ändamålsenligt sätt användas till handelns och sjöfartens bästa;

att sörja för, att hamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar underhålls i det skick, trafiken kräver, att handelns och sjöfartens behov av nya anläggningar bliva tillgodosedda, samt att de utredningar, som härför erfordras, bliva verkställda; samt

att tillse, att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter, att handhava till hamnväsendet hörande upp- och ombesörja förandet av nödiga räkenskaper över den styrelsen anförordade förvaltningen.

Hamnstyrelsen består av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av kungl. maj:t, en av Stockholms handelskammare samt fyra av stadsfullmäktige. För vardera av de av kungl. maj:t och Stockholms handelskammare utsedda ledamöterna tillsättes i enahanda ordning en suppleant. För övriga ledamöter välja stadsfullmäktige fyra suppleanter.

Hamnstyrelsen biträdes vid skötseln av stadens hamnväsende av hamndirektören, vilken äger närvara vid styrelsens sammanträden med rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Enahanda befogenhet tillkommer avdelningsföreståndare (se nedan) med avseende på ärende, som av honom inför styrelsen föredragges. De hamnstyrelsens åliggande uppgifterna handläggas under hamndirektörens å tre avdelningar, nämligen hamnkontoret för driften, hamnbyggnadsavdelningen för nybyggnad och underhåll samt kameralavdelningen, innefattande styrelsens räkenskapsavdelning och hamnkassakontoret. För handläggning av husbyggnadsärenden äger styrelsen påkalla biträde av vederbörande stadsmyndighet.

Styrelsens räkenskaper och förvaltning grans-

¹⁾ Från omkr. 15 maj 1922: Drottsgården, ing. fr. Katarinavägen, Sö. (hamnkassakontoret och hamnkontoret ing. fr. Stadsgården).

kas årligen af tre utav stadsfullmäktige utsedda revisorer.

Instruktioner. Instruktion för Stockholms stads hamnstyrelse, fastställd af kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändringar den 29 april 1921. Instruktion för hamnstyrelsens sekreterare, antagen af hamnstyrelsen den 22 febr. 1921.

Stat år 1922. Utgifter: 11,137,000 kr. (därav att täckas med lånemedel 4,542,500 kr.); inkomster: 3,580,100 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd af stadskollegiet).

Åkerman, G. R. J., borgarråd.

Vice ordförande.

***Edkvist, C. J.,** inspektör, stadsfullm. (utsedd af stadsfullm.).

Övriga ledamöter.

Fagerlund, C. A. V., direktör (utsedd af Stockholms handelskammare).

***Kamph, A. O. L.,** direktör (utsedd af kungl. maj:t).

***Larsson, A. G.,** hamnarbetare (utsedd af stadsfullm.).

Rissén, H. J. R., tulltjänsteman, stadsfullm. (utsedd af stadsfullm.).

En vakant (utsedd af stadsfullm.).

Suppleanter.

Ancher, K. M., direktör (utsedd af Stockholms handelskammare).

***Forsman, F. V.,** direktör (utsedd af stadsfullm.).

***Indebetou, E. A.,** sjökaptén, direktör (utsedd af stadsfullm.).

***Jacobsson, G. L.,** direktör (utsedd af kungl. maj:t).

Törnberg, A. O. O:son, förste reparatör, stadsfullm. (utsedd af stadsfullm.).

Weideman, K. O., åkeriförståndare (utsedd af stadsfullm.).

Styrelsens revisorer

(utsedda af stadsfullmäktige för granskning af 1921 års räkenskaper och förvaltning).

Göthberg, J. A., förman.

Rönnow, A., direktör.

Zetterlund, C. R., kontorschef.

Suppleanter:

Ericson, T., grosshandlare.

Petersson, C. M., hamnarbetare.

Hamndirektör (29).

Vinberg, S. W. (förordn. $\frac{1}{5}$ 1922— $\frac{30}{4}$ 1927).

Sekreterare och ombudsman

(4,000 kr.).

Boye, C. T. Hultman-; mottagningstid: måndagar, tisdagar och torsdagar 9,30—10,30.

Kameralavdelningen.

Brännkyrkagatan 2 A¹), Sö.; rt. 85 44, 86 45; st. Söder 348 02, 348 13, 333 08, 339 36.

Kameralavdelningen, som förestås af hamnkamreraren, och som består af styrelsens expedition och räkenskapsavdelning samt hamnkassakontoret, åligger bl. a. att öva tillsyn över att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter, att handhåva till hamnväsendet hörande uppbörd, att ombesörja förandet af nödiga räkenskaper över den styrelsen anförtrödda förvaltningen ävensom att handlägga övriga ärenden af ekonomisk art. Uppbördsinspektören har att utöva kontroll över till hamnen inflytande medel. Hamnfogdarna hava att, var inom sitt område, debitera, uppbära och redovisa staden tillkommande hamnavgifter för fartyg och varor från inrikes ort; uppbörden af motsvarande avgifter för den utrikes trafiken ombesörjes af tullverket.

Författningar. Taxa å hamnavgifter i Stockholm för åren 1919—23, fastställd af kungl. maj:t den 28 mars 1919, med ändringar den 28 maj 1920 samt 12 aug. och 31 dec. 1921. Beträffande denna taxa gäller tillsvidare intill 1922 års utgång den bestämmelsen, att alla avgifter utgå med 50 % förhöjning. Överståthållarämbetets kungörelse ang. uppbörd af hamnavgifter den 12 maj 1919. Instruktion för hamnfogdarna i Stockholm den 6 febr. 1877. Reglemente för Stockholms stads mätare och vägare, fastställt af överståthållarämbetet den 25 april 1885. Taxa för Stockholms stads vägare, fastställd af överståthållarämbetet den 15 dec. 1921.

Stat år 1922. Utgifter: 473,900 kr.

Hamnkamrerare (21).

Gellerstedt, E. H. A.; mottagningstid: 1—3.

Expeditionen och räkenskapsavdelningen.

Telefoner: se ovan.

Bokhållare.

Sundmark, N. W. A. (17); **Berggren, C. G. E.** (13).

Kontorsskrivare och registrator (11).

Ekholm, G. E. V. (Gerd).

Ett kontorsbiträde (5), två extra kontorsbiträden (2,700—1,980 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Bäckman, G. O.

¹) Jfr noten sid. 120.

HS.

Hamnkassakontoret.

Skeppsbron 46, n. b. och 1 tr., St.¹; rt. 15 67, 78 28, 245 57; Norr st. 44 62, 46 67, 113 51; expeditionstid: 9,30—3, lördagar och helgdagsaftnar 9,30—2.

Uppbördsinspektör (19).

Lind, J. T.; träffas säkrast 1—3.

Kassör (15).

Åberg, P.

Hamnfogdar (14)

(dessutom provision å uppburna hamnavgifter).

Expeditionstid: under seglationstiden 8—6 (lördagar och helgdagsaftnar 9—5), vintertiden 9—3.

Bruzellius, A. G., hamnfogdekontoret Riddarholmshamnen 15, *St.*; rt. 159 92; st. Norr 25 14; **Österdahl**, O. V., hamnfogdekontoret Klara strand, tullhuset för järnvägsgods, *C.*; st. Norr 94 32; **Hellman**, J. A., hamnfogdekontoret Blasieholmshamnen, Hovslagaregatan 4, *C.*; rt. 324 95; st. Norr 40 55; **Anderson**, K. A., hamnfogdekontoret Skeppsbron 46, *St.*; rt. 15 67, 78 28, 245 57; st. Norr 44 62, 46 67, 113 51.

Bokhållare (13).

Hedlund, W.; Ericsson, K. A.

En *extra bokhållare* (3,900 kr.), en *kassakontrollant* (5), ett *kontorsbiträde* (5), en *vaktmästare* (5), sju *hamnfogdebiträden* (8; dessutom provision å av dem kontrollerad uppbörd), tre *hamninkasserare* (9) och en *extra hamninkasserare*.

Hamnbyggnadsavdelningen.

Brännkyrkagatan 2 A, 1 o. 3 tr., Sö¹; rt. 85 44, 86 45; st. Söder 348 02, 348 13, 333 08, 339 36.

Avdelningen uppgör förslag till stadens hamnar och sjöfartsleder med därtill hörande vattenbyggnader, broar m. fl. anläggningar samt verkställer byggnad och underhåll av desamma. Även i fråga om frihamnsanläggningen åligger det avdelningen att verkställa en del underhållsarbeten.

Stat år 1922. Utgifter (utom arbetsanslag): 232,220 kr.; inkomster: 1,100 kr.

Överingenjör och chef (26).

Lundberg, K. A. (förordnad t. o. m. 1925); mottagningstid: 1—4.

Förste ingenjör (23).

Sjödin, J.; mottagningstid: 2—4.

Arbetschef för Hammarbyleden (13,200 kr.).

Åberg, E. M.; mottagningstid: 2—4.

¹⁾ Jfr noten sid. 120.

Ingenjörer (21).

Nilsson, E. J.; Semler, C.

Maskiningenjör (21).

Davidsson, O. W.

Ingenjörer (18).

Adler, B. F.; Ekelöf, G. S.; Eriksson, E. E.

Extra ingenjörer

(9,300—5,400 kr.).

Öhnell, K. G. W.; **Anger**, D. V. E.; **Karlsson**, A. A.; **Wickert**, K. A.; **Hedström**, E. A.; **Bernell**, S. M.; **Bartoli**, E. J. C.; **Garberg**, E. V.; **Gustafson-Grale**, G. J.; **Borgardt**, K. A. A.

Fem *extra ingenjörer och ritare* (4,800—3,900 kr.).

Varvsingenjör

(8,100 kr.).

Bley, W. N.

Varvsbokhållare (15).

Stahre, G. A.

Ett *ritbiträde* (6), ett *kontorsbiträde* (5), ett *extra kontorsbiträde* (2,880 kr.), en *vaktmästare* (5).

Hamnbyggmästare (16).

Tall, J. A.; Andersson, A. T.; Andersson, A. O.

Kranverkmästare (16).

Nicklasson, A. V. E.

Fyra *verkmästare* (14), en *maskinistförmän* (14), en *verkmästare* (12), sex *verkmästare*, en *förrådsjägmästare*, tre *ångbåtsbefälhavare* (ej å stat).

Hamnkontoret.

Skeppsbron 46, 1 tr., St.¹; rt. 15 67, 78 28, 245 57; st. Norr 44 62, 46 67, 113 51; expeditionstid: vardagar 8—6 och sönd- och helgdagar 9—11.

Hamnkontoret, vars huvudsakliga uppgift är att handhåva hamnrörelsens drift och därmed sammanhängande förhållanden, förestås av hamnkaptenen. Denne åligger sålunda i främsta rummet att ordna och öva tillsyn över trafikförhållandena i hamnen. Hamnkaptenen må varken för egen eller annans räkning idka något slags näring eller såsom förlagsman, delägare eller kommissionär vara intresserad i något yrke, som av sjöfarten är direkt beroende eller därmed står i omedelbart sammanhang. Å hamnkontoret skall finnas ett pålitligt biträde, som, då hamnkaptenen är av andra tjänstegörömmål hindrad att därstädes personligen närvara, på hans ansvar meddelar nödiga anvisningar och upplysningar i tjänsten.

¹⁾ Jfr noten sid. 120.

Hamnlots åligger att, mot viss i taxa bestämd avgift, lotsa fartyg till vilken del som helst av stadens hamnområde, så ock anvisa fartyg tjänlig ankarplats och biträda med dess förläggande till förtöjning i land samt att, i vad på honom ankommer, vaka över efterlevnaden av hamnordningens föreskrifter samt i förekommande fall vidtaga lämpliga åtgärder till rättelse eller göra anmälan hos hamnkaptenen. Då hamnlots icke är av tjänstegöromål upptagen, skall han vara att träffa å hamnkontoret de tider på dagen, då det hålles öppet.

För allmänna ordningen och säkerheten i hamnen svarar polisverket, av vilket en särskild avdelning, hamnpolisen, är inrättad för tjänstgöring inom till hamnen hörande områden på land och vatten (se ovan sid. 10). Hamnkaptenen och den honom underställda personalen åligger att biträda hamnpolisen vid utförandet av dess uppgifter.

Författningar. Hamnordning för Stockholm, fastställd av överståthållarämbetet den 15 juni 1921. Instruktion för hamnkaptenen, fastställd av överståthållarämbetet den 17 juni 1908. Instruktion för hamnlotsarna den 6 febr. 1877. Taxa för hamnlotsarna, fastställd av överståthållarämbetet den 30 mars 1918. Taxa för gods, som efter viss tid kvarliggare å stadens kajer m. m., fastställd av överståthållarämbetet den 15 juni 1921.

Stat år 1922. Utgifter (utom driftkostnader): 210,990 kr.

Hamnkaptén (21).

Holmer, C. O.

Hamnmästare (17).

Synnerholm, C. J. B. (hamnkontoret, Värtan. rt. 740 24, st. Norr 94 60, träffas säkrast 9,30—11 och 3—5); Jäderholm, J. O., träffas säkrast 9,30—11 och 3—5; en vakant (slusskontoret, rt. 125 56, st. Söder 338 89, träffas säkrast 9—11 och 4—5).

Bokhållare (13).

Nilsson, B. A.

Hamnlotsar

(800 kr. jämte sportler).

Telefoner: rt. 15 67, 78 28, 245 57; st. Norr 44 62, 46 67, 113 51.

Cederholm, P. G. R.; Pettersson, G.; Söderqvist, A. F.; Åberg, G. M.; Wahlgren, G. E.; Westberg, A. P. E.

Ett extra kontorsbiträde (1,980 kr.), ett extra vaktmästarbiträde.

Övermaskinist (16).

Björklund, C. G.

Sexton hamnförmän (7), en extra hamnförman.

Varuhallarna.

Varuhallarna i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården; rt. 59 48; st. Söder 347 12; expeditionstid: 7—6.

Författningar. Hamnordning för Stockholm den 15 juni 1921, § 11. Instruktion för föreståndaren för Stockholms stads varuhallar i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården, antagen av hamnstyrelsen den 16 mars 1914. Taxa och ordningsföreskrifter för begagnande av Stockholms stads varuhallar i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården samt källarna i samma byggnad, antagna av hamnstyrelsen den 9 mars 1914. Taxa för gods, som efter viss tid kvarliggare å stadens kajer, i varuhallar, varuskjul eller källare i stora tullhuset i Stadsgården, fastställd av överståthållarämbetet den 15 juni 1921.

Varuhallsföreståndare (11).

Milton, J. E.

Slusskontoret.

Nedre Slussgatan 3, Sö.; rt. 125 56; st. Söder 338 89; expeditionstider: jan. 7—6, febr. 8—5, mars 7—6, april—december hela dygnet (å söndagar dock endast 6—12 f. m.).¹⁾

För varje genomfart av slussen betalas för fartyg kommande från in- eller utrikes ort för varje full ton av fartygets avgiftspliktiga dräktighet 8 öre, när fartyget är tomt, och 12 öre, då fartyget är lastat, dock ej under tre kronor.

Instruktion m. m. Taxa för genomfart av slussen, gällande intill utgången av år 1923, fastställd av kungl. maj:t den 31 dec. 1920. För år 1922 utgå avgifterna med 25 % förhöjning.

Stat år 1922. Utgifter: 167,198:90 kr.; inkomster: 135,210 kr.

Slussförmän (8).

Pettersson, A. G.

Två biträden å slusskontoret (7), sju slussvakter (6), av vilka två tjänstgöra såsom förmän; sju extra slussvakter, en befälhavare å slussfärjan (3,240 kr.), en maskinist (3,000 kr.) och en besättningskarl tjänstgöra under nio månader av året.

¹⁾ Hamnstyrelsen äger dessutom rätt att, då särskilda förhållanden därtill föranleda, inställa slussningen varje dag under året kl. 5—6,15 e. m.

Stockholms stads frihamnsnämnd.

Frihamnsnämnden.

Stockholms frihamn; rt. 744 78, 744 79; expeditionstid: 9—4,30.

I skrivelse till stadsfullmäktige den 22 maj 1909 hemställde handelskammaren — med överlämnande av en utredning i frågan — om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av en frihamnsanläggning vid Lindarängsområdet, söder om Värtahamnen. I en den 21 sept. 1914 hos stadsfullmäktige väckt motion hemställdes om utredning angående lämpligheten av en frihamnsanläggning i Stockholm och särskilt vid Hammarby sjö. Med anledning av dessa initiativ beslöt stadsfullmäktige den 20 mars 1916 uppdraga åt beredningsutskottet att gå i författning om utredning rörande lämpligheten av en frihamnsanläggning i Stockholm samt framläggandet av de förslag, vartill sådan utredning kunde giva anledning, med bemyndigande för utskottet att därvid anlita särskilt avlönade, sakkunniga personer. Sedan denna kommitté den 21 okt. 1916 avgivit sitt betänkande, beslöt stadsfullmäktige den 28 juni 1917, att vid Lindarängen skulle anläggas en frihamn, till en början av provisorisk karaktär. Verkställandet av arbetena uppdrogs åt en särskild nämnd, Stockholms stads frihamnsnämnd. Den 31 jan. 1919 beviljade kungl. maj:t koncession å den provisoriska frihamnen för en tid av fem år från dess öppnande. En första del av den provisoriska frihamnen öppnades för trafik den 10 okt. 1919. För frihamnens drift under de närmaste fem åren har bildats ett särskilt bolag, Stockholms frihamnsaktiebolag, vari stadsfullmäktige äga att tillsätta två styrelseledamöter och en suppleant samt en revisor jämte suppleant. (Ang. frihamnsaktiebolaget se vidare under avd. 4.)

Till arbetena vid frihamnsanläggningen — inklusive husbyggnader, krananordningar m. m. — hava stadsfullmäktige intill den 1 april 1922 anvisat inalles 20,305,525 kr.

Frihamnsnämnden består av fem ledamöter med två suppleanter, valda av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden äger antaga erforderlig

tjänstepersonal ävensom att för utförande av åt nämnden uppdragna arbeten anlita avlönade sakkunniga biträden och, på sätt nämnden bestämmer, anställa arbetspersonal. Nämnden äger att hos vederbörande stadsmyndigheter rekvidrera för hamnanläggningens utförande erforderliga kartor och ritningar, förhyra disponibel arbetsmateriel samt, om den så finner nödigt, för särskilda arbetsuppgifter påkalla särskilt biträde. Vid nämndens sammanträden äger det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, att närvara samt därvid deltaga i överläggningarna med rätt att framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

För den årliga revisionen av nämndens förvaltning utse stadsfullmäktige tvenne revisorer med två suppleanter. När nämndens arbeten slutförts och revisionsberättelse för senaste verksamhetsår, prövats av stadsfullmäktige, skall nämndens verksamhet anses hava upphört, varom hos kungl. maj:t göres anmälan.

Författningar m. m. Kungl. förordningen om frihamn den 15 nov. 1907, med ändringar den 20 dec. 1912, 4 juni 1913, 18 sept. 1916, 25 juni 1917, 16 juli 1919, 14 maj 1920 och 19 aug. 1921. K. frihamnsstadga den 23 sept. 1919. Instruktion för Stockholms stads frihamnsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920. Tillstånd till inrättande av en provisorisk frihamn i Stockholm, kungl. resolution den 31 jan. 1919. Reglemente för Stockholms frihamn, fastställt av kungl. maj:t den 23 sept. 1919. Taxa å hamnavgifter i Stockholms stads frihamn åren 1919—1923, fastställd av kungl. maj:t den 19 juni 1919. I fråga om denna taxa gäller tillsvidare intill 1922 års utgång, att alla avgifter utgå med 50 % förhöjning. Taxa å avgifter för begagnande av byggnad, magasinrum eller upplagsplats inom Stockholms frihamn, fastställd av överståthållarämbetet den 16 juni 1920. Taxor för begagnande av hamnkranarna i Stockholms frihamn, fastställda av överståthållarämbetet den 16 okt. 1920. Taxa å avgifter för handräkning inom Stockholms frihamn, fastställd av överståthållarämbetet den 6 nov. 1919.

Stat år 1922. Utgifter: 4,046,400 kr. (däruv att täckas med länemedel 3,918,400 kr.).

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

*Stendahl, S., grosshandlare.

Vice ordförande.

*Johnson, A. Ax:son, generalkonsul.

Övriga ledamöter.

*Edkvist, C. J., inspektör, stadsfullm.

Josephson, J., grosshandlare.

Nylander, O. E., direktör.

Suppleanter.

*Rissén, Hj. R., tulltjänsteman, stadsfullm.

Hultman, G. H., civilingenjör, stadsfullm.

Nämndens revisorer

FhN.

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av
1921 års räkenskaper och förvaltning).

Hagelquist, K. F. P., sjökapten, stadsfullm.

Hüttner, M. S., grosshandlare.

Suppleanter:

Erikson, G. O., kassör, stadsfullm.

Zetterlund, C. R., kontorschef.

Byggnadschef

(15,480 kr.).

Berger, E. J., kapten.

Byggnadschefsassistent

(9,300 kr.).

Ekwall, P. G.

Kamrerare och sekreterare.

Åmark, T. V.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd jämte i samband därmed stående institutioner.

Handels- och sjöfartsnämnden.

Börshuset, St.; rt. 56 38; expeditionstid: 12—2.

Stadsfullmäktige beslöte den 1 augusti 1866 att tillsätta en särskild nämnd med kännedom om handel och skeppsrederi samt med uppdrag att fullgöra de i kungl. kommerskollegii kungörelse den 27 mars 1866 omförmälda stadens handelsförening eller deras fullmäktige förut tillhörande ålliganden. Instruktion för nämnden fastställdes den 24 sept. 1867, och ny sådan utfärdades den 8 febr. 1901. I samband med den kommunala omorganisationen 1920 har ny instruktion (med i huvudsak formella ändringar av den föregående) fastställts för nämnden den 19 mars 1920.

Nämnden består av tolv ledamöter, som stadsfullmäktige inom eller utom sig utse för två år i sänder. Nämnden utser inom sig för ett år ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd har att pröva behov av och antaga mäklare, skeppsklarerare och notarii publici, anmäla vikarie för dem, återkalla mäklares och skeppsklarerares uppdrag samt uppgöra förslag å personer att verkställa besiktning enligt sjölagen, vid tillsättande av dispaschör och dispaschörsassistent yttra sig om sökandes lämplighet, avgiva yttrande, där sådant av kungl. maj:t eller annan offentlig myndighet från nämnden infordras, ej mindre i frågor angående handel och sjöfart, än även i frågor angående handelsbruk, hos stadsfullmäktige och stadskollegiet samt stadens vederbörande förvaltningsmyndigheter göra framställningar, som i dylika frågor kunna av nämnden finnas behöfliga, samt vaka över gällande författningars efterlevnad i avseende å mäklares, skeppsklarerares, notarii publici och dispaschörs tjänstutövning samt i övrigt ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som hava sammanhang med stadens handel och sjöfart och göra de framställningar, som kunna därav föranledas.

Stockholms handelskammare har den 10 febr. 1920 ingått till kungl. maj:t med hemställan om vidtagande av åtgärder för indragning av handels- och sjöfartsnämnden och överflyttande

till andra lämpliga institutioner av de uppgifter, som ännu åligga nämnden. Stadsfullmäktige hava den 18 okt. 1920 i afgivet utlåtande förklarat sig ej hava något att erinra mot en sådan indragning.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1922. Utgifter: 2,800 kr.

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

*Lamm, H. F., grosshandlare, stadsfullm.

Vice ordförande.

Johnson, A. Ax:son, direktör, generalkonsul.

Övriga ledamöter.

*Edkvist, C. J., inspektör, stadsfullm.

Ericson, H. H. K., kommandör.

Johansson, A., direktör.

Löven, S. A., försäkringsdirektör.

Rissén, H. R., tulltjänsteman, stadsfullm.

Roberg, Th., konsul.

*Rosengrén, C. O. L., grosshandlare.

*Rundquist, C. A., rådman.

*Schultz, L. H., direktör, stadsfullm.

*Stendahl, S., grosshandlare.

Sekreterare

(500 kr.).

Belfrage, J. K. E., börschef; rt. 206 56; träffas 10—11.

En vaktmästare (400 kr.).

Stadsmäklare.

De officiella mäklarna antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten, som också på mäklares begäran förordnar vikarie att vid förfall för mäklaren bestrida dennes göromål.

Mäklare (stadsmäklare) må i städerna antagas för att, när de varda därom anlitade, biträda vid köp och försäljning av varor, fastigheter, fartyg eller andelar däri, växlar och andra värdepapper samt vid uppgörande av avtal om försträckning, hyra, arrende och försäkring ävensom av andra likartade avtal. Det åligger mäklare att över alla av honom slutade avtal med undantag av dem, som angå penningförsträckningar, upprätta och med sitt namn underteckna slutsedel, noggrant upptagande kontrahenternas namn, avtalets beskaffenhet och föremål jämte belopp och pris m. m. Alla av honom avslutade avtal skola för varje dag införas i en särskild med magistratens sigill försedd bok. Mäklare vare förbjudet att idka handel med växlar eller andra värdepapper, varor eller annat, ej heller må han vara sysselman (prokurist), handelsombud eller handelsbiträde åt köpman.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.
Författning. K. mäklareordningen den 9 juni 1893 med tillägg och ändringar den 8 febr. 1901, 20 nov. 1908 och 14 mars 1919.

Mäklare.

Berg, C. M. (spannmål, mjöl m. m.), Bredgränd 2, St.; rt. 72 50; st. Norr 142 74.

Jonsson, A. V. (spannmål), Katarinavägen 7, Sö.; rt. 87 99; st. Söder 121 25.

Klingbom, J. A. (spannmål, mjöl m. m.), Skeppsbron 4, St.; rt. 13 86; st. Norr 12 11.

Winge, J. E. (spannmål, frö och foderännen), Brunnsgård 2, St.; rt. 85 00, 107 00; st. Norr 142 35.

En vakant.

Skeppsklarerare.

Skeppsklarerare antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter magistraten utfärdar förordnande. Skeppsklarerarna ombesörja, då de därom anmodas, fartygs klarering och vad därmed äger sammanhang, förmedla avtal om befraktningar, om försäljning av fartyg eller andelar däri, ombyggnad, reparation och utrustning av fartyg samt om sjöförsäkringar och biträda vid haveriuppgörelser. Skeppsklarerare, som därom av vederbörande anmodas, åligger att underrätta skeppare om vad i avseende å fartyg, besättning, passagerare och last bör iakttagas enligt gällande författningar och de till efterrättelse för sjöfarande utfärdade tillkännagivanden, att besörja om ingivande till tullkammaren av de för fartygs visitation och inklarering erforderliga handlingar, om föreskrivna avgifters erläggande och om fartygs uppmätning, då sådan bör äga rum, att söka anskaffa laster och avsluta befraktningar, att, när fartyg skall avgå, föranstalta, dels att detsamma förses med alla de handlingar, som för lastens intagande och fartygets utklarering äro av nöden, ävensom med sådana handlingar, som för resan och för fartygets inklarering å destinationsorten skola från avgångsorten medföras,

dels ock att påbudna umgälder betalas och lots, då sådan erfordras, varder anskaffad, samt att i övrigt noggrant och redligt meddela redare, ägare av gods och skeppare de råd och det biträde, som kan lända till bevarande av deras rätt och fördel.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.
Författning. Kungl. skeppsklarerareordningen den 9 juni 1893, med prov. ändring den 22 april 1921.

Skeppsklarerare.

Roberg, Th. (firma: *AB. Olson & Wright*), Skeppsbron 18, St.; rt. 11 09; expeditionstid: 9—5.

de Perre, O. J. B. P. (firma: *Boman, E. R.*), Skeppsbron 30, St.; rt. 6 74; expeditionstid: 9—5.

Thulin, P. G. N. (firma: *Nordström & Thulin*), Skeppsbron 34, St.; rt. 4 23; expeditionstid: 9—5.

Notarii publici.

Notarii publici antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten. Notarius publicus verkställer, då han därom anlitas, sådana inom hans tjänstgöringsområde förekommande protester och andra förrättningar, vilka enligt allmän lag eller särskilda författningar kunna eller böra av notarius publicus utföras; dock är han icke pliktig åtaga sig delgivande av stämning eller annan handling. Notarius publicus åligger ock att, då han ej har hinder av andra ämbetsgörömmål, på anmodan bevitna underskrifter, bestyrka riktigheten av översättningar och avskrifter samt övertara utlottningar av obligationer ävensom besiktningar, varom i sjölagen säges. I övrigt äger han att efter anmodan övertara jämväl andra förrättningar samt att lämna allmänheten biträde med upprättande av handlingar, som det icke enligt lag eller författningar tillkommer annan myndighet att utfärda.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.
Stadga. K. stadga angående notarii publici-befattningen den 6 okt. 1882 med ändringar den 10 juli 1899, 13 dec. 1912 och 30 sept. 1921.

Notarii publici.

Oldenburg, U.; Drottninggatan 4, C.; rt. 14 06; st. Norr 29 36; personlig mottagningstid: 9—10; expeditionstid: 9—3.

Fürstenberg, O. L.; Gustav Adolfs torg 18, C.; rt. 16 81; st. Norr 11 68 (personligen); rt. 17 71; st. Norr 25 57 (expeditionen); expeditionstid: 9—3.

Svensson, U. E.; Drottninggatan 4, C.; rt. 66; st. Norr 20 09; expeditionstid: 9—3.

Nissen, B. J. H.; Gustav Adolfs torg 18, C.; rt. 16 81; st. Norr 11 68 (personligen); rt. 17 71; st. Norr 25 57 (expeditionen); expeditionstid: 9—3.

H & S.

Kompromissrätten.

Skiljaktiga meningar i avseende å tillämpningen av handelsbruk samt andra tvister, grundande sig å merkantila förhållanden, må hänskjutas till avgörande av en kompromissrätt, bestående av fem ojäviga och sakkunniga män, varav en lagkunnig. Denne sistsnämnde jämte tvenne andra ledamöter och trenne suppleanter utses för varje år av Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd samt Stockholms stads köpmannaförenings styrelse. Parterna utse för varje mål var sin kompromissarie.

Kompromissrätten har ännu icke behövt sammanträda. Handels- och sjöfartsnämnden beslöt därför år 1912 att t. v. icke utse några ledamöter i kompromissrätten.

Dispaschör.

Dispaschör har att på begäran verkställa utredning och fördelning av gemensamt haveri, varmed enligt § 187 sjölagen förstås skada, som till räddning ur en fartyg och last gemensamt hotande fara med avsikt tillfogas fartyg eller last, ävensom all annan uppföring, som göres för sådant ändamål, samt skada och kostnad, som vållas eller uppkommer till följd af dylik åtgärd. Gemensamt haveri skall enligt vissa i sjölagen närmare angivna grunder gäldas av fartyg, frakt och last i förhållande till varderas värde. Enligt sjölagens § 218 skall även utredning och fördelning av i nämnda lagrum omnämnt s. k. enskilt haveri verkställas av dispaschör, om någon, som har del i haveriet, påfordrar detta. Slutligen har dispaschör att, om tvist uppstår angående ersättningsskyldighet, som på grund av försäkringsavtal enligt sjölagens bestämmelser må åligga försäkringsgivare, härom avgiva yttrande. Dispaschörens

å tjänstens vägnar avgivna utlåtande kallas dispasch, och, om detta utlåtande ej inom viss tid överklagas, vinner det laga kraft och blir för parterna bindande.

Enligt stadgan angående dispaschörsväsendet den 10 november 1911 skall i vardera av städerna Stockholm och Göteborg finnas anställd en dispaschör med visst bestämt tjänstgöringsområde. Dock äger den nuvarande dispaschören i Malmö att fortfarande, så länge han kvarstår i tjänsten, utöva densamma i enlighet med de grunder, som blivit bestämda vid hans tillsättning. Enligt berörda stadga skall till biträde åt vardera av dispaschörerna i Stockholm och Göteborg anställas en dispaschörsassistent. Dispaschör tillsättes av konungen och dispaschörsassistent förordnas för en tid av två år i sänder av magistraten i staden. För behörighet att söka dispaschörs- eller dispaschörsassistentbefattning erfordras bl. a. att hava fullgjort vad för behörighet att utöva domäriämbetet är föreskrivet. Magistraten i staden är den myndighet, under vilken dispaschör och dispaschörsassistent lyda i och för tjänsten, varjämte handels- och sjöfartsnämnden äger att övervaka dispaschörs tjänstutövning. Dispaschör åtnjuter arvode för de av honom upprättade dispascher enligt kungl. maj:ts den 19 jan. 1883 utfärdade taxa. Dispaschörsassistenten åtnjuter arvode (2,000 kr. om året) av statsmedel.

Dispaschör.

Hasselrot, P. A.; träffas å ämbetsrummet, Stads-gården 10, Sö., 10—2; rt. 10 76.

Dispaschörsassistent.

Linders, E. A. A.

Kamrerare.

Sterne, P. V.

Stockholms stads hälsöfördrnsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Hälsöfördrnsnämnden.

Vasagatan 11, C; rt. 7 41, 21 18, 74 38; st. Norr 52 61; sessionstid varannan eller var tredje onsdag kl. 6,30 e. m.

I äldre tider fanns ingen offentlig hälsö- och sjukvård i Stockholm. Medeltidens sjukvårdsanstalter, ett slags mellanting mellan sjukhus, fattighus och härbärgen, stodo i samband med munkväsendet. Först på 1600-talet började skolade läkare verka i huvudstaden och från början av samma århundrade finna vi där en stadsmedicus eller stadsphysicus med uppgift att tillhandagå stadens invånare med sjukvård; så småningom blev han emellertid huvudsakligen tjänsteman med skyldighet att besvara rättsmedicinska frågor och besörja fångelsesjukvård. Såsom medlem av det år 1663 bildade collegium medicum, som från att vara en huvudsakligen stadens hälsöfördrnsmyndighet utvidgades till ett statens ämbetsverk (nuv. medicinalstyrelsen) fick han en framskjuten ställning och tillades honom 1796 överinsendet över stadens övriga läkare. Från mitten av 1600-talet fanns i Stockholm även en stadskirurg eller stadsfältkär med skyldighet att biträda stadsmedicus med utvärtesfall samt tillhandagå med läkarhjälp vid olycksfall och därför hålla s. k. fältkärstugor. År 1827 ombildades stadsmedicus- och stadskirurgtjänsterna till förste och andre stadsläkare. Genom kungl. brev 1757 förordnades om antagande av tre avlönade fattigläkare, till en början tillsatta och avlönade av staten, men från 1796 sorterande under stadsmedicus och från 1812 avlönade av staden. Sedan fattigvården i början på 1800-talet ordnats och fått kommunal karaktär, sorterade hälsöfördrnen under fattigvårdsmyndigheten.

En systematiskt ordnad allmän hälsöfördrn kom först i förra århundradet. Det var kolerans uppträdande i Europa år 1830, som verkade såsom en mäktig väckelse till organiserandet av hälsöfördrnen i huvudstaden, liksom i hela riket. Med hänsyn uteslutande till denna farsot påbjöd kungl. kungörelsen den 9 juli 1831 tillsättandet av sundhetsnämnder i orterna. I Stockholm kallades denna myndighet först allmänna sundhetskommittén, men fick snart namnet allmänna sundhetsnämnden. Vid kolerans förnyade vandring till Europa på 1840-talet till-

sattes i Stockholm ånyo samma nämnd, som till följd av koleraperiodens långvarighet blev oavbrutet verksam under mer än halvtannat år. I 1862 års kommunalfördrning upptogs bland verkställande myndigheter sundhetsnämnden, som hade att handlagga alla frågor rörande allmänna hälsotillståndet och sjukvården. Sundhetsnämnden fortfor med sin befattning till år 1878, då hälsöfördrnsnämnden jämlikt 1874 års hälsöfördrnsstadga för riket, som då trädde i kraft även för Stockholm, övertog dess bestyr med hälsöfördrnen och jämlikt k. instruktionen den 4 mars 1864 för Stockholms stads sundhetsnämnd samt stadsfullmäktiges beslut den 1 dec. 1877 jämväl med den allmänna sjukvården och stadens sjukhus. Nämndens verksamhet fortgår i huvudsak oförändrad enligt den nya hälsöfördrnsstadgan den 19 juni 1919 och epidemilagen s. d., vilka trädde i kraft den 1 jan. 1920, samt den i sammanhang med kommunalförvaltningens omläggning utfärdade nya instruktionen för Stockholms stads hälsöfördrnsnämnd den 9 april 1920.

Jämte de uppgifter, som jämlikt hälsöfördrnsstadgan, epidemilagen, lagen om fosterbarns vård samt andra gällande författningar tillhöra hälsöfördrnsnämnd, ankommer å nämnden att handhava förvaltningen av stadens allmänna sjukvård och därmed sammanhängande angelägenheter. Nämnden är sålunda överstyrelse och förordnar därjämte särskilda understyrelser (för ett år i sänder) för stadens permanenta sjukvårdsanstalter med undantag av den, som är avsedd för vård av epidemiska sjukdomar, vilken anstalt är ställd under nämndens omedelbara förvaltning och utfärdar för dem stadgar. (Beträffande fr. o. m. år 1922 provisoriskt genomförd centralisation av sjukhusförvaltningen se nedan sid. 134.) Nämnden handhaverock stadens polikliniker och anordningar för provisorisk sjukvård, desinfektionsanstalter och andra anstalter, som inrättats för befordrande av nämndens verksamhet i hälsöfördrnen tjänst. Nämnden bestrider såväl de stadens åliggande utgifter för sinnessjukas vård på statens hospital som ock kostnaderna för den stadens åliggande provisoriska vård av sådana sinnessjuka, som äro berättigade att intagas å dylik anstalt, med skyldighet för nämnden att tillse, att plats så snart som möjligt beredes dem å statsanstalt.

HN. Hälsövarðsnämnden består, enligt k. brev den 19 mars 1920, förutom av ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, av polismästaren och förste stadsläkaren såsom självskrivna ledamöter samt fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter för de valda ledamöterna utses av stadsfullmäktige för en tid av fyra år.

Av de nuvarande ledamöterna och suppleanterna äro resp. två utsedda för tiden t. o. m. år 1923 och två för tiden t. o. m. år 1925.

För revision av nämndens och underlydande styrelseras räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige enligt hälsövarðsnämndens instruktion årligen fem revisorer.

Författningar m. m. Hälsövarðsstadga den 19 juni 1919 med ändringar den 19 mars 1920 och 26 sept. 1921. Epidemilag den 19 juni 1919. Kungl. brev den 19 mars 1920 med särskild föreskrift rörande sammansättningen av hälsövarðsnämnden i Stockholm. Instruktion för Stockholms stads hälsövarðsnämnd den 9 april 1920. Stadgar för Stockholms stads sjukhus, utfärdade av hälsövarðsnämnden den 26 mars 1904 med ändringar den 18 mars 1910, 27 jan. 1911, 13 dec. 1912 och 3 april 1914. Instruktion för hälsövarðsnämndens sekreterare, antagen av nämnden den 8 febr. 1922.

Stat år 1922. Utgifter: 15,696,800 kr.; inkomster: 5,112,500 kr.

Hälsövarðsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

*Forssner, J. Hj., professor.

Övriga ledamöter.

Hårleman, G. R., polismästare (självskr.).

Andersson, L. I., förste stadsläkare (självskr.).

Erikson, G. O., kassör, stadsfullm.

*Lindqvist, F. L., föreståndare.

Wellin, Bertha, sjukhköterska, stadsfullm.

Suppleanter.

*Carlsson, B. A., fil. d.r., förste aktuarie, stadsfullm.

*Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.

Haglund, S. E. P., med. d.r., professor.

Tinggren, G. A., kassör, stadsfullm.

Sekreterare

(4,500 kr.).

Tham, K. G. K. M.; rt. 53 27; mottagnings-tid: måndagar, onsdagar och fredagar 10—1.

Kassaförvaltare.

Karlsson, W. E.; Forssner, J. Hj. (suppl.).

* I tur att avgå med utgången av år 1923.

Hälsövarðsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1921 års räkenskaper och förvaltning).

Forsner, A. P., direktör.

Johansson, J. E., professor.

Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm.

Lindblad, E. L., direktör.

Lundström, C. J., ingenjör.

Hälsövarðsnämndens byrå och expedition.

Vasagatan 11, C.; rt. 7 41, 21 18, 74 38; st. Norr 52 61; expeditionstid: 10—12, 12,30—2,30.

Den dagliga ledningen av hälso- och sjukvårdsförvaltningen, för såvitt den tillhör hälsövarðsnämndens handläggning, tillkommer förste stadsläkaren (ang. tillsättning, instruktion m. m. se nedan sid. 131), som varje söckendag å av nämnden bestämd tid är tillstädes å nämndens expedition,arest även sundhetsinspektören (se sid. 155), förste och andre stadsveterinärerna (se sid. 155) och bostadsinspektören (se sid. 158) träffas dagligen å vissa tider (se nedan).

Instruktioner. Instruktion för hälsövarðsnämndens kamrerare, antagen av nämnden den 23 febr. 1906. Instruktion för ombudsmannen, antagen av hälsövarðsnämnden den 9 april 1920 och av fattigvårdsnämnden den 30 mars 1920. Instruktion för föreståndaren för hälsövarðs- och fattigvårdsnämndernas pensionsbyrå, antagen av hälsövarðsnämnden den 13 juli 1921 och av fattigvårdsnämnden den 21 juni 1921.

Stat år 1922. Utgifter: 411,860 kr. (däri ingår ersättning för till sjukhus upplåten tomtmark med 109,500 kr.); inkomster: 1,900 kr.

Förste stadsläkare (29).

Andersson, L. I.; rt. 41 53; mottagningstid: 1—2.

Sundhetsinspektör (25).

Backlund, A. R.; rt. 7 41, 21 18, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Förste stadsveterinär (23).

Nystedt, S. P.; rt. 7 41, 21 18, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsveterinär (21).

Åfeldt, N. O. E.; rt. 7 54; st. Norr 67 00; träffas å kontrollbyrån för anhållna eller inlämnade födoämnen 1—2.

Bostadsinspektör (23).

Herrlin, K. M.; rt. 7 41, 21 18, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Ombudsman (22)

(gemensam med fattigvårdsnämnden; av avlöningen utgår 2,800 kr. från hälsövarðsnämnden).
Hellichius, N. M. (se fattigvårdsnämnden).

Föreståndare för nämndens pensionsbyrå

(aktuarie för pensionsärenden) (18).

(gemensam med fattigvårdsnämnden; av avlöningen utgår 2,000 kr. från hälsövarðsnämnden).
Zetterlund, G. E. (se fattigvårdsnämnden).

Kamrerare (20).

Lundberg, I.; rt. 741, 21 18, 74 38; st. Norr 52 63; mottagnings tid: 10—12, 12,30—2,30.

Kontorsskrivare (11).

Ahnfelt, Inga L.

Registrator (9).

Sjögren, Marta.

En kontorsskrivare (7), en förrådsförvaltare (300 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Ährman, K. O.

En vaktmästare (5), tre automobilförare (6).

Hälsövarðsnämndens upphandlingskommitté.

Hälsövarðsnämndens upphandlingskommitté har tillsvidare upphört, då den fr. o. m. år 1922 nyinrättade centrala sjukhusstyrelsen (se nedan) fått i uppdrag att jämväl ombesörja den upphandling av för sjukhusen behöfviga, gemensamma artiklar, som förut utförts av upphandlingskommittén.

Stads- och distriktsläkare m. fl.

(Ang. sjukhusläkarna se under de särskilda sjukhusen; ang. sundhetsinspektören, förste och andre stadsveterinären, bostadsinspektören m. fl. se under hälsopolisen och bostadsinspektionen.)

Förste stadsläkaren i Stockholm tillsättes av en valnämnd, bestående av överståthållaren, vilken i nämnden förer ordet, sex av och bland stadsfullmäktige särskilt för varje gång utsedda ledamöter samt hälsövarðsnämndens ledamöter utom förste stadsläkaren eller den, som i hans ställe tjänstgör i hälsövarðsnämnden. Vederbörandes kompetens provas dessförinnan av medicinalstyrelsen; fullmakt för den utnämnde utfärdas av överståthållarämbetet. Förste stadsläkaren, som är självskriven ledamot i hälsövarðsnämnden och i den under denna sorterande sjukhusstyrelsen, åligger att ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt allt, som kan inverka på sundheten och allmänna hälsotillståndet i huvud-

staden och särskilt i de fattigas bostäder samt i härstädes befintliga skolor, fabriker, verkstäder, välgörenhetsinrättningar och fängelser, och bör han för sådant ändamål självmant eller på uppdrag av hälsövarðsnämnden vidtaga behöfviga undersökningar samt från distriktsläkarna förskaffa sig noggrann kännedom om hälsotillståndet i stadens olika delar och med dem samråda i sådana viktigare hälsövarðsfrågor, som ligga inom deras verksamhetsområde. Förste stadsläkaren är chef för personalen vid den hälsopolis, som lyder under hälsövarðsnämnden och skall hava tillsyn över stadens allmänna sjukvård och äger i följd härav att hålla sammanträden med distriktsläkarna, och besöka stadens sjukvårdsinrättningar. Finner han därvid brister, vilka det icke ankommer på honom att avhjälpa, skall han hos hälsövarðsnämnden föreslå nödiga åtgärder. Han är förmän för andre stadsläkaren och distriktsläkarna samt har insende över i staden praktiserande fältskärer, tandläkare och barnmorskor. Förste stadsläkaren åligger att bereda och inför hälsövarðsnämnden och sjukhusstyrelsen föredraga alla ärenden, som angå stadens allmänna hälsövard och sjukvård. A tid, som hälsövarðsnämnden bestämmer, bör förste stadsläkaren i allmänhet varje söckendag vara tillstädes å nämndens byrå för att tillhandagå med erforderliga upplysningar. Förste stadsläkaren må icke innehava eller förestå annan tjänstbefattning.

Andre stadsläkaren tillsättes på enahanda sätt som förste stadsläkaren. Honom åligger bland annat, att på förordnande av överståthållarämbetet eller rådhusrätten verkställa inom staden och dess område förekommande rättsmedicinska besiktningar och liköppningar i enlighet med gällande föreskrifter, att meddela erforderligt läkarbetyg för inträde å arbets- eller försörjningsinrättning, att på begäran av enskild person avgiva utlåtande eller betyg över beskaffenheten av sjukdom och kroppsskada, att besörja sjukvården inom stadens fängelser, samt att hava närmaste tillsynen över fältskärstugor i staden. I övrigt har andre stadsläkaren att ställa sig till efterrättelse överståthållarämbetets särskilda föreskrifter i tjänsten samt att lämna det tjänstebiträde, som hälso- och fattigvårðsnämnderna av honom åska till fullgörande av vad honom enligt instruktion åligger.

Distriktsläkarna tillsätts av hälsövarðsnämnden medelst förordnanden tillsvidare. Distriktsläkares huvudsakliga åligganden äro: att utan särskild ersättning med läkarehjälpl tillhandagå alla i distriktet boende fattiga sjuka, vilkas medellöshet blivit behörigen styrkt, att utfärda betyg för sådana i distriktet boende sjuka, som söka fattigunderstöd eller skola intagas å fattigvårðsanstalt, för person, som söker inträde å arbetsinrättning eller vårdhem och vilkens tillstånd icke tillåter honom att inställa sig å andre stadsläkarens tjänsterum, samt för barn, som skola intagas å allmänna barnhuset. Distriktsläkare bör hava sin bostad inom det honom anvisade distriktet.

HN.

HN.

För att med sjukvård i hemmen tillhandagå obemedlade och mindre bemedlade hava av staden anställt tio s. k. stadssjuksköterskor. Vården lämnas kostnadsfritt åt obemedlade; mindre bemedlade erlagga däremot viss nedsatt avgift, lämpad efter råd och lägenhet. Med denna verksamhet avses såväl att bereda bättre vård i hemmen för sjuka inom nämnda befolkningsgrupper som ook att minska kraven på sjukhusvård. (Jfr även nedan sid. 134.)

I Brännkyrka finnes dessutom anställd en sjukvårdssystem, och i Bromma finnas två fattigvårdssystrar, gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna.

Förlösningsläkare antagas av hälsovårdsnämnden för beredande av tillgång till erforderlig läkarbehandling i hemmen vid barnsörd eller missfall samt för biträde vid tillsyn över barnmorskor. Åt medellösa lämnas biträde kostnadsfritt.

Barnmorskor äro av kommunen anställda i de inkorporerade Brännkyrka och Bromma församlingar. I övriga delar av staden hava obemedlade personer rätt till fri vård av barnmorskor, som staden betalar efter viss taxa för varje förlösning. Dessutom kunna mindre bemedlade erhålla förlösningshjälp till nedsatt avgift av vissa barnmorskor, vilka härför åtnjuta ersättning av staden.

Instruktioner m. m. Kungl. brev till överståthållarämbetet angående förändrade bestämmelser för tillsättning av stadsläkare i Stockholm den 17 juni 1881. Instruktion för förste stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Instruktion för andre stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Hälsovårdsnämndens instruktion för distriktsläkarne i Stockholm den 19 mars 1883 med ändringar den 26 nov. 1897. Instruktion för förlösningsläkare, antagen av hälsovårdsnämnden den 11 febr. 1910. Instruktioner för läkarne inom förutvarande Brännkyrka socken, fastställda av hälsovårdsnämnden den 17 jan. 1913.

Förste stadsläkare (29).

Andersson, L. I., hälsovårdsnämndens expedition, Vasagatan 11, C.; rt. 41 53; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsläkare (23).

Hultkvist, G. E.; Rådhusgränd 3, St.; rt. och st.: polisen; mottagningstid: 9,30—10,30.

Läkardistriktet.

(Jfr vidare statistiska avdelningen.)

Nikolai läkardistrikt

(omfattande Storkyrkoförsamlingen.)

Distriktsläkare (17).

Kjellberg, C. J. A.; mottagning: Rådhusgränd 3, St.; rt. och st.: polisen, andre stadsläkarens exp.; mottagningstid: 9—10.

Klara och Jakobs läkardistrikt

(omfattande Klara och Jakobs församlingar samt den del av Adolf Fredriks församling, som ligger söder om Kammakaregatan mellan Klaraviken och Upplandskatan samt söder om Tegnérskatan mellan Upplandskatan och Döbelnskatan.)

Distriktsläkare (17).

Heinemann, I.; Kungsgatan 3, C.; rt. 65 50; st. Norr 152 08; mottagningstid 10—11.

Kungsholms östra läkardistrikt

(omfattande Kungsholms församling öster om Polhemsgatan.)

Distriktsläkare (17).

Ljungström, V.; Hantverkaregatan 26, C.; rt. 331 80; st. Norr 202 96; mottagningstid: sept.—maj alla dagar 9—10; juni—augusti vardagar 9,30—10,30, sön- och helgdagar 9—10.

Kungsholms västra läkardistrikt

(omfattande Kungsholms församling väster om Polhemsgatan.)

Distriktsläkare (17).

Spangenberg, K. G. V.; St Eriksgatan 25 B, C.; rt. 337 17; st. Norr 183 00; mottagningstid: 9—10.

Adolf Fredriks västra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandskatan, denna gata till Kammakaregatan samt denna gata fram till Klaraviken.)

Distriktsläkare (18).

Lagergren, J. E.; Upplandskatan 33, Va.; rt. 21 05; st. Norr 4 60; mottagningstid: 9—10.

Adolf Fredriks östra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandskatan, denna gata till Tegnérskatan, denna gata till Döbelnskatan, denna gata till Odengatan, denna gata till Sveavägen och denna väg norrut till Brunnsviken.)

Distriktsläkare (17).

Schmidt, F. W.; Odengatan 56, Va.; rt. 35 28; st. Norr 118 03; mottagningstid: 9—10.

Johannes läkardistrikt

(omfattande Johannes församling samt den del av Engelbrekts församling, som ligger norr om Odengatan och väster om Stockholm—Rimbojärnvägen.)

Distriktsläkare (18).

Dalén, K. L. E.; Regeringsgatan 86, C.; rt. 52 23; st. Brunkeb. 1 93; mottagningstid: 9—10.

Östermalms västra läkardistrikt

(omfattande den del av Engelbrekts församling, som ligger öster om Birgerjarls- och Odengatorna samt den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger väster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna).

Distriktsläkare (17).

Sundberg, L. G. T.; Nybrogatan 11 A, Ö.; rt. 749 85; st. Norr 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Östermalms östra läkardistrikt

(omfattande den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger öster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna samt Oscars församling).

Distriktsläkare (17).

Nyström, E. J.; Storgatan 7 & 9, Ö.Dj.; rt. 727 15; st. Norr 260 35; mottagningstid: 8,30—9,30.

Katarina norra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Södermalmstorg, Götgatan till Folkungagatan, denna gata till Renstjärnsgatan, denna gata till Tjärhovsgatan, denna gata till Erstagatan samt denna gata till Stadsgården).

Distriktsläkare (17).

Klingberg, A. F.; Folkungagatan 83, Sö.; rt. 25 33; st. Söder 333 11; mottagningstid: 9—10.

Katarina östra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Erstagatan från Stadsgården till Tjärhovsgatan, denna gata till Renstjärnsgatan, denna gata till Folkungagatan, denna gata till Nytorgsgatan, denna gata till Nytorget samt Värmdögatan).

Distriktsläkare (18).

Gahn, H. R. C.; Renstjärnsgatan 15, Sö.; rt. 95 68; st. Söder 135 33; mottagningstid: 9—10.

Katarina västra läkardistrikt

(omfattande den del av Katarina församling, som begränsas av Blekingegatan, Nytorget, Nytorgsgatan till Folkungagatan, denna gata till Götgatan, denna gata till Högbergsgatan samt församlingsgränsen västerut).

Distriktsläkare (18).

Olson, E.; Götgatan 69, Sö.; rt. 114 30; st. Söder 308 00; mottagningstid: 9—10.

Katarina södra distrikt med Enskede

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som ligga söder om Blekinge- och Värmdögatorna, jämte det område, som å den

på stadens bekostnad år 1913 utgivna karta över Brännkyrka församling finnes utmärkt såsom tillhörande egendomarna Enskede, Johanneshov och Kvarnängen.¹⁾

Distriktsläkare (18).

Knaust, O. W.; Hornsgatan 58, Sö.; rt. 52 26; st. Söder 322 82 (aukn.); mottagning: Blekingegatan 38, Sö.; st. Söder 322 82; mottagningstid: vardagar 10—11, sön- och helgdagar 9—10 (för Enskedestaden därjämte mottagning tisdagar och fredagar 11,30—12,30 Södertörnsvägen 62, 2 tr.; t. Enskede 11 16).

Maria östra läkardistrikt

(omfattande den del av Maria församling, som ligger öster om Skinnarviksgatan, Torkel Knutsonsgatan till Tavastgatan, denna gata till Timmermansgatan samt denna gata och församlingsgränsen söderut).

Distriktsläkare (17).

Edrén, F. G.; Hornsgatan 29 B, Sö.; rt. 48 50; st. Söder 81 80; mottagningstid: 9—10.

Maria västra läkardistrikt

(omfattande den del av Maria församling, som ligger väster om Skinnarviksgatan, Torkel Knutsonsgatan till Tavastgatan, denna gata till Timmermansgatan samt denna gata och församlingsgränsen söderut).

Distriktsläkare (18).

Hulting, C. G.; Hornsgatan 59 A, Sö.; rt. 168 88; st. Söder 4 09; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 10—11.

Liljeholmens distrikt

(omfattande den del av förutvarande Brännkyrka socken, som ligger norr och nordväst om stora landsvägen till Fittja och det vattenavlopp, som från trakten av Steånsborg framgår till Årstaviken mellan Årsta och Sköntorp).

Distriktsläkare

(5,700 kr.).

Drougge, J. A.; kommunalhuset, Liljeholmen; t. Liljeholmen 30; mottagningstid: 10—11.

Älvsjö distrikt

(omfattande den övriga delen av förutvarande Brännkyrka socken, med undantag av den s. k. Enskedestaden.¹⁾

Distriktsläkare (18).

Almroth, F. A.; villa Älvhem, Älvsjö; t. Älvsjö 1 04; mottagningstid: 9—10, sön- och helgdagar 10—11.

¹⁾ Dessutom äga personer, boende invid den s. k. Dalarövägen söder om Enskede (inom Älvsjö distrikt), jämväl anlitat distriktsläkaren i Katarina södra distrikt med Enskede.

HN. Läkare för Bromma.

Vakant.

Sjuksköterskor.

För vård i hemmen av obemedlade och mindre bemedlade sjuka finnas anställda tio *stads-sjuksköterskor* (jfr ovan sid. 132). Biträde av dessa sjuksköterskor kan av läkare rekvideras hos svenska röda korsets sjuksköterskehem (rt. 1 92; st. Norr 81 86) och Fredrika Bremerförbundets sjuksköterskebyrå (rt. 68 98; st. Norr 82 11).

I Brännkyrka församling är anställd en *sjukvårdssyster*, varjämte i Bromma församling finnas anställda två *fattigvårdssystrar*, gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna.

Avlöningar. Tio stadssjuksköterskor: 2,400 kr.; en sjukvårdssyster i Brännkyrka: 2,400 kr.; två fattigvårdssystrar i Bromma: lönegrupp 6 (halva avlöningsbeloppet utgår från hälsovårdsnämnden).

Förlossningsläkare.

Avlöningar m. m. Tre läkare: arvode 600 kr.

För Östermalm och Norrmalm.

Felländer, J.; Arsenalsgatan 8 B, C.; rt. 88 86; st. Norr 151 71; mottagningstid: vardagar 2—3.

För Staden inom broarna och Södermalm.

(Befattningen är förenad med underläkartjänsten vid södra barnbördshuset; se sid. 142.)

Bager, E. B. E.

För Kungsholmen.

Gårdlund, C. H. W. A.; Stureplan 6, Ö.; rt. 753 18; st. Norr 13 18; mottagningstid: vardagar efter överenskommelse pr telefon.

Barnmorskor.

I Brännkyrka och Bromma församlingar äro för vardera församlingen anställda två barnmorskor. Beträffande den övriga staden se sid. 132.

Avlöningar m. m. Till kommunalt anställda barnmorskor i Brännkyrka och Bromma församlingar respektive 5,280 och 3,600 kr. Till barnmorskor för fattigförlossningar i hemmen 8,000 kr. Ersättning till vissa barnmorskor, skyldiga att tillämpa av stadsfullmäktige fastställd taxa 15,000 kr.

Stockholms stads sjukhus.

(Adresser, telefoner, expeditionstider, se nedan under respektive sjukhus.)

Stadens under hälsovårdsnämnden lydande sjukhus äro följande: Sabbatsbergs sjukhus, sjuk-

huset S:t Göran, provisoriska sjukhuset, Katarina sjukhus (jämte de provisoriska sinnessjukhusen), Maria sjukhus, södra barnbördshuset, epidemisjukhuset, Söderby sjukhus, barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne samt sjukhuset vid Långbro.

S:t Eriks sjuk- och vårdhem (allmänna försörjningsinrättningen) lyder under fattigvårdsnämnden.

Vid varje sjukhus är överläkaren eller vid sjukhus med flera än en överläkare den av dem, som hälsovårdsnämnden årligen förordnar, sjukhusets direktör och såsom sådan sjukhusets inför styrelsen ansvarige styresman i den utsträckning och med den myndighet, som styrelsen bestämmer.

Överläkare tillsättes av hälsovårdsnämnden medelst förordnande på viss tid, fem eller tio år. Överläkare är närmaste förmän för å hans avdelning anställda underläkare. Underläkare antages för högst tre år av hälsovårdsnämnden efter hörande av vederbörande direktör eller överläkare. Underläkare åligger att vara boende inom det sjukhus, där han är anställd.

Sjukhusstyrelsen.

Hälsovårdsnämnden har hittills i december månad varje år för det kommande året utsett särskilda styrelser för förvaltning av vart och ett av huvudstadens sjukhus med undantag av det, som är avsett för vård av epidemiska sjukdomar, vilken anstalt stått under nämndens omedelbara förvaltning. Varje sådan sjukhusstyrelse bestod av fyra ledamöter jämte den överläkare, som av nämnden blivit förordnad till sjukhusdirektör.

Fr. o. m. år 1922 har emellertid (tillsvidare försöksvis) en centralisering av sjukhusförvaltningen genomförts. Genom beslut av hälsovårdsnämnden den 21 dec. 1921 har nämligen i stället för de lokala sjukhusstyrelserna inrättats en för de olika sjukhusen gemensam, central *sjukhusstyrelse*; undantag har dock gjorts för Sachsska barnsjukhuset, som på grund av donationsbestämmelser tillsvidare behåller sin särskilda styrelse. Även epidemisjukhuset står i vissa fall utanför den gemensamma sjukhusstyrelsen och sorterar beträffande dessa liksom förut direkt under hälsovårdsnämnden.

Den centrala sjukhusstyrelsen består av sju ledamöter, vilka jämte tre suppleanter utses av hälsovårdsnämnden.

Sjukhusstyrelsens uppgift är att handhåva förvaltningen av underlydande sjukhus. Dessutom skall styrelsen handlägga vissa ärenden rörande epidemisjukvården samt ombesörja den upphandling, som hittills ägt rum genom hälsovårdsnämndens upphandlingskommitté. Mindre viktiga administrativa och ekonomiska ärenden skola efter styrelsens beprövande avgöras av en utaf dess ledamöter. De av hälsovårdsnämnden utsedda sjukhusdirektörerna skola var för sitt sjukhus införa styrelsen och nämnda ledamot föredraga före-

kommande ärenden, med rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. För styrelsens uppdrag skola de i stadgarna för Stockholms stads sjukhus givna föreskrifter vara normerande, i den mån de icke strida mot av hälsovårdsnämnden i samband med omorganisationen fattade beslut.

Styrelsen har inom sig utsett en kassaförvaltare jämte suppleant för vart och ett av underlydande sjukhus.

Till sjukhusstyrelsens förfogande skall ställas ett kansli med en av hälsovårdsnämnden utsedd intendent som chef.

Stadgar. Hälsovårdsnämndens stadgar för Stockholms stads sjukhus den 26 mars 1904 med ändringar den 18 mars 1910, 27 jan. 1911, 13 dec. 1912 och 3 april 1914. Spisordning och utspisningsstat för stadens sjukhus, antagen av hälsovårdsnämnden den 19 febr. 1909 med ändring den 28 nov. 1913. (Ang. avgiftsreglemente se nedan.)

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

Andersson, L. I., förste stadsläkare.

Övriga ledamöter.

Carlsson, C. F., byggnadsingenjör; Larsson, L. F. L., direktör; Lincqvist, F. L., föreståndare; Mild, C. A., direktör.

Suppleanter: Friedländer, H. S. M., grosshandlare; Östman-Sundström, L. Elisabeth, fru; Björkman, O. E., diversearbetare.

Sekreterare.

Tham, K. G. K. M. (se ovan sid. 130).

Kassaförvaltare.¹⁾

Sabbatsbergs sjukhus: Larsson, L. F. L., Friedländer, H. S. M. (suppl.); sjukhuset S:t Görans: Friedländer, H. S. M., Larsson, L. F. L. (suppl.); provisoriska sjukhuset och Katarina sjukhus: Mild, C. A., Karlsson, W. E. (suppl.); Maria sjukhus och södra barnbördshuset: Karlsson, W. E., Mild, C. A. (suppl.); Söderbys sjukhus: Carlsson, C. F., Lindskog, Anna R., Björkman, O. E. (suppl.); sjukhuset vid Långbro: Lindqvist, F. L., Andersson, L. I. (suppl.).

Intendent och övrig personal ännu ej tillsatt.

Social kurator¹⁾

(3,360 kr.).

Norén, Jane.

Avgifter å stadens sjukhus.

För att å sjukhus intagas bör den sjuke själv eller genom ombud på den för varje sjukhus bestämda mottagningstiden anmäla sig å sjukhusets mottagningssal och därvid:

1:o förete läkares intyg om sjukdomens beskaffenhet och flyttnings- eller åldersbetyg;

2:o avlämna ansvarsförbindelse av vederhäftig person eller annan säkerhet för all sjukvårdsävensom annan kostnad, som av sjukhuset bestämdes.

Personer, träffade av olyckshändelse eller sjukdomsfall, som fordrar hastig hjälp, intagas alla tider på dygnet, och böra i sådant fall ovan bestämda handlingar ofördröjligen därefter anskaffas.

Där ej på grund av allmän författning sjukhusvård skall kostnadsfritt åtnjutas, utgå avgifterna för vård å stadens sjukhus fr. o. m. den 1 april 1922 enligt följande av stadsfullmäktige den 20 febr. 1922 fastställda taxa.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

för stockholmsbor: vid tuberkulossjukhusen (Söderby sjukhus samt Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus' tuberkulosavd.):

å allmänt rum	1 kr.
» halvskilt »	6 »
» helskilt »	12 »

vid Långbro sjukhus:

å allmänt rum	3 kr.
» halvskilt »	6 »
» helskilt »	12 »

vid övriga sjukhus:

å allmänt rum	3 kr.
» halvskilt »	8 »
» helskilt »	15 »

(vård å allmänt rum vid epidemisjukhuset och sjukhuset S:t Görans avd. för könssjukdomar är för stockholmsbor kostnadsfri)

för landsortsbor (vid samtliga sjukhus):

å allmänt rum	10 kr.
» halvskilt »	16 »
» helskilt »	25 »

För patient å halv- eller helskilt rum, som åtnöjes med samma kost som patient å allmänt rum, minskas dagavgiften med 1,50 kr.

För vårdarinna, som medföljer patient å halv- eller helskilt rum å epidemisjukhuset, betalas samma avgift som för patienten.

¹⁾ Med uppgift att bistå å sjukhusen intagna personer ifråga om vården av deras personliga angelägenheter. I tjänsten lydande direkt under förste stadsläkaren.

¹⁾ Ang kassaförvaltare för epidemisjukhuset se nedan sid. 143.

HN.

För barn, som medföljer å Sachsska barn-sjukhuset anställd amma, betalas 50 öre per dag. Å detta sjukhus betalas för medföljande moder eller vårdarinna:

för stockholmsbor: å allmänt rum . . . 2 kr.
 » enskilt » . . . 4 »
 för landsortsbor: » allmänt » . . . 4 »
 » enskilt » . . . 6 »

Vid tillämpning av taxan anses som stockholmsbo a) den som enligt gällande fattigvårds-lag äger hemortsrätt i Stockholm, b) utländsk undersåte, som under de två sistförflutna åren varit mantalsskriven i Stockholm och under denna tid ej åtnjutit fattigvård, samt c) i stadens tjänst anställda, inom eller utom staden boende personer och deras familjemedlemmar.

Rörande sjukhusvård åt mindre bemedlade har hittills tillämpats det förfarandet, att kostnadsfri vård å stadens sjukhus lämnats åt sådana personer, som kunnat förete å vederbörande roteman utfärdadt intyg om medellöshet. Då emellertid detta system visat sig otillfredsstäl-lande, särskilt med hänsyn till prövnigen vid medellöshetsintygens utfärdande, har genom stadsfullmäktiges beslut den 20 febr. 1922 en änd-ring härutinnan vidtagits, varigenom prövnigen av de vårdbehövandes betalningsförmåga över-flyttats från rotemännen till ett nytt centralt organ, *sjukhusavgiftsdelegerade*.

Sjukhusavgiftsdelegerade, till antalet tre jämte två suppleanter, utses årligen i januari månad av stadsfullmäktige med uppgift att jämte vederbörande borgarråd pröva frågor om nedsättning av sjukhusavgift. År den vårdbe-hövande fullständigt medellös, erhålles sjukhus-vården kostnadsfritt. I annat fall skall ansökan om nedsättning i ovan stadgade vårdavgifter inlämnas till sjukhusavgiftsdelegerade, vilka äga att med hänsyn till sökandes ekonomiska förhållanden besluta om nedsättning av sjukhusavgiften, dock ej till mindre än en krona per dag. Sådan nedsättning kan ock under vissa förutsättningar medgivas personer, vilka enligt taxebestämmelserna ej äro att anse som stockholmsbor. Vid en undersökning, som bör föregå beslut om nedsatt avgift, skall biträde lämnas delegerade av fattigvårdsnämnden samt av rote-männen.

De nya bestämmelserna tillämpas tillvidare endast vid stadens egna sjukhus samt vid ut-färdande av ansvarsförbindelser för vård å hospi-tal och lungstosstanatorier. Med avseende å de främmande anstalter, där sjukvård lämnas stockholmsbor, samt i fråga om vård å polikliniker, hos distriktsläkare m. fl. äga rotemännen fort-farande utfärda nödiga medellöshetsintyg.

Till sjukhusavgiftsdelegerades förfogande skall ställas en särskild byrå med erforderlig personal i hälsovårdsnämndens lokaler, Vasgatan 11, C.

Reglemente. Reglemente angående avgif-terna vid Stockholms stads under hälsovårds-nämnden lydande sjukhus, antaget av stadsfull-mäktige den 20 febr. 1922.

Delegerade.

Fjällbäck Holmgren, Karin H., fru, stadsfullm.;
Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm., ordf.;
Nilsson, J. P., direktör, stadsfullm.; **Tinggren**,
 G. A., kassör, stadsfullm., vice ordf.
Suppleanter: **Cervin**, N. H., skräddarmästare,
 stadsfullm.; **Lindley**, f. Jonsson, Elin J., fru,
 stadsfullm.

Sekreterare.

Ännu ej tillsatt.

Byråpersonal ännu ej tillsatt.

Sabbatsbergs sjukhus.

Dalagatan 9 & 11. Va.; rt. »Sabbatsbergs sjukhus»; st. Norr 66 19, 217 91.

Mottagningstid:

för utvärtes sjuka kl. 10—11 varje dag
 » invärtes » » 11—12 » »
 » kvinnosjukd. » 2—2,30 » »
 » ögonsjukdomar » 9,30—10 » »
 » öron-, näs- och
 halssjukdomar » 10,30—11 » »

Besökstid:

allmänt rum vardagar 2—3, sön- och helgda-gar 1—3;
 isolerings- och tuberkulospaviljongerna onsdagar
 2—3, sön- och helgdagar 1—3.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 125.

Mer än 15 års förhandlingar mellan de kommunala myndigheterna föregingo beslutet om detta sjukhus byggnad. Dessa förhandlingar inleddes genom tillsättandet år 1858 av en kommitté och avslutades genom stadsfullmäktiges godkännande den 2 december 1872 av de framställda förslagen. Den nya sjukhusanläggningen, vilken i januari 1879 med 340 sängar kunde öppnas för sjukas emottagande, har tid efter annan kompletterats genom åtskilliga nya byggnader och även genom andra viktiga förbättringar. Den 22 april 1907 beslöt stadsfullmäktige att för en kostnad av 1,550,400 kr. uppföra trenne nya paviljonger, entré- och poliklinikbyggnad med operationsavdelning samt den 16 februari 1908 en tvättstuga till en kostnad av 79,600 kr. Den 18 december 1908 anslögo stadsfull-mäktige 210,150 kr. till en särskild paviljong för öron- och ögonsjukdomar, som under hösten 1910 började beläggas. En röntgenavdelning öppnades under år 1910. Slutligen hava stadsfullmäktige under år 1919 och 1920 anslagit medel till ombyggnad av två till sjukhuset hö-rande s. k. sommarpaviljonger, varigenom möj-lighet vinnes att använda dessa lokaler för sjuk-husändamål även under den kallare årstiden.

Sjukhusets 813 sängar äro fördelade på sju avdelningar: två medicinska med 312 sängar, två kirurgiska med 259, en gynekologisk med 60, en ögonavdelning med 24, en öronavdelning med 24 eller tillsammans 679 platser samt dessutom en isoleringsbyggnad med 8, ett konvalescenthem (se nedan) med 60, en evakuationspaviljong med 48, en upptagningsanstalt (se sid. 149) med 14 och 4 celler. På den gynekologiska avdelningen meddelas klinisk undervisning, varför ord. professorn i gynekologi och obstetrik vid karolinska institutet där uppehåller sjukvården, biträdd av en amanuens. På den medicinska avdelningen äro anställda två överläkare och fyra underläkare, på den kirurgiska två överläkare och fyra underläkare. Läkarevården vid öronavdelningen bestrides av karolinska institutets lärare i ämnet, som där handleder medicinska kandidaters utbildning. På grund av den för närvarande mycket höga beläggningen å den medicinska avdelningen har därstädes anordnats en extra sjukavdelning under ledning av en extra överläkare med biträde av en extra underläkare.

Inom sjukhusets område ligger Isidor Dannströms konvalescenthem. Genom testamente av direktör Isidor Dannström och hans hustru erhöå Sabbatsbergs sjukhusstyrelse år 1898 en summa av 140,000 kr. »till upprättande av ett konvalescenthem för huvudsakligen konvalescenter från Sabbatsbergs sjukhus» att förvaltas som en särskild fond och redovisas på samma sätt som andra sjukhuset tillkommande medel. Av summan skulle emellertid 30,000 kr. reserveras, varå räntan skulle utbetalas till vissa personer under deras livstid, vadan 110,000 kr. voro disponibla för upprättande av konvalescenthemmet. Stadsfullmäktige upplåto år 1899 plats för hemmet, ansgo 12,000 kr. till inventarier och bestämde, att kommunen skulle åtaga sig konvalescenternas vård och underhåå å anstalten. Sedan ritningar år 1901 godkänts av stadsfullmäktige, påbörjades arbetet omedelbart och i juli 1903 kunde de första konvalescenterna mottagas. Läkarevården bestrides av sjukhusets läkare och vid hemmet äro anställda blott en sköterska och en vaktkarl, tillika eldare.

Vid sjukhusets kirurgiska poliklinik, som hålles öppen kl. 10—11, behandlas kostnadsfritt personer, som styrka sig eller prövas vara medelösa. Mindre bemedlade betala en krona för varje besök. För behandling av skador på grund av olycksfall i arbete gälla särskilda bestämmelser.

Instruktioner m. m. Instruktioner och ordningsstadgar att gälla vid Sabbatsbergs sjukhus, antagna av dess styrelse den 28 juli 1904. Kontrakt mellan karolinska institutet och Stockholms stads hälsovårdsnämnd ang. gynekologisk klinik den 22 aug. 1879. Kontrakt med karolinska institutet ang. klinik för öronsjukdomar den 15 okt. 1910. Stadgar för Isidor Dann-

ströms konvalescenthem, antagna av hälsovårdsnämnden den 13 nov. 1903.

Stat år 1922. Utgifter: 2,330,570 kr.; inkomster: 775,100 kr.

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

Direktör

(arvode 2,200 kr.).

Wetterdal, H. (se nedan).

Överläkare.

Rissler, J. G. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1924), Hybinette, O. S. (förordn. t. o. m. ²⁹/₂ 1932), å kirurgiska avd. (21); Wetterdal, H. (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1924), se ovan, Hedenius, P. A. I. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1928), å medicinska avd. (21); Forsmark, E. (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1924), å ögonavd. (18); Simon, M. H. J. (förordn. t. o. m. ³¹/₃ 1924), å röntgenavd. (18).

Överläkare

(avlönade av karolinska institutet).

Ahlström, E. O. M. (å gynekologiska avd.); Holmgren, N. G. F:son (å öronavd.).

Extra överläkare

(7,800 kr.).

Kahlmeter, T. G. (å medicinska avd.).

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Naucière, R., Andreen-Svedberg, E. Andrea, Werne-man, K. H. E., Österberg, J. H. (å medicinska avd.); Vikström, G. S., Vidfelt, G. P., Orell, S. G. H., en vakant (å kirurgiska avd.); Larsson, S. V. (å ögonavd.); Reutervall, O. G. M. (å patologiska avd.).

Extra underläkare

(5,700 kr.).

Ottander, C. O. C. (å medicinska avd.).

En assistentläkare å röntgenavd. (4,000 kr.).

Amanuenser

(avlönade av karolinska institutet).

Wetterdal, P. L. (å gynekologiska avd.); Norberg, J. (å öronavd.).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till de å polikliniken tjänstgörande underläkarna särskilt arvode med sammanlagt högst 4,000 kr. per år, varå rörligt lönetillägg icke må beräknas.

HN. Patolog och obducent

(5,500 kr.).

Henschen, F.

Sex operationssköterskor (7), trettiosex
sjuksköterskor (därav en vid konvalescenthem-
met) (6), tre laboratoriebiträden (6), ett
fotografibiträde å röntgenavd. (2,400 kr.),
trettiofyra sjuksköterskebiträden (I b).

Predikant (17)

(tjänstgör även vid Sabbatsbergs ålderdomshem,
varifrån hälften av avlöningen utgår).

Wolfbrandt, E. G.

En organist (240 kr.).

Sysselman (20).

Johansson, A. G.: rt. »Sabbatsbergs sjukhus»;
st. Norr 217 91; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (13).

Ramgren, E. G., tjl., tjf. Segervall, N. G.

Tre kontorsskrivare (7).

Vaktmästare (7).

Söderberg, W. A.; Anderson, A.; Gustafsson, G. A.

En maskinist (13), en biträdande maskinist (10), en snickare (7), två vaktmästare (5), en portvakt (4), en nattvakt (3), en husmoder (8), en köksförestånderska (7), en biträdande husmoder (4), en biträdande köksförestånderska (4), en tvättförestånderska (4), en baderska (2), en portvakt (1), sex eldare (III b), åtta drängar (III a), en överkokerska (II c), en biträdande tvättförestånderska (II c), två kokerskor (II a), en kallskänka (I d), fyra sömmerskor (I d), två telefonbiträden (I d), en första hushållare (I c), fyra maskintvätterskor (I c), fjorton köksbiträden (I b), femtioåtta städerskor (I b), fjorton tvätterskor (I b).

Sjukhuset S:t Göran.

Stadshagen, C.; rt. 340 08, 340 09 och 341 54 (kontoret); st. Norr 90 64 (kontoret).

Mottagningstid:

för sjuka, lidande av köns- och hudsjukdomar:
vardagar kl. 12—1; dessutom för sjuka, lidande av könsjukdomar: måndagar, onsdagar och fredagar kl. 6,30—7;

för sjuka, lidande av tuberkulos:
lungtuberkulos: vardagar kl. 10,30—11;
kirurgisk tuberkulos: vardagar kl. 11,30; poliklinisk undersökning: onsdagar kl. 3—3,30.

Besöksstider:

för patienter å helenskit rum:
ingen bestämd tid;

för patienter å halvenskit rum:
söndagar, onsdagar och lördagar kl. 1—2;

för patienter å allmänt rum:
å avd. för köns- och hudsjukdomar:
kvinnlige patienter: onsdagar kl. 10—11;

manlige patienter: lördagar kl. 10—11;
hudpatienter dessutom söndagar kl. 2—3;
å tuberkulosavdelningarna:

lungtuberkulos: söndagar kl. 12,30—2 samt
tisdagar och torsdagar kl. 10—11,30;

kirurgisk tuberkulos: söndagar och torsdagar
kl. 10—11,30;

övrige tider efter läkarens särskilda tillstånd.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 135.

Den första plats i Stockholm, varest veneriskt sjuka vårdades i avskild lägenhet, lär hava varit Danviken. Där behandlades sedan början av 1700-talet de bland hjonen, som ledo av svårartad venerisk sjukdom, i en särskild sjukstuga, som sedermera började kallas kurhus. På 1730-talet började man översända dit veneriskt sjuka från staden. Sedan det nya sinnessjukhuset å Danviken blivit färdigt år 1788, utvidgades avdelningen för veneriskt sjuka till 50 platser, men på grund av de sinnessjukas växande mängd måste efter 1812 detta utrymme inskränkas. Den 1 april 1814 stängdes Danviken för de veneriskt sjuka, sedan ett provisoriskt kurhus på 20 sängar för stadens behov inrättats å Kungsholmen. År 1813 uppdrog överståthållaren åt särskilda kommitterade att undersöka beskaftenheten av redan befintliga sjukvårdsinrättningar och behovet av förbättrade och utvidgade anstalter till veneriskt sjukas botande samt avgiva betänkanke om där till tjänliga medel och utvägar. I utlåtande den 24 februari 1814 föreslogo dessa kommitterade, att ett kurhus å 100 sängar skulle inrättas samt att den å Kungsholmen befintliga kronobränneriege-
domen skulle för detta ändamål förvärfvas från statsverket.

Sedan rikets ständer i anledning av kungl. proposition medgivit, att denna egendom finge upplåtas till begagnande för den gemensamma kurhusinrättningen för Stockholms stad och län, samt sedan nödiga reparationer och inredningsarbeten verkställes, inflyttade såväl stadens som länets patienter i den nya anstalten i oktober 1816. Redan i slutet av 1820-talet började svårigheter att uppstå i fråga om utrymmet, varför tid efter annan provisoriska åtgärder måste vidtagas, och år 1844 beslöts en större tillbyggnad av kurhuset. Dels på grund av det ytterst bristfälliga skick, varuti kurhusets byggnader råkat, och dels emedan sjukhuset snart visade sig allt mera otillräckligt, blev frågan om nya lokaler allt mera trängande. Flera förslag uppgjordes och härtill, det första redan år 1860, men följde hudsakligen till följd av de betänkligheter, som stadens myndigheter hyste mot nedläggande av större kostnader på kurhusinrättningens tomt, så länge icke denna var med full äganderätt överläten av staten till staden och länet. Sedan flera framställningar härom blivit av riksdagen avslagna, gjorde sig den åsikten allt mera gällande, att ett nytt sjukhus för veneriska patienter borde uppyggas för kommunens räknning på annan plats. Till byggnadsplats föreslogos olika ställen,

tills man slutligen enades om det nya sjukhusets förläggande till sydligare delen av Stadshagen på Kungsholmen, där byggnadsarbetet påbörjades år 1886 och fullbordades 1888. Sjukhuset, som benämndes S:t Göran, skulle visserligen i första rummet användas för vård av veneriskt sjuka och av patienter med hudsjukdomar, men vid dess inrättande hade man dock blicken fäst på en framtida användning även för andra sjukdomar. Vid tider av större sjuklighet i Stockholm hava också på sjukhuset anordnats avdelningar för olika invärtes sjukdomar. I början av år 1902 öppnades vid sjukhuset i en nyuppförd paviljong en särskild avdelning med 108 sängar för sjuka med hemortsrätt i Stockholm lidande av lungtuberkulos i mera framskridet stadium, och år 1907 utökades denna avdelning med en andra sjukpaviljong. På hösten 1910 inrättades å sjukhuset en avdelning å 100 sängar för kirurgisk tuberkulos, varvid sängplatsernas antal för lungtuberkulos minskades till 146.¹⁾ Sängantalet är 536, av vilka 263 komma på avdelningen för köns-sjukdomar, 27 på avdelningen för hudsjukdomar samt 246 på avdelningen för tuberkulos. Avdelningen för hudsjukdomar tillökades i oktober 1902 med en finsenavdelning. Dennas verksamhet har år efter år utvidgats och omfattar nu även behandling med röntgen, radium, kvartslampa och kolsyra.

Skolundervisning meddelas åt barnen på de olika avdelningarna.

Med anledning av den fr. o. m. 1919 gällande lagen om åtgärder mot utbredningen av köns-sjukdomar, har sjukhuset fått i uppdrag av hälsovårdsnämnden att vid sin poliklinik anordna mottagningar för kostnadsfri läkarundersökning och behandling av dylika sjukdomar i smittesamt skede, samt i annat fall mot en avgift för stockholmsbo av en kr. per gång och för landsortsbo av två kr. per gång eller mot avlämnande av rotemansintyg om medellöshet (jfr sid. 150).

Rörande vården av könssjuka inom Stockholm, jämför vidare under Eira (avd. 4).

Instruktion. Instruktion för personalen vid sjukhuset S:t Göran, fastställd den 17 dec. 1913.

Stat år 1922. Utgifter: 1,336,800 kr.; inkomster: 436,900 kr.

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

Direktör

(arvode 1,300 kr.).

Marcus, K. J. (se nedan).

Överläkare.

Marcus, K. J. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1924), å avd. för köns- och hudsjukdomar (21); Lindhagen, F. E. (förordn. t. o. m. ¹/₁₀ 1924), å

avd. för lungtuberkulos (21); Waldenström, J. H. (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1924), å avd. för kirurgisk tuberkulos (19); Schaumann, J. (förordn. t. o. m. ²⁹/₂ 1932), å avd. för ljusbehandling (18).

Överläkare

(avlönad av karolinska institutet).

Almkvist, J. R.

Underläkare

(5,700 kr.¹⁾).

Odelberg, A. A:son; Björkquist-Wolontis, Sigrid; Janzon, I. B.; Fex, J. W.

Läkare vid polikliniken

(avlönade av statsmedel med var och en 8,000 kr.; bidrag från staden 1,000 kr. åt var och en för behandling av hudsjukdomar).

Birger, S.; Strandberg, J. V.; Kjellberg, Gerda E.; Rhodin, N. J.

Amanuenser å kliniken

(avlönade av karolinska institutet med respektive 2,000 och 1,000 kr. vardera).

Cederquist, O. G. B.; Häggqvist, G. P. E.

En operationssköterska (7), en översköterska å ljusavdelningen (6), fjorton sjuksköterskor (6), en sköterska å serologiska laboratoriet (6), ett laboratoriebiträde (6), fem sköterskor å ljusavdelningen (5), ett biträde å operationsavdelningen (2), fyrtio två sjuksköterskebiträden (I b).

Predikant

(1,320 kr.).

Rosenius, P. J.

Syssloman (19).

Hellsten, F. W.; rt. 341 54; st. Norr 90 64; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (13).

Thorell, G. A. S., tjl., tjjf. Herrman, N. V. A.

Två kontorsskrivare (7).

Vaktmästare (7).

Wallin, E. J.; Johansson, J. A.

En maskinist (13), en biträdande maskinist (10), en snickare (7), en vaktmästare (5), en badare (5), en husmoder (7), en köksförestånderska (7), en tvättförestånderska (4), en biträdande köksförestånderska (4), en baderska (2), två portvakter (1), åtta eldare (III b), sju drängar (III a), en överkokerska (II c), två första kokerskor (II b), en nattvakt (II a), en ängkokerska (II a), ett första tvättbiträde (II a),

¹⁾ Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

¹⁾ Jfr Söderby sjukhus, noten sid. 143.

II. en kallskänka (I d), ett spisbiträde (I d), ett ångkokerskebiträde (I d), fem sömmerskor (I d), en maskintvätterska (I c), en maskinmanglerska (I c), en strykerska (I c), nio köksbiträden (I b), tio tvättbiträden (I b), aderton städerskor (I b).

Provisoriska sjukhuset.

Äsögatan 97, Sö.; rt. 72 20, 234 06; st. Söder 309 60 (kontoret).

Mottagningstid: varje dag kl. 9—11.

Besökstid: vardagar kl. 2—3, sön- och helgdagar kl. 1—3.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 135.

Provisoriska sjukhuset upprättades 1902 såsom en ersättning för det förut för allmänna sjukvården använda Katarina sjukhus, vilket då måste fullständigt tagas i anspråk för beredande av rum för det ständigt växande antalet sinnessjuka, som nämnden måste lämna vård, intill dess plats å hospital kunde bli ledig. För ändamålet förhyrdes nybyggda egendomen nr 9 i kvarteret Oron med adressnummer 97 vid Äsögatan (egendomen numera inköpt av staden) och 32 vid Nytorsgatan. Den 13 februari 1903 kunde det nya sjukhuset, vars namn bestämts till provisoriska sjukhuset, öppnas, sedan å Katarina sjukhus ännu kvarvarande sjuka, ävensom där anställda läkare och övrig personal med undantag av en del ekonomibetjäning dit överflyttats. Sjukhuset rymmer 95 platser, fördelade på en våning för manliga patienter med 34 sängar och två våningar för kvinnliga patienter med 61 sängar.

Instruktion. Instruktion för sysslomanen vid provisoriska sjukhuset, antagen av sjukhusets styrelse den 12 nov. 1915.

Stat år 1922. Utgifter: 313,940 kr.; inkomster: 102,850 kr.

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

Direktör

(arvode 600 kr.).

Forssner, J. Hj.

Överläkare (19).

Tillgren, J.

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Rahm, N. G.

Obducent

(1,000 kr.).

Bergstrand, K. J. H.

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Fyra sjuksköterskor (6), ett laboratoriebiträde (6), tolv sjuksköterskebiträden (I b).

Predikant

(900 kr.).

Ahlfeldt, R. A.

En organist och försångare (240 kr.).

Syssloman (16).

Vakant, t.f. Johansson, K. E.; rt. 72 20; st. Söder 309 60; mottagningstid: 10—12.

En kontorsskrivare (7).

Vaktmästare (7).

Gazelius, A. H. L.

En maskinist (7), en vaktmästare (5), en köksförestånderska (6), en tvättförestånderska (2), en baderska (2), en portvakt (1), en eldare (III b), fyra drängar (III a), en överkokerska (II c), en kokerska (II a), en sömmerska (I d), en första husa (I c), fem köksbiträden (I b), två städerskor (I b).

Maria sjukhus.

Volmar Yxkullsgatan 25, Sö.; rt. 15 80, 97 14, 121 50, 23 30 (kontoret); st. Söder 136 56 (kontoret).

Mottagningstid:

för utvärtes sjuka vardagar kl. 12—1, sön- och helgdagar kl. 9—10:

för invärtes sjuka varje dag kl. 9—10:

samt dessutom å polikliniken alla vardagar kl. 12—1.

Besökstid: allmänt rum alla dagar kl. 1—2.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret kl. 9—2.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 135.

År 1874, då bristen på sjukhus i Stockholm var synnerligen stor, inköptes för stadens räkning en med en större fabriksbyggnad och ett boningshus bebyggd, 123,555 kv.-fot mätande tomt mellan Volmar Yxkulls- och Gamla Prästgårdsgatorna för att användas till sjukhus. För ändamålet apterades fabriksbyggnaden, vari med ingången av 1876 ett sjukhus på 130 sängar öppnades, vilket från och med 1878 benämndes Maria sjukhus. Genom tillbyggnader 1885, 1896 och 1917 hava dels förbättrade bostadsförhållanden vunnits för tjänstepersonalen, dels lämplig lokal kunnat inredas för sjukhusets polikliniska verksamhet. Ny ekonomibyggnad uppfördes 1906, nytt gravkapell 1907. Vid sjukhuset, som förut i huvudsak avsetts för kirurgiska fall, upprättades våren 1918 även en medicinsk avdelning samt en avdelning för utförande av röntgenundersökningar. Sängantalet är (fr. o. m. hösten 1918) 271, därav 136 å kirurgiska och 135 å medicinska avdelningen. En på sjukhustomten

uppförd upptagningsanstalt (se sid. 148), avsedd för hastigt insjuknade, införlivades år 1918 med själva sjukhuset och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning.

Den med sjukhuset förenade kirurgiska polikliniken, som är öppen alla vardagar 12—1, hålles kostnadsfri för medellösa; mindre bemedlade betala en krona för varje besök. För behandling av skador på grund av olycksfall i arbete gälla särskilda bestämmelser.

Instruktion. Instruktioner för kommissionären (numera sysslomannen) och predikanten vid Maria sjukhus, utfärdade av styrelsen den 3 febr. 1876.

Stat år 1922. Utgifter: 1,117,800 kr.; inkomster: 351,600 kr.

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

Direktör

(arvode 1,100 kr.).

Key, E. S. H. (se nedan).

Överläkare.

Key, E. S. H. (förordn. t. o. m. $\frac{30}{4}$ 1924), å kirurgiska avd. (21); Josefson, A. R. (förordn. t. o. m. $\frac{29}{2}$ 1924), å medicinska avd. (21); Åkerlund, Å. O. (förordn. t. o. m. $\frac{30}{4}$ 1930), å röntgenavd. (18).

Underläkare

(5,700 kr.).

Hellsten, M. V. T., Gejrot, K. W., Söderlund, N. G. (å kirurgiska avd.); Kåge, G. M., Höglund, G. (å medicinska avd.).

Assistentläkare

(4,000 kr.).

Vakant (å röntgenavd.).

Obducent

(1,700 kr.).

Petersson, A.

En *operationssköterska* (7), femton *sjuksköterskor* (6), ett *laboratoriebiträde* (6), ett *fotografibiträde* å röntgenavd. (2,100 kr.), två *massöser* (1,800 kr.), trettonio *sjuksköterskebiträden* (1 b).

Predikant och organist

(1,240 kr.).

Ankar, G. A.

Syssloman (19).

Olsson, E. V.; rt. 23 30; st. Söder 136 56; mottagningstid: 10—12.

¹⁾ Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till en var av de å polikliniken tjänstgörande underläkarna särskilt arvode med sammanlagt högst 4,000 kr. per år, varå rörligt lönetillägg icke må beräknas.

En *kontorsskrivare* (7), ett *extra skrivbiträde* (å röntgenavd.) (1,980 kr.).

Vaktmästare (7).

Öhman, J. E.; Petersson, P. A.; Wallin, N. G.

En *maskinist* (13), en *husmoder* (7), en *köksförestånderska* (7), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *förestånderska för linneförråd och tvätt* (4), en *baderska* (2), en *portvakt* (1), en *portvakt* (1,200 kr.), fyra *eldare* (III b), en *tvättmästare* (III b), fyra *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), två *första kokerskor* (II b), en *kokerska* (II a), en *första manglerska* (II a), en *överhusa* (I d), en *kallskänka* (I d), ett *spisbiträde* (I d), tre *sömmerskor* (I d), en *husa* (I c), två *strykerskor* (I c), aderton *städerskor* (I b), fjorton *tvättbiträden* (I b), åtta *köksbiträden* (I b).

Södra barnbördshuset.

Volmar Yxkullsgatan 27. Sö.; rt. 6 44; st. Söder 132 77.

Mottagningstid: alla tider på dygnet.

Besöksstid: å allmänt rum varje dag kl. 1—2; å enskilt och halvskilt rum kl. 10—2 och 6—8.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 135.

Detta barnbördshus, som är Stockholms kommuns förlösningssanstalt, har uppkommit ur de provisoriska barnbördsanstalter, vilka stadens myndigheter sett sig nödsakade att inrätta. År 1864 inrymdes en dylik provisorisk anstalt i huset nr 22 Volmar Yxkullsgatan. Samma lokal togs följande året ånyo för samma ändamål i anspråk, och från denna tid blev det »provisoriska barnbördshuset» bestående. Till 1871 var det inrymt i nyssnämnda, för ändamålet förhyrda lokal, men flyttades då till huset nr 27 vid samma gata. Detta förvärvades av staden år 1874 på samma gång som Maria sjukhusområde. Huset om- och tillbyggdes 1882, varefter namnet provisoriska barnbördshuset utbyttes mot södra barnbörds-huset.

Den 14 januari 1898 uppdrog hälsovårdsnämnden åt särskilda kommitterade att uppgöra förslag till de åtgärder, som vore att vidtaga för avhjälpanne av behovet av ökat utrymme för södra barnbördshuset. Sedan kommitterade i anledning härav uppgjort förslag till nytt barnbördshus å omkring 100 sängar, förlagt till det av stadsfullmäktige för sjukhusändamål reserverade kvarteret Grimman, beslöt stadsfullmäktige med godkännande av det sålunda uppgjorda förslaget för arbetets utförande att anslå ett belopp av 625,000 kr. för ändamålet. Stadsfullmäktige hava också förklarat sig villiga att låta uppföra och utrusta till bostäder och hus-

HN. håll för barnmorskeleverna, ävensom för undervisningen erforderliga lokaler, samt bekosta underhåll av desamma och deras inventarier jämte ljus och bränsle mot ett årligt bidrag från statsverkets sida av 5,000 kr., dock under villkor, att barnmorskeleverna förpliktigas att vara boende inom anstalten ävensom att själva bestrida kostnaderna för sin utspisning. Erbjudandet har av staten mottagits. Stadsfullmäktige hava även år 1904 förklarat sig medgiva, att de personer, som framdeles antagas till lärare och biträdande lärare vid statens undervisningsanstalt för barnmorskor i Stockholm i och med detsamma ansåges förordnade att vara överläkare och amanuens eller biträdande läkare vid södra barnbördshuset, under villkor att hälsovårdsnämnden finge yttra sig om sökandenas lämplighet.

De nya lokalerna togos i anspråk den 19 februari 1907. Antalet sängplatser är f. n. 111.

Stat år 1922. Utgifter: 446,300 kr.; inkomster: 223,800 kr.

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

Direktör och överläkare

(som barnmorskelärare avlönad av staten, direktörsarvode 600 kr.).

Alin, E. F. E.

Biträdande läkare

(avlönad av staten).

Bovin, K. E.

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Bager, E. B. E.

Obducent

(600 kr.).

Pettersson, A.

En operationssköterska (7), sex barnmorskor (6), fem sköterskor (6).

Prästerligt biträde

(1,500 kr.).

Ankar, G. A.

Syssloman (19).

Se Maria sjukhus.

Bokhållare (13).

Johansson, K. E., tjf. (se ovan provisoriska sjukhuset), tjf. Zettergren, E. R.

En kontorsskrivare (7).

Vaktmästare (7).

Samuelsson, G. A.

En maskinist (gemensam med Maria sjukhus) (13), en biträdande maskinist (10), en

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

husmoder (7), en köksförestånderska (gemensam med Maria sjukhus) (7), en förestånderska för linneförråd och tvätt (gemensam med Maria sjukhus) (4), två eldare (III b), en dräng (III a), två sömmerskor (I d), åtta städerskor (I b).

Epidemisjukhuset.

Valhallavägen, nära Roslagsgatan, uppfartsväg från Ingemarsgatan, Va.; rt. 12 89, 13 99 och 60 89 (växel); st. Norr 222 99, 293 15 (växel), Norr 48 01 (kontoret).

Mottagningstid: sjuka intagas alla tider på dygnet.

Besökstid: varje dag kl. 12,30—1.

För anhöriga finnes tillfälle att efter erhållet tillstånd i besöksrummen kl. 12,30 e. m. samtala med de patienter, vilkas tillstånd det medger. Upplysningar om patienternas tillstånd meddelas till anhöriga varje dag kl. 12,30 e. m. av sjukhusets överläkare å mottagningssalen. Telefonupplysningar angående patienterna lämnas kl. 9—10 och 6—7 (rikstelefon).

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 135.

En av kungl. maj:t tillsatt kommitté med uppgift att avgiva förslag till sjukvårdens förbättrande i huvudstaden hemställde i ett 1827 avgivet betänkande bland annat, att ett provisoriskt sjukhus skulle inrättas för att vid inträffande epidemier eller mera utbredd sjuklighet mottaga sådana sjuka, som icke kunde eller borde på andra sjukvårdsanstalter vinna inträde. Detta blev också kungl. maj:ts beslut, och för ändamålet uppläts Katarina f. d. kronbränneriegendom vid Nya Sandbergsgatan på Södermalm. Verkställigheten för övrigt överläts åt stadens myndigheter, vilka sedan alltjämt bestritt utgifterna för och förvaltats anstalten, som togs i bruk den 22 juli 1831. Detta provisoriska sjukhus, såsom det ända till år 1878 kallades, var således Stockholms första epidemisjukhus.

Den ifrågakvarande anstalten omorganiserades vid denna tidpunkt till ett vanligt sjukhus under namn av Katarina sjukhus, ehuru vården av smittsamma sjukdomar fortfarande blev en av dess viktigaste uppgifter.

Genom 1874 års hälsovårdslagstiftning (i sin helhet gällande för Stockholm fr. o. m. 1878) ställdes på kommunerna fordran på särskilda sjukhus för vård av smittsamma sjukdomar.

Uppförandet av ett sådant sjukhus blev i Stockholm länge uppskjutet på grund av svårigheten att finna en tjänlig byggnadsplats. I avvaktan härpå användes egendomen nr 82 vid Hornsgatan jämte en del av Katarina sjukhus såsom epidemisjukhus. Sedan staden i slutet av år 1888 förvärvat äganderätten till en vidsträckt, obebyggd bergplåt i den nordligaste, intill Djur-

gårdsområdet gränsande delen av staden, reserverades därav omkring 60,000 kv.-meter till plats för ett nytt epidemisjukhus, och i början av 1890 anslögs stadsfullmäktige 680,000 kr. för ett sjukhus på 170 sängar. Det nya sjukhuset kunde tagas i användning den 18 sept. 1893. Åtskilliga utvidgningar hava sedan dess ägt rum, så att sjukhuset för närvarande har utrymme för 586 patienter (inberäknat kolerabarackerna).

Enligt beslut år 1905 hava vid epidemisjukhuset uppförts tre kolerabaracker (100 pl.). De sjukdomar, som å epidemisjukhuset särskilt behandlas, äro förmåligast scharlakansfeber, difteri, fläcktyfus, smittkoppor, rödsot och asiatisk kolera.

Om åtgärder mot smittsamma sjukdomar samt epidemisjukvården är numera särskilt stadgat i epidemilagen den 19 juni 1919.

Instruktion. Instruktion för kommissarien (numera sysslomannen) vid epidemisjukhuset, fastställd av hälsovårdsnämnden den 11 maj 1894.

Stat år 1922. Utgifter: 1,000,340 kr.; inkomster: 187,400 kr.

Styrelse.

Hälsovårdsnämnden.

Kassaförvaltare.

Andersson, L. I., förste stadsläkare; Lindqvist, F. L., föreståndare (suppl.).

Direktör och överläkare (23)

(dessutom direktörsarvode 1,300 kr.).

Hellström, T. G. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{6}$ 1924).

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Zandré, S. A.; Pettersson, J. F. E.; Lind, T. H. B.

Öronläkare

(2,700 kr.).

Arnoldson, N. J.

Tio *sjuksköterskor* (7), fyrtiofem *sjuksköterskebiträden* (1 d) samt ett växlande antal *extra* personal, f. n. en *extra sköterska* och två *extra sköterskebiträden*.

Predikant

(1,000 kr.).

Hansson, O. A.

Syssloman (19).

Ahlin, A. Hj. D.; rt. sjukhusets växel; st. Norr 4801; mottagnings-tid: 9—1.

Bokhållare (13).

Marchander, T. K. V.

En *extra kontorsskrivare* (2,700 kr.).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Vaktmästare (7).

Löfqvist, C. A.; Carlsson, J. L.

En *maskinist och desinfektör* (13), en *biträdande maskinist* (10), en *snickare* (7), en *vaktmästare* (5), en *reparatör* (4), en *husmoder* (7), en *köksförestånderska* (7), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *tvättförestånderska* (4), en *portvakt* (1), sju *eldare* (III b), fem *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), en *första kokerska* (II b), en *kokerska* (II a), en *första tvätterska* (II a), en *kallskänka* (I d), tre *spisbiträden* (I d), en *strykerska* (I c), två *maskintvätterskor* (I c), sju *köksbiträden* (I b), fyra *tvätterskor* (I b), fyra *städerskor* (I b).

Söderby sjukhus.

Söderby, Uttran; t. Tumba 141 (sysslomannen), 3 14 (kontoret), 142, 1 43, 3 20, 3 23 (växel).

Mottagnings-tid: vardagar kl. 12—1.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 135.

Tuberkulossjuka vårdades ursprungligen å de olika sjukhusen (vid Sabbatsberg i en särskild paviljong sedan 1899) och å försörjningsinrättningens avdelning för kroppssjuka. Först med öppnandet av St Görans tuberkulospaviljong år 1902 fick staden ett särskilt tuberkulossjukhus, som emellertid var otillräckligt att samla all tuberkulösvård, varför stadsfullmäktige genom beslut den 17 maj 1906 anslögs 1,966,000 kr. till uppförande av en anstalt för tillgodoseende av tuberkulössjukvården i Stockholm å stadens egendom Söderby i Salems socken.¹) Sjukhuset är avsett att mottaga medellösa med hemortsrätt i Stockholm men även om sådant utan men för sjukhusets egentliga uppgift låter sig göra, mindre bemedlade lungotssjuka i alla stadier å 412 platser i allmänt rum samt 40 platser i enskilda och halvenskilda rum. Dessutom äger hälsovårdsnämnden rätt att i särskilda fall medgiva intagning å sjukhuset av i Stockholm bossatta men där ej hemortsberättigade personer.

Förarbeten för sjukhusets uppförande började år 1906, då 200,000 kr. anslögs till ändamålet, och började sjukhuset beläggas den 1 nov. 1910.

Reglementen m. m. Bestämmelser ang. förvaltningen av Söderby sjukhus, antagna av hälsovårdsnämnden den 18 mars 1910.

Stat år 1922. Utgifter: 1,486,320 kr.; inkomster 422,700 kr.

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

¹) Hälsovårdsnämnden har den 11 maj 1917 tillsatt en kommitté med uppdrag att utarbета förslag till en enhetlig plan för tuberkulössjukvårdens ordnande i huvudstaden.

HN.

Överläkare och direktör (25)

(dessutom direktörsarvode 1,300 kr.).

Gullbring, A. G. (förordn. t. o. m. $\frac{1}{10}$ 1926);
t.: se ovan; mottagningstid: 12—1.

Biträdande överläkare (23).

Leffler, J. K. F.

Underläkare

(5,700 kr.¹), fri kost eller ersättning därför).

Ericsson, V. A.; **Westergren, A.**; **Bäärnhelm, R.**; en vakant.

Läkare å röntgenavdelningen

(1,500 kr.).

Överläkaren och biträdande överläkaren.

Femton sjuksköterskor (6), en sköterska å röntgenavdelningen (3), femtio sjuksköterskebiträden (1 b).

Predikant och organist

(1,560 kr.).

Uddin, K. J. R.

Syssloman (19).

Östergren, P. A.; t. Tumba 141; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (13).

Mathson, E. C. A. F.

En kontorsskrivare (7), ett extra skrivbiträde (1,980 kr.).

Vaktmästare (7).

Holmberg, H. A.; **Lindell, B. J. W.**

En maskinist (13), en biträdande maskinist (10), en extra biträdande maskinist (2,880 kr.), två snickare (7), en målare (7), en extra reparatör (2,400 kr.), en trädgårdsmästare (4), en kusk (4), en nattvakt (3), en husmoder (7), en köksförestånderska (7), en tvättförestånderska (4), en arbetsförestånderska (tillika lärarinna för barnen) (4), två baderskor (2), en portvakt (1), åtta eldare (III b), åtta drängar (III a), en överkokerska (II c), tre första kokerskor (II b), ett första tvättbiträde (II a), en kallskänka (I d), fyra spisbiträden (I d), fem sömmerskor (I d), en maskintvatterska (I c), två manglerskor (I c), två strykskor (I c), en andra kokerska (I b), tolv köksbiträden (I b), sex tvättbiträden (I b), tjungsex städerskor (I b).

Barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne.

Årstalunden, Sö.; rt. 80 64; st. Söder 31198, 314 14.

Mottagningstid: vardagar kl. 10—11.

Besökstid: söndagar och onsdagar kl. 12,30—1,30.

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 135.

Genom gåvobrev av den 12 febr. 1907 donerade stärbhusdelägarna efter framlidne generalkonsuln Simon Sachs och hans maka Mathilda Sachs en summa av 400,000 kronor att användas till grundande av ett sjukhus för späda barn med plats för minst 25 barn i första levnadsåret. Vid donationen voro fästade vissa villkor, bl. a. att donatorerna under sin livstid ägde att utse tre av styrelsens sju ledamöter och att kommunen upplåte tomt åt sjukhuset. Stadsfullmäktige förklarade sig den 20 jan. 1908 med tacksamhet mottaga donationen och upplåte den 1 juni 1909 i Årstalunden en tomt av omkring 4,500 kvm. areal. Sjukhuset, som öppnades den 9 mars 1911, har 54 platser.

Stat år 1922. Utgifter: 217,500 kr.; inkomster: 44,000 kr. (däruv 6,000 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelse.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm., **Carlsson, f. Lindskog, Anna R.**, fru, stadsfullm. (valda av hälsovårdsnämnden); **Ernberg, J. H.**, överläkare (vald av donatorerna); **Medin, K. O.**, f. d. professor, ordf., **Möller, C. O.**, generaldirektör, vice ordf. (valda av hälsovårdsnämnden); **Sachs, J. E.**, generalkonsul, kassaförvaltare, **Thiel, A. S.**, grosshandlare (valda av donatorerna).

Protokollsförare

(avlöning se nedan under syssloman).

Johansson, K. E.

Överläkare och direktör (19)

(dessutom direktörsarvode 600 kr.).

Ernberg, J. H. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{10}$ 1924).

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Hamilton, B. L. K:son.

Obducent

(600 kr.).

Bergstrand, K. J. H.

Tre sjuksköterskor (6), fyra sjuksköterskebiträden (1 b).

Syssloman

(1,200 kr.).

Johansson, K. E.

En husmoder (7), en värmelednings-skötare, tillika gårdsskarl (6), en kvinnlig portvakt (1,100 kr.), en eldare (III b), en överkokerska (II c), två köksbiträden (I b), två städerskor (I b).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Barnsanatoriet Tjärnan.*Tjärnan, Kullsveden; rt. Säter 11.*

År 1908 bildades föreningen kronprinsessan Margaretas vårdanstalt för tuberkulösa barn, i avsikt att i Tjärnans by, cirka fem kilometer från Säter, öppna en vårdanstalt för tuberkulösa barn. Anstalten, som möjliggjordes genom behållningen från ett anordnat industrilotteri och medel från »1-majblomman», öppnades i juni 1909. Den är avsedd för fattiga, tuberkulösa barn från Stockholms stad i en ålder ej överstigande 12 år och med utsikt till fullt tillfrisknande eller åtminstone betydligare förbättring. Till en början planerar för 30 barn, har anstalten utvidgats, så att den numera kan rymma 100.

Anstaltens drift har tidigare bekostats dels av enskilda medel, dels av hälsovårdsnämndens bidrag för intagna barn ävensom understöd av fattigvårdsnämnden. År 1916 erbjöd emellertid föreningens styrelse Stockholms stad att fr. o. m. 1917 övertaga anstalten i befintligt skick. Detta erbjudande antogs av stadsfullmäktige den 18 dec. 1916. Hälsovårdsnämnden utsåg den 19 jan. 1917 styrelse och direktör för anstalten. Enligt hälsovårdsnämndens beslut den 7 sept. 1917 benämnes anstalten numera barnsanatoriet Tjärnan.

Vårdavgiften utgör 3 kronor per dag.

Stat år 1922. Utgifter: 273,900 kr.; inkomster 95,000 kr. (därav 6,000 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelsens ledamöter

(arvoden: direktören 1,620 kr., styrelseledamoten 700 kr.).

Andersson, L. I., förste stadsläkare, direktör (se nedan); **Lindqvist, F. L.**, föreståndare.

Redogörare

(900 kr.).

Lundberg, I.

Direktör.

Andersson, L. I. (se ovan).

Läkare

(4,000 kr.).

Berg, S.; rt. Säter 39; mottagningstid: tisdagar och fredagar 3—5.

En *maskinist* (2,880 kr.), en *skomakare* (2,340 kr.), två *eldare*, en *befallningsman* (1,200 kr.), en *föreståndarinna* (2,760 kr.), en *lärlarinna* (2,160 kr.), två *sköterskor* (1,920—1,680 kr.), två *barnsköterskor*, en *kokerska*.

Sjukhuset Eira, Stockholms stads och läns sjukhus.

Rörande detta för vård av könssjuka från staden och Stockholms län avsedda sjukhus, som icke är upptaget på stadens stat och icke sorterar under hälsovårdsnämnden, se under avd. 4.

**Stockholms stads vårdanstalter HN.
för sinnessjuka.**

För vård av sinnessjuka, som voro i trängande behov av vård å hospital, men av brist på plats icke kunde därstädes omedelbart emottagas, inrättades 1882 en särskild avdelning med 4 platser vid Maria sjukasy (upptagningsanstalt; jfr sid. 140). Då detta utrymme snart visade sig för knappt, anordnades 1886 i stadens egendom Jakobsberg vid Hornstull en provisorisk vårdanstalt för sinnessjuka med 26 platser.

Den 20 juni 1893 beslöt stadsfullmäktige att utvidga däv. försörjningsinrättningens avdelning för obotligt sinnessjuka (se sid. 173) och bestämde i sammanhang därmed, att å denna anstalt även skulle få intagas under någon kortare tid kommunen tillhörande sinnessjuka, vilka voro i trängande behov av vård å hospital men ej genast kunde där bli intagna. Denna byggnad skulle även inrymma den sjukstuga för provisorisk vård av patienter, som avvaktade att bli på hospitalet intagna, vilken hälsovårdsnämnden låtit inrätta vid Jakobsberg. Då emellertid utrymmet även i det nya sjukhuset å försörjningsinrättningen visade sig otillräckligt, inreddes 1898 lokaler för c:a 30 sinnessjuka i egendomen nr 71 vid Brännkyrkagatan (nu 82 Hornsgatan), och då även denna sjukavdelning blev fullt belagd, uppläts den 1 okt. 1902 en del av Katarina sjukhus och i maj 1903 (i samband med inrättandet av provisoriska sjukhuset) hela sagda anstalt till vård av sådana sinnessjuka, varigenom bereddes plats för 106 patienter. Efter vidtagande av denna åtgärd utrymdes hälsovårdsnämndens avdelning för sinnessjuka vid försörjningsinrättningen.

För att fylla det behov av ytterligare ökat utrymme för sinnessjukvården, som i slutet av år 1904 åter började göra sig gällande, gick hälsovårdsnämnden i författning om inredande till sjuklokaler av ytterligare tvenne byggnader inom egendomen nr 13 vid Södermannagatan. Denna avdelning togs i bruk den 27 jan. 1905.

Då inom kort trängsel ånyo uppstod, förhyrdes egendomen nr 34 vid Bondegatan, och efter nödiga inrednings- och reparationsarbeten öppnades här den 21 dec. 1905 en ny provisorisk avdelning för sinnessjuka å tillsammans 50 platser, vilka dock sedan kunnat något ökas.

Efter långvariga förhandlingar blev frågan om anordnande av ett särskilt sjukhus för den staden åliggande provisoriska sinnessjukvården slutgiltigt avgjord år 1905, i det stadsfullmäktige för tillgodoseende av denna sjukvård den 15 juni 1905 fattade beslut om uppförande av en vårdanstalt för detta ändamål, inrymmande 460 platser och förlagd till lägenheten Långbro inom Brännkyrka socken, samt härför anvisade ett belopp av 1,710,000 kr. Den 19 juni 1907 anslögs stadsfullmäktige ytterligare 573,500 kr. till utvidgning (för mottagande av å allmänna försörjningsinrättningen vårdade sinnessjuka), och

HN. den 13 april 1908 45,000 kr. Den 17 dec. 1917 beviljades 422,200 kr. för uppförande av ny paviljong för oroligt sjuka och, då detta anslag på grund av prisstegringen visade sig otillräckligt, den 17 dec. 1919 ytterligare 835,000 kr. för samma ändamål. Denna nya paviljong blev färdig att tagas i bruk i början av år 1922. Antalet platser vid sjukhuset utgör f. n. 730.

Sedan sjukhuset vid Långbro blivit färdigt och i slutet av år 1909 tagits i anspråk, upphörde verksamheten vid de provisoriska sinnessjukhusen, men då utrymmet vid Långbro ej räckte till, måste sjukhuset Hornsgatan 82 under år 1912, anstalten vid Bondegatan år 1914 och anstalten vid Södermannagatan år 1917 åter beläggas, varjämte Katarina sjukhus ånyo börjat användas huvudsakligen för sinnessjukvård. Sjukhuset vid Södermannagatan kunde visserligen stängas år 1918, men under år 1920 blev det nödvändigt att åter taga detsamma i bruk. År 1921 öppnades dessutom ett nytt provisoriskt sinnessjukhus vid Norrtullsgatan i en av allmänna barnhusinrättningen förhyrd byggnad (se nedan).

Sjukhuset vid Långbro.

Långbro, Älvsjö; rt. 32 10, 34 12, 34 16; st. Söder 345 06.

Mottagningstid: för vinnande av upplysning ang. sjukas intagning kl. 12,15—1. I övrigt intagas patienter alla tider på dygnet.

Besökstid: kl. 12,30—1,30.

Expeditionstid: å sysslomanskontolet kl. 10—2.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 135.

Reglementen m. m. Ordningsregler för sjukhuset, fastställda av sjukhusets styrelse den 15 dec. 1910. Brandordning för sjukhuset, fastställd av sjukhusets styrelse den 15 dec. 1910. Instruktion för sysslomannen vid sjukhuset, fastställd av sjukhusets styrelse den 18 maj 1911. Instruktioner för ekonomi- och sjukvårdspersonal vid sjukhuset, fastställda av sjukhusets styrelse den 3 aug. 1911.

Stat år 1922. Utgifter: 2,414,390 kr.; inkomster: 1,734,370 kr. (därav från fattigvårdsnämnden 1,000,000 kr.).

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

Direktör och överläkare (25)

(dessutom direktörsarvode 1,300 kr.).

Kinberg, O. W. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{6}$ 1924); rt. 32 10; st. Söder 345 06; mottagningstid: 12,15—1.

Biträdande överläkare (23).

Åhman, G. H.; rt. 34 12; mottagningstid: 12,15—1.

Biträdande läkare (19).

Eneström, Hj. E.; rt. 34 12; **Hubert, B. T. H.;** rt. 34 12.

Underläkare

(rt. 34 12)

(5,700 kr.¹), fri kost eller ersättning därför.

Sjöström, N. M. H.; en vakant.

En *uppsyningsman* (19), en *biträdande uppsyningsman* (9), fyra *föreståndarinnor* (8), fyra *förste skötare* (8), sjutton *skötare* (7), tjugufyra *översköterskor* (7), tjuguen *första sköterskor* (6), tjugufyra *sköterskor* (5); tjugusex *skötare* (1,800 kr.), två *skötare-elever* (1,680 kr.), sextiotvå *sköterskor* (1,500 kr.), tio *sköterskeelever* (1,380 kr.).

Predikant

(900 kr.).

Thegelström, E. G.

En *organist* (360 kr.).

Syssloman (20).

Svenson, S. A.; rt. 34 16; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (13).

Alström, H.

Två *kontorsskrivare* (7).

Vaktmästare (7).

Tingström, Hj. K. O.; en vakant.

En *maskinist* (13), en *biträdande maskinist* (10), en *trädgårdsmästare* (8), en *snickare* (8), en *skomakare* (8), en *målare* (8), en *skräddare* (8), en *murare* (8), en *tapetserare* (8), en *bokbindare* (8), två *automobilförare* (6), en *biträdande skomakare* (6), en *biträdande snickare* (6), en *biträdande skräddare* (6), en *biträdande målare* (6), en *vaktmästare* (5), två *reparatörer* (4), ett *trädgårdsbiträde* (4), en *nattvakt* (3), två *portvakter* (2), en *köksförestånderska* (7), en *husmoder* (6), en *arbetsförestånderska* (6), en *tvättförestånderska* (4), sju *eldare* (III b), sex *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), en *biträdande tvättförestånderska* (II c), en *kokerska* (II b), en *kallskänka* (II a), ett *spisbiträde* (I d), tre *strykerskor* (I c), en *manglerska* (I c), en *maskintvåterska* (I c), nio *köksbiträden* (I b), nio *tvåterskor* (I b), tretton *städerskor* (I b).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Katarina sjukhus.

Nya Sandbergsgatan 1, Sö.; rt. 26 00, 94 09 (läkareexpeditionen); st. Söder 333 20, Söder 295 (kontoret 10—3).

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30; telefonförfrågningar om patienter alla dagar endast kl. 1,30—2,30.

Sjukvårdsavgifter: Se ovan sid. 135.

Detta sjukhus tillkom 1831 och kallades då provisoriska sjukhuset men erhöll 1877 namnet Katarina sjukhus. Staten byggde sjukhuset, som överlämnades till kommunens förvaltning och till en början användes till epidemivård, efter 1878 till vanlig sjukvård och sedermera togs i anspråk som sinnessjukanstalt. Efter öppnandet av sjukhuset vid Långbro var Katarina sjukhus en tid kroppssjukhus men mottagas nu å anstalten, som rymmer 131 platser, personer lidande av delirium tremens (41 pl.) och sinnessjukdomar (90 pl.).

Stat år 1922. Utgifter: 420,980 kr.; inkomster: 108,350 kr.

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

Direktör och överläkare (18)

(dessutom direktörsarvode 600 kr.).

Olander, K. O. N. (t. o. m. ²⁹/₂ 1932).

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Ströman, R. A.

Predikant

(400 kr.).

Ahlfeldt, R. A.

Syssloman

(1,800 kr.).

Thorell, G. A. S., *tf.*; rt. 26 00; st. Söder 2 95; mottagningstid: 10—12.

En kontorsskrivare (7), en föreståndarinna (8), en översköterska (7), sex skötare (7), fyra första sköterskor (6), en arbetsförestånderska (6), en vaktmästare (5), femton sköterskor (5), en portvakt (1); två eldare (III b), en kokerska (II a), ett köksbiträde (I c), fem köksbiträden (I b), två städerskor (I b), sju tvätterskor (I b), en renhållningsarbeterska (1,200 kr.).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Provisoriska sinnessjukhuset vid HN. Hornsgatan.

Hornsgatan 82 B, Sö.; rt. 21 70; st. Söder 339 75.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30.

Då utrymmet å sjukhuset vid Långbro visade sig otillräckligt, började detta provisoriska sjukhus (se ovan) hösten 1912 ånyo beläggas. Sjukhuset har 32 platser.

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

Överläkare

(1,000 kr.).

Olander, K. O. N. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Rosenström, E. W.

Redogörare

(500 kr.).

Thorell, G. A. S., *tf.* (se ovan).

Föreståndarinna (8).

Löfgren, Maria.

En första sköterska (6), elva sköterskor (5), en portvakt (manlig) (2,400 kr.), två kokerskor (II a), två köksbiträden (I b), en städerska (I b).

Provisoriska sinnessjukhuset vid Bondegatan.

Bondegatan 56, Sö.; rt. 89 17; st. Söder 138 80.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30.

Då utrymmet å sjukhuset vid Långbro visade sig otillräckligt, började detta provisoriska sjukhus (se ovan) att åter beläggas den 12 jan. 1914. Sjukhuset har 61 platser.

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

Överläkare

(1,000 kr.).

Olander, K. O. N. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(800 kr.).

Rosenström, E. V. (se ovan).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

HN.

Redogörare
(500 kr.).

Thorell, G. A. S., *tf.* (se ovan).

En kontorsskrivare (1,980 kr.).

Föreståndarinna (8).

Bergstrand, Ester.

Två *första sköterskor* (6), tio *sköterskor* (5), en *gårdskar* (II a), två *kokerskor* (II a), tre *köksbiträden* (I b).

**Provisoriska sinnessjukhuset vid
Södermannagatan.**

Södermannagatan 13, Sö.; rt. 212 64.

Detta provisoriska sjukhus (se ovan) måste på grund av det otillräckliga utrymmet å sjukhuset vid Långbro under år 1917 åter tagas i anspråk för sinnessjukvård. Året därefter blev det visserligen möjligt att ånyo stänga detsamma, men den ökade tillströmningen av sinnessjukpatienter under år 1920 har ånyo gjort det nödvändigt att taga det i anspråk. Sjukhuset har 60 platser.

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

Överläkare
(1,000 kr.).

Olander, K. O. N. (se Katarina sjukhus).

Underläkare
(600 kr.).

Rosenström, E. V. (se ovan).

Redogörare
(500 kr.).

Thorell, G. A. S., *tf.* (se ovan).

Föreståndarinna
(2,220 kr.).

Lilja, Hilma S. D.

Elva *sköterskor* (2,640—1,500 kr.), en *kokerska* (II a), en *portvakt* (I b), ett *köksbiträde* (I b).

**Provisoriska sinnessjukhuset vid
Norrtullsgatan.**

Norrtullsgatan 14, Va.; rt. 812 85.

*Besöks*tid: söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30.

För tillgodoseende av det ökade behovet av utrymme för stadens sinnessjukvård, träffade hälsovårdsnämnden våren 1921 avtal med direktionen för allmänna barnhuset angående förhyrande för stadens räkning av en å allmänna barnhusets område befintlig sjukhusbyggnad.

Sjukhuset, som har 48 platser, öppnades den 1 maj 1921 och började beläggas den 24 maj s. å.

Styrelse.

Se ovan sid. 135.

Överläkare
(500 kr.).

Olander, K. O. N. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(arvode: se ovan sid. 147).

Rosenström, E. W. (se ovan).

Redogörare
(500 kr.).

Thorell, G. A. S., *tf.* (se ovan).

Föreståndarinna
(2,100 kr.).

Anderson, Olga M.

Åtta *sköterskor* (2,640—1,540 kr.).

**Stockholms stads upptagningsanstalt
för hastigt insjuknade.**

Uptagningsanstalten är avsedd för tillfällig vård av sjuka personer, som av en eller annan orsak äro i behov av att snarast möjligt intagas å sjukvårdsanstalt men på grund av de i stadgar för Stockholms stads sjukhus gällande bestämmelser eller till äventyrs av brist på plats icke kunna till vård av dessa sjukhus omedelbart emottagas. Sjuk, som är försedd med remiss till inrättning för kroniskt sjuka eller av läkare utfärdadt intyg om behov av vård å dylik inrättning, må dock icke å anstalten emottagas, så framt icke sjukdom tillstött, som kräver oförförjlig vård. För att å upptagningsanstalten intagas skall den sjuke vara dit införd av polisman eller dit remitterad av förste stadsläkaren eller fattigvårdsinspektören, och skall dylik sjuk emottagas alla tider på dygnet. Sjukhusstyrelsen äger att förordna en av underläkarna vid det sjukhus, där upptagningsanstalten är belägen, att under inscende av vederbörande överläkare bestrida läkarevården vid anstalten. Uptagningsanstalterna hava tidigare varit två, en vid Sabbatsbergs sjukhus och en vid Maria sjukhus. Den sistnämnda har emellertid under 1918 införlivats med sjukhuset ifråga och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för upptagningsanstalterna för hastigt insjuknade den 28 sept. 1901.

Stat år 1922. Utgifter: 17,300 kr.

Sabbatsbergs upptagningsanstalt för hastigt insjuknade.

Dalagatan 9 & 11, Va.; rt. »Sabbatsbergs sjukhus».

Anstalten öppnades för mottagande av sjuka den 14 okt. 1901. Byggnaden, som är uppförd till en vånings höjd, innehåller ett större sjukrum för män med 8 platser, tre mindre sjukrum för kvinnor med 6 platser, 4 isoleringsrum för oroliga patienter, jämte badrum, sköterskerum m. m.

Styrelse.

Se oran sid. 135.

Läkare.

Se Sabbatsbergs sjukhus (sid. 137).

En sköterska (6), en stüderska (1 b).

Syssloman.

Se Sabbatsbergs sjukhus (sid. 138).

Konvalescenthem.

Isidor Dannströms konvalescenthem.

Se under Sabbatsbergs sjukhus (sid. 137).

Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem.

Vällinge i Salems socken av Stockholms län; adr. Vällinge, Stockholm 2; t. Norsborg 46; expeditionstid: 11—1.

Hemmet har till ändamål att bereda underhåll och vård åt kvinnor, som efter genomgången sjukdom härav äro i behov och icke kunna i eget hem eller hos anhöriga på tillfredsställande sätt vårdas. Hemmet har tillkommit genom en av godsägaren Albert Pålson och hans hustru Hulda Pålson, född Hjertström, till Stockholms stad överlämnad donation å 200,000 kr. Årliga avkastningen av donationens kapital, som förvaltas av Stockholms stads hälsovårdsnämnd och icke får till sitt belopp förminskas, skall enligt donationsbrevets bestämmelser användas till bestridande av utgifter för å hemmet intagna personers underhåll och vård. I sammanhang med mottagande av denna donation hava stadsfullmäktige genom beslut den 24 jan. 1905 åtagit sig att tillhandahålla lokal för hemmet, bekosta dess inredning och uppsättning samt bestrida de ytterligare utgifter för detsamma, som ej betäckas av denna donation och möjligen tillkommande donationers avkastning. Enligt donationsbrevet hava lasarettsläkare i Kalmar läns norra landstingsområde rättighet att ständigt få vid hemmet disponera över två platser.

Hemmet förvaltas av en styrelse, bestående av förste stadsläkaren, fattigvårdsinspektören och två ledamöter, utsedda en av fattigvårdsnämnden och en av hälsovårdsnämnden, samt godsägaren Albert Pålson, så länge han själv är därtill villig. De valda ledamöterna utses varje år i december månad för det kommande året. Stadgar för hemmets verksamhet fastställas av hälsovårdsnämnden på förslag av styrelsen. Styrelsen förvaltar under hälsovårdsnämnden såsom överstyrelse hemmets angelägenheter. Vistelsen å hemmet, som har plats för 30 patienter, är kostnadsfri och får i regel ej överskrida fyra veckor. Remiss till intagning sker genom fattigvårdsinspektören.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens stadgar för Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem den 24 aug. 1906.

Stat år 1922. Utgifter 46,620 kr.; inkomster 20,300 kr. (däruv 11,000 kr. ränta å donationsmedlen).

Styrelse.

Andersson, L. I., förste stadsläkare (självskr.); Nordfeldt, A. G., fattigvårdsinspektör (självskr.); Théel, f. Roth, Elisif, fru, stadsfullm. (vald av hälsovårdsnämnden); Rogh, f. Fåhræus, Jenny M., fru (vald av fattigvårdsnämnden); Pålson, S. A., godsägare (donator).

Föreståndarinna (6).

Wallengren, Gerda N.

En kokerska, två köksbiträden, två stüderskor, en gårdskar (2,160 kr.).

Jacques och Galathée Lamms konvalescenthem för tuberkulossjuka.

Stora Gungan, Enske; t. Enske 250.

I enlighet med bestämmelserna i änkefru Galathée Lamms testamente den 23 juli 1913 överlämnades till staden ett belopp av 100,000 kr. till ett konvalescenthem för behövande personer, som vid något av stadens sjukhus behandlats för tuberkulos mot villkor, att staden upplåte för ändamålet lämplig lokal och omhändertogte bestyret med förvaltningen av såväl penningmedlen som hemmet. Stadsfullmäktige uppdrogo den 18 okt. 1915 åt hälsovårdsnämnden att vidtaga åtgärder i testamentets syfte. Sedan nämnden låtit inreda lokaler å en staden tillhörig lägenhet i Brännkyrka och den 19 jan. 1917 utsett styrelse för hemmet, öppnades detta den 6 därpå följande februari. Hemmet har 8 platser.

Stat år 1922. Utgifter: 22,730 kr.; inkomster: 7,810 kr. (däruv 5,000 kr. ränta å donationsmedlen).

HN.

HN.

Styrelse.

Andersson, L. I., förste stadsläkare, ordf.; Sundell, C., prakt. läkare.

Föreståndarinna

(2,100 kr.).

Andersson, Anna A.

Ett sköterskebiträde.

Ihrfeltska barnhemmet.

Nya Torsvik nr 62, Heraserud; t. Lidingö villastad 4 41.

I skrivelse till stadsfullmäktige den 27 aug. 1920 erbjöd sig vice häradsbörding Fredrik Ihrfelt att utan ersättning till staden upplåta sin villafastighet Nya Torsvik nr 62 i Lidingö köping för att under benämning »Ihrfeltska barnhemmet» användas till konvalescent- och vilohem för behövande, efter sjukhusvistelse kläna barn i åldern 3—11 år, tillhörande Stockholms kommun.

Stadsfullmäktige beslöt den 18 okt. 1920 att med tacksamhet mottaga donationen på de angivna villkoren samt uppdraga åt hälsovårdsnämnden att handhålla förvaltningen av barnhemmet. Hemmets styrelse består av donatorn samt två av hälsovårdsnämnden utsedda ledamöter jämte en suppleant för dessa.

Hemmet kan mottaga högst 15 barn.

Stat år 1922. Utgifter: 36,400 kr.; inkomster: 5,470 kr.

Styrelse.

Andersson, L. I., förste stadsläkare, kassaförvaltare; Ihrfelt, S. F. W., vice häradsbörding (donator), ordf.; Lindqvist, F. L., föreståndare.

Suppleant: Ulrich, Ellen, fröken.

Föreståndarinna

(1,980 kr.).

Lindaur, Helga M.

En kokerska (900 kr., bostad och kost), två biträden (660 kr., bostad och kost).

Polikliniker.

För vård av fattiga sjuka underhåller staden sedan 1886 en poliklinik å Södermalm och sedan 1919 en å Norrmalm samt lämnar bidrag till underhållskostnaderna till polikliniken å Östermalm. Avdelningarna för behandling av könsjukdomar vid dessa polikliniker motsvara de i § 5 av lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar omfördälda polikliniker.

För dessa trenne, som avgiva berättelser till hälsovårdsnämnden, redogöres här nedan.

Staden lämnar även bidrag till andra polikliniker (se å avd. 4): serafimerlasarettets, diakonissjukhusets, kronprinsessan Lovisas vårdanstalts, karolinska institutets barnpoliklinik (i allmänna barnhuset), gymnastiska centralinstitutet (för sjukgymnastisk poliklinik), tandläkareinstitutets även som vanföreläsnings poliklinik. Dessutom har staden egna polikliniker i förening med vissa sjukhus, nämligen Maria, Sabbatsbergs och sjukhuset S:t Göran. — Å dessa polikliniker lämna specialister i ögon-, öron-, kvinno- och barnsjukdomar etc. kostnadsfri behandling åt personer, vilkas medellöshet blivit styrkt.

Instruktioner m. m. Instruktion för läkare vid de av Stockholms stads hälsovårdsnämnd inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919. Lag den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar. Instruktion för läkare vid de, jämlikt gällande lag angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar den 20 juni 1918, i Stockholm inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919. Kungl. kungörelse den 13 dec. 1918 ang. ersättning av statsmedel för läkarundersökning, läkemedel m. m. enligt § 6 i lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar med ändring den 26 sept. 1921.

Stat år 1922. Utgifter: 140,060 kr.; inkomster: 2,900 kr.

Stadens poliklinik å Södermalm.

Folkungagatan 69, Sö.; st. Söder 30252.

Föreståndare

(avlönning se nedan).

Widstrand, C. A.

Barnsjukdomar.

Repslagaregatan 14, Sö.

Mottagningstid: måndagar, torsdagar och lördagar 12—1.

Läkare

(2,800 kr.).

Nordenson, A. G.; Hägg, A. D.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar och lördagar 9—10.

Läkare

(2,100 kr.).

Moberg, V. L.

Kvinnosjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—9,30.

Läkare

(2,100 kr.).

Nilsson, Ada K.

Lungsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 2—2,30.

Läkare

(2,300 kr., därav som föreståndare 200 kr.).

Widstrand, C. A.

Tandsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 8,30—9,30 f. m.

Tandläkare

(2,100 kr.).

Wessler, J. A.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 6,30—7; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(9,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel¹⁾).

Salén, f. af Klintberg, S. A. M. (Signe).

Assistent

(4,500 kr.; avlöningen utgår av statsmedel¹⁾).

Rossander, Gunhild.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11—11,30; tisdagar, torsdagar och lördagar 6,30—7.

Läkare

(8,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel¹⁾).

Grönqvist, K. J. R.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 5—6.

Läkare

(2,800 kr.).

Lönberg, F. U.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar 1—1,30 och fredagar 12—12,30.

Läkare

(2,100 kr.).

Flodqvist, L. G.; Hæggeström, A. E.

Tre sköterskor (6), två biträden (1 c).

¹⁾ Arvlöningsbeloppen för år 1922 ännu ej fastställda av kungl. maj:t.

Stadens poliklinik å Norrmalm. HN.

Sveavägen 98, Va.; st. Norr 350 34.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9,30—10; tisdagar och torsdagar 6,30—7; lördagar 4—4,30.

Läkare

(9,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel¹⁾).

Sjöquist-Rhodin, Tyra M.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 6,30—7; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(8,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel¹⁾).

Reenstierna, J. L.

En sköterska (6), ett sköterskebiträde.

Polikliniken å Östermalm (Allmänna polikliniken).

(Understödd av staden.)

Riddaregatan 3, Ö.; st. Österm. 15 85.

Stadens bidrag år 1922: 11,700 kr.

Föreståndare.

Lundberg, K. A. R. (se nedan, barnsjukdomar och reumatiska åkommor).

Barnsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 12—12,30.

Läkare.

Lundberg, K. A. R.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 12—12,30.

Läkare.

Dalén, K. L. E.

Reumatiska åkommor.

»Tallermans frinstitut.»

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 11,30—12.

Läkare.

Lundberg, K. A. R.

¹⁾ Se noten å vidstående spalt.

HN. Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 9,30—10; måndagar, onsdagar och fredagar 6,30—7.

Läkare

(9,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel¹⁾).

Paykull, S. E. L. (Lilly).

Assistent

(4,500 kr.; avlöningen utgår av statsmedel¹⁾).

Magnell-Nauciér, Valborg V. E.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11,30—12; tisdagar, torsdagar och lördagar 6,30—7.

Läkare

(7,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel¹⁾).

Santesson, B. H.

Ett sköterska, ett sköterskebiträde, ett skrivbiträde.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 4—5.

Läkare.

Uddgren, Gerda S.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—10.

Läkare.

Klingspor, S. W.

Stockholms stads upplysnings- och understödsbyråer för tuberkulossjuka.

Byråerna, som öppnades, den södra i december 1906 och den norra i maj 1909, hava till uppgift att åt lungotssjuka meddela råd och upplysningar till sjukdomens bekämpande och förekommande av smittas spridande och att, om den sjuka är medellös eller mindre bemedlad, lämna nödigt understöd. Byråerna stå under hälsovårdsnämndens förvaltning och överinseende, och utövar förste stadsläkaren närmaste tillsynen över deras verksamhet. Vardera byrån står under ledning av en föreståndare, som skall vara en legitimerad och i tuberkulossjukdomens diagnos, behandling och profylaxi kunnig läkare. Föreståndare även som assistentläkare antagas av hälsovårdsnämnden; övrig personal antages av förste stadsläkaren på förslag av föreståndaren till det antal, hälsovårdsnämnden bestämmer.

¹⁾ Se noten å föreg. sida.

Understöd åt sjuka, som anlita byråernas hjälp, bestämmas av ett förtroenderåd, bestående av byråns föreståndare och två personer, av vilka hälsovårdsnämnden utser en och fattigvårdsnämnden en, med iakttagande, att upplysning inhämtas från fattigvårdsnämnden, innan understöd utdelas, och att anmälan göres, då utdelning av understöd ägt rum. Ej må understöd lämnas åt sjuk, som icke äger hemortsrätt i Stockholm.

Den södra byrån har sin verksamhet förlagd till Södermalm, staden inom broarna och Brännkyrka, den norra till Norrmalm och Bromma.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för Stockholms stads upplysnings- och understödsbyrå för tuberkulossjuka den 7 sept. 1906.

Förtroenderåd.

Winbergh, f. Dahl, Fanny H. M., fru (utsedd av hälsovårdsnämnden); Nordfeldt, A. G., fattigvårdsinspektör (utsedd av fattigvårdsnämnden);

Sundell, C. (se nedan); Kjellin, G. V. (se nedan).

Suppleanter: Kullberg, Elisabeth M. Ch., fröken, Lindeberg, f. Rossander, Agnes M., fru, Lindley, f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm., Rydén, f. Svensson, Damaris Thomsen-, fru (utsedd av hälsovårdsnämnden); Törnell, f. Weber, Gertrud, fru, stadsfullm., Östlund, f. Lundgren, Agda M., fru (utsedd av fattigvårdsnämnden).

Södra byrån.

Repslagaregatan 14, Sö.; rt. 75 54; st. Söder 309 29; expeditionstid: helgfria tisdagar och fredagar 9—10 samt måndagar och torsdagar 6—7. Understöd utdelas 9.—10. tisdagar 11,30.

Stat år 1922. Utgifter: 91,880 kr.

Föreståndare

(5,500 kr.).

Sundell, C.

Biträdande läkare

(5,000 kr.).

Lindvall, A. H.

Två assistenter (7), en bokförare (1,380 kr.), en städerska (1,000 kr.), en vaktmästare (300 kr.).

Norra byrån.

Hantverkaregatan 23 C, C.; rt. 330 76; st. Norr 226 24; expeditionstid: för Klara, Kungsholms, Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Bromma församlingar: tisdagar och fredagar 9—10 samt måndagar och torsdagar 6—7; understöd utdelas tisdagar 12—1; för Matteus, Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar: måndagar och torsdagar 9—10 samt tisdagar och fredagar 6—7; understöd utdelas torsdagar 12—1.

Stat år 1922. Utgifter: 121,300 kr.

Föreståndare
(5,500 kr.).

Kjellin, G. V.

Biträdande läkare
(5,000 kr.).

Holmin, N. G.; Engstrand, G. N.; Melin, K. Å.
Fyra assistenter (7), ett extra kontorsbiträde (2,340 kr.), en städerska (1,000 kr.), en vaktmästare (300 kr.).

Stockholms stads ympningsväsen.

En »koppningsanstalt» öppnades i Stockholm år 1776, men kom skyddskoppymplingen till någon allmännare användning först efter 1816 års kungl. reglemente för vaccinationen i riket, som ålade de olika församlingarna skyldighet att antaga vaccinatörer. År 1855 överflyttades ansvaret för skyddskoppymplingen i Stockholm på statens därvarande vaccindepåföreståndare, men blev vaccinationsväsendets handhavande på 1880-talet överflyttat på hälsovårdsnämnden.

Grundvalen för stadens nuvarande ympningsväsen bildar lagen den 2 juni 1916, som stadgar, att varje barn skall ympas, senast under det kalenderår, då det fyller sex år. Staden indelas i sex ympningsdistrikt. För vart och ett av dessa är anställd en ympare, som under den blidare årstiden en gång i veckan på av hälsovårdsnämndens upplåtna lokaler i de skilda stadsdelarna går allmänheten till handa med kostnadsfri skyddskoppympling. Ympare skall göra anteckning om varje av honom utförd ympning i en ympningsjournal. Utdrag av denna journal skall enligt lagen före den 10 januari varje år för näst föregående år insändas till vederbörande pastorsämbete för anteckningar i församlingsboken. Enligt medicinalstyrelsens medgivande insändas emellertid i Stockholm samtliga utdragen enligt särskilda formulär till förste stadsläkaren och överlämnas sedermera till rotmännen för anteckning i mantalsböckerna.

Ympare förordnas av hälsovårdsnämnden och erhåller ersättning av statsmedel.

Lagar. Lag den 2 juni 1916 angående skyddskoppympling.

1. ympningsdistriktet

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Ympare.

Kjellberg, C. J. A.

2. ympningsdistriktet

(omfattande Klara, Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Matteus församlingar).

Ympare.

Schmidt, F. W.

3. ympningsdistriktet

(omfattande Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar).

Ympare.

Nyström, E. J.

4. ympningsdistriktet

(omfattande Maria, Katarina och Sofia församlingar).

Ympare.

Olson, E.

5. ympningsdistriktet

(omfattande Brännkyrka församling).

Ympare.

Almroth, F. A.

6. ympningsdistriktet

(omfattande Kungsholms och Bromma församlingar).

Ympare.

Ljungström, V.

Anm. Hälsovårdsnämnden bestämmer under våren tider och lokaler för de under maj—sept. månader pågående offentliga ympningsmötena. Ympning sker å andra tider i vederbörande läkares bostad vid de mottagningar, han håller i egenskap av distriktsläkare (se sid. 132).

Besiktningsläkare för fartyg.

Jämlikt §§ 2 och 4 i kungl. kungörelsen den 30 april 1920 angående åtgärder till förekommande av pestens, kolerans, fläckfeberns, återfallsfeberns och smittkoppornas införande i riket åligger det hälsovårdsnämnden att utse besiktningsmän (företrädesvis läkare) för besiktning av passagerare och besättningar å fartyg, som anlända från utrikes ort. Medicinalstyrelsen har den 19 juli 1920 utfärdat instruktion för besiktningsmännen i fråga.

Besiktningsläkare.

Förste stadsläkaren.

Sundhetsinspektören.

Widstrand, C. A., Bellmansgatan 6, Sö.; rt. 71 54; st. Söder 133 38.

Allmän hälsovård.

Under rubriken allmän hälsovård i kommunens stat ingå: hälsopolisen, anstalter för födoämneshälsokontroll, hälsovårdsnämndens laboratorium, ympningsväsendet (se ovan), bostadsinspektionen, upplysnings- och understödsbyråer för tuberkulossjuka (se ovan), desinfektionsanstalten, isoleringsanstalten, avlusningsanstalten, karantänsstallarna å kungl. Djurgården, samt utrotande av råttor.

HN. Stockholms stads hälsopolis.

Vasagatan 11, C.; rt. 741, 21 18, 74 38; st. Norr 5261; expeditionstid: 9—7.

Hälsopolisinrättningen avser att bereda hälsovårdsnämndens biträde vid tillsynen över ordningen i staden, vad hälsovården angår. Hälsopolisens chef närmast förste stadsläkaren är sundhetsinspektören, som antages av hälsovårdsnämnden och skall vara en i allmän hälsovård kunnig läkare. Till hälsopolisen räknas också förste och andre stadsveterinären samt föreståndaren för kontrollbyrån för importerade födoämnen, vilka hava sin huvudsakliga verksamhet vid födoämneskontrollen (se sid. 155).

Sundhetsinspektören åligger huvudsakligen: att åt hälsopolisens personal lämna nödig undervisning i allmän hälsovårdslära och annat som till dess yrke hör, att själv eller genom den övriga personalen såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar undersöka de sanitära förhållandena, att särskilt ägna sin uppmärksamhet åt infektionssjukdomarnas förhållanden i staden, att varje helgfri dag på bestämd tid infinna sig å hälsovårdsnämndens byrå och på kallelse inställa sig vid nämndens sammankomster, till vilka han även därförutan må äga tillträde. Vid förfall för förste stadsläkaren skall sundhetsinspektören vara skyldig att hans tjänsteåligganden bestrida, såvida han därtill förordnas.

Förste och andre stadsveterinären antagas av hälsovårdsnämnden och må ej idka enskild praktik inom veterinärfacket.

Förste stadsveterinärens huvudsakligaste åligganden äro: att i enlighet med gällande författningar övervaka smittsamma sjukdomar och farstorer bland husdjuren, att ägna sorgfällig uppmärksamhet åt sådana förhållanden inom staden, som kunna menligt inverka på husdjurens sundhet, att på allt sätt söka befordra stadens förseende med sunda livsmedel samt hålla tillsyn över till salu hållna födoämnen beskaffenhet, att förestå Stockholms stads karantänsanstalter för från utrikes orter sjöledes införda djur, att lämna hälsopolispersonalen nödig undervisning i stall- och födoämneshygien samt att varje helgfri dag på bestämd tid vara tillstädes å hälsovårdsnämndens byrå, på kallelse närvara vid nämndens sammanträden och bevista slakthus- och saluhallsstyrelsens sammanträden.

Andre stadsveterinären åligger huvudsakligen: att förestå nämndens kontrollbyrå för av hälsopolisen anhållna eller av allmänheten till undersökning inlämnade, misstänkta födoämnen, att genom systematiskt ordnade eller tillfälliga inspektioner biträda vid tillsynen över till salu hållna födoämnen och över lokaler och platser, där födoämnen försälas eller till försäljning förarbetas eller förvaras, att utöva tillsyn över slakterier och korvfabriker i omgivande lands-

kommuner, att övervaka födoämnestransporter inom staden samt att kontrollera matvaruleveranser till sjukhusen och andra statens allmänna inrättningar.

Föreståndaren för hälsovårdsnämndens kontrollbyrå för importerade födoämnen, vilken skall vara legitimerad veterinär, antages av hälsovårdsnämnden och må ej idka enskild praktik inom veterinärfacket. Honom åligger huvudsakligen: att å nämnda byrå utföra erforderliga veterinära undersökningar, att inom tullområdet och å tullnederlag verkställa undersökning av importerade födoämnen samt att biträda förste stadsveterinären i hans verksamhet.

I övrigt utgöres hälsopolisen av kommissarie, en undersinspektör, 7 förste tillsyningsmän och 22 tillsyningsmän.

Kommissariens utövar det närmaste förmanskapet över tillsyningsmännen och vägleder dessa vid deras arbete, övervakar, att hälsovårdsnämndens uppmaningar angående avhjälpande av sanitära olägenheter efterkommas, samt är efter förordnande åklagare i sundhetsmål.

Undersinspektören är anställd som förman vid den år 1908 tillkomna *rörinspektionen* för tillsyn över rörlednings- och s. k. sanitära installationsarbeten.

Av förste tillsyningsmännen tjänstgöra två vid rörinspektionen (se ovan) och en fullgör, under sundhetsinspektörens överinseende, vad som åligger kommunen med avseende å tillsynen å efterlevnaden av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd.

Tillsyningsmännen åligger huvudsakligen: att vaksamt efterspana befintliga sanitära olägenheter samt att även hava uppmärksamheten fäst på efterlevnaden av de föreskrifter rörande sundheten och snyggheten i staden, vilkas övervakande författningse enligt tillhör allmänna polisen samt, om de finna något i detta avseende att anmärka, därom till kommissarierna avgiva rapport.

Desinfektion i bostäder verkställas av hälsopolisen jämlikt epidemilagen den 19 juni 1919 samt lagen den 4 sept. 1914 angående vissa åtgärder mot utbredning av lungost, även som i andra fall på begäran av enskilda eller där särskilda omständigheter anses påkalla en dylik åtgärd. Desinfektörer äro hälsopolisens tillsyningsmän.

Instruktioner m. m. Hälsovårdsnämndens instruktion för Stockholms hälsopolis den 8 okt. 1880. Hälsovårdsnämndens instruktioner för förste och andre stadsveterinären i Stockholm den 1 dec. 1911 och för föreståndaren för kontrollbyrån för importerade födoämnen i Stockholm den 1 dec. 1911. Hälsovårdsföreskrifter för Stockholm ang. dels slakterier, dels handel med vissa livsfröfnödenheter, deras förarbetande, förvaring m. m., översättthållarämbetets kung. den 29 aug. 1908 (»matvarustadgan»), med ändring den 27 dec. 1910 (ang. mjölkhandeln). Särskilda bestämmelser ang. butikshandel med matvaror samt bestämmelser ang. transport av

köttvaror, fastställda av hälsovårdsnämnden den 27 jan. 1911. Särskilda föreskrifter angående avloppsledningar för spillvatten m. m. inom hus och tomt i Stockholm, antagna av hälsovårdsnämnden den 6 dec. 1918.

Stat år 1922. Utgifter: 315,815 kr.

Sundhetsinspektör (25).

Backlund, A. R.; hälsovårdsnämndens expedition; rt. 7 41, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Förste stadsveterinär (23).

Nystedt, S. P.; hälsovårdsnämndens expedition; rt. 7 41, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsveterinär (21).

Åfeldt, N. O. E. (se nedan, hälsovårdsnämndens kontrollbyrå för anhållna eller inlämnade födoämnen).

Föreståndare för hälsovårdsnämndens kontrollbyrå för importerade födoämnen (21)

Jansson, J. E. (se nedan, nämnda byrå).

Kommissarie (17).

Österberg, B. A.; rt. 7 41, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Underinspektör (15).

Magnusson, R. E.; rt. 7 41, 74 38; st. Norr 284 70; mottagningstid: 2—4.

Förste tillsyningsmän (12)

Regné, C. O. F.; **Lagerman, A. F.;** **Rune, F.;** **Wahl, J. A.;** **Dahl, G. E.;** **Andersson, A.** (för rörinspektionen); **Johannesson, C. J. E.** (för kommunala yrkesinspektionen).

Tjugutva tillsyningsmän (9) samt extra tillsyningsmän i mån av behov.

Anstalter för födoämneskontroll.

I enlighet med hälsovårdsstadgan samt andra författningar och hälsovårdsföreskrifter åligger det hälsovårdsnämnden förutom att hålla tillsyn över alla i staden till salu hållna födoämnen, såsom kött och charkuterivaror, mjölk och mejeriprodukter, bröd, vilt, fisk och andra matvaror, även att övervaka, det endast vederbörligen här eller annorstädes besiktigat och stämplat, färskt kött till salu hållas, och att dylikt kött ej efter undersökningen blivit skämt eller på annat sätt skadat.

Dessutom skall nämnden handhava såväl den direkta undersökningen av som kontrollen över från utlandet till eller över Stockholm importerat färskt, salt eller på annat sätt konserverat kött samt andra födoämnen.

Nämnden har sålunda att övervaka dels beskaffenheten i sanitärt hänseende av födo-

ämnen, som till salu hållas eller till försäljning förarbetas eller förvaras i saluhallar, å torg, i kött-, mjölk- och matvarubutiker, i korvfabriker, charkuterier, mejerier, margarinfabriker, serveringsställen och med dem jämförliga lägenheter, dels att allmänna saluplatser och lägenheter för sådana födoämnens förvaring, beredning, försäljning och servering med till samma lägenheter hörande upplagsrum, av vad slag de vara må, äro så inredda och underhållna, att de motsvara bestämmelserna i för Stockholm gällande särskilda hälsovårdsföreskrifter.

Därjämte har nämnden att utöva inspektion av slakterier och korvfabriker i omgivande landskommuner.

För denna sin verksamhet har nämnden inrättat kontrollbyråer, så väl för av hälsopolisen anhållna eller av allmänheten inlämnade födoämnen som för importerade dylika, samt år 1912 ett mjölkhygieniskt laboratorium i och för undersökning av beskaffenheten av i staden salubjuden mjölk.

Instruktion m. m. Instruktion för föreståndaren för kontrollbyrån för importerade födoämnen, fastställd av hälsovårdsnämnden den 1 dec. 1911. Taxa å avgifter för undersökning av importerade födoämnen samt för undersökning av inlämnade mjölkprov, antagen av hälsovårdsnämnden den 24 nov. 1920.

Stat år 1922. Utgifter: 77,560 kr.; inkomster: 8,000 kr.

Kontrollbyrån för anhållna eller inlämnade födoämnen.

Olovsgatan 6, C.; rt. 7 54; st. Norr 67 00; expeditionstid: 8—3.

Föreståndare.

Åfeldt, N. O. E., andre stadsveterinär (se ovan under hälsopolisen); mottagningstid: 1—2.

Vaktmästare

(3,120 kr.).

Johansson, K. A.

Kontrollbyrån för importerade födoämnen och mjölkhygieniska laboratoriet.

Söder Mälarstrand 4, Sö.; rt. 7 55; st. Söder 336 29; expeditionstid: 9—4.

Undersökningen av importerade födoämnen verkställes under ordinarie tultid, och skall anmälan därom göras mellan kl. 9 och 10 f. m.

Föreståndare (21)

Jansson, J. E., veterinär (se ovan under hälsopolisen).

Kemist

(4,800 kr.).

Sundberg, Th. (se nedan).

Tre mikroskopister (6), två vaktmästare (2,820—2,580 kr.).

HN. Kontroll av ladugårdar, från vilka försäljes »kontrollerad mjölk».

Utän hälsovårdsnämndens tillstånd får mjölk icke säljas under benämning »barnmjölk», »kontrollmjölk» eller annan beteckning, som angiver antingen en särskilt sund beskaffenhet hos mjölken eller ock att den varit föremål för särskild kontroll. Sådant tillstånd meddelas endast under villkor, dels att läkare och veterinär, som av hälsovårdsnämnden antagits för utövande av tillsyn å produktionen av kontrollerad mjölk, efter verkställd besiktning av ladugården intygat, att de sanitära förhållandena inom och omkring ladugården med därtill hörande inrättningar samt hälsostillståndet hos den med mjölken sysselsatta personal och de hygieniska förhållanden, under vilka densamma lever, äro fullt tillfredsställande, ävensom att ladugården med avseende på såväl inredning som skötsel tillfredsställer hygienens fordringar och att samtliga de i ladugården uppställda djur äro friska, och dels att anordningar, som av hälsovårdsnämnden kunna godkännas, äro vidtagna för mjölkens behandling inom Stockholm.

Har dylikt tillstånd meddelats, skall ladugården stå under tillsyn av läkare och veterinär, som av hälsovårdsnämnden för detta ändamål antagits.

För tillstånd att sälja mjölk såsom barnmjölk erfordras dessutom, att ladugårdsbesättningen icke visat tecken till tuberkulos.

Kostnaden för kontrollen skall av ladugårdens ägare eller innehavare gäldas enligt av hälsovårdsnämnden fastställd taxa.

Instruktioner m. m. Instruktion för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker av kontrollerad mjölk, fastställd av hälsovårdsnämnden den 30 juni 1905. Program för ladugårdar, från vilka försäljes kontrollerad mjölk, av hälsovårdsnämnden fastställt den 30 juni 1905. Taxa för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker av kontrollerad mjölk, av hälsovårdsnämnden fastställd den 9 april 1920.

Kontrollläkare.

Andersson, L. I., förste stadsläkare.

Kontrollveterinär.

Stenström, O. E.

Hälsovårdsnämndens laboratorium.

Stat år 1922. Utgifter: 98,19 kr.; inkomster: 6,500 kr.

Fysikalisk-kemiska avelningen.

Oxtorgsgatan 18 (ing. fr. gården), C.; rt. 15 38; st. Norr 87 72; expeditionstid: 1—3.

Hälsovårdsnämndens fysikalisk-kemiska laboratorium började sin verksamhet år 1883. An-

stalten förestås av hälsovårdsnämndens ingenjör. Av ingenjören utföras tekniskt-hygieniska undersökningar i samband med nämndens verksamhet, såsom beträffande vattenavlopp, bostäder och samlingslokaler, fabriker och näringar m. m., kemiska undersökningar angående till salu hållna födoämnen, dryckesvaror och njutningsmedel samt i öfrigt analyser och tekniska undersökningar, som påkallas särskilt genom hälsopolisens verksamhet.

Den 1 juli 1910 inrättades en underavdelning för kemisk undersökning av importerade födoämnen.

Instruktion. Hälsovårdsnämndens instruktion för hälsovårdsnämndens ingenjör den 16 febr. 1894.

Ingenjör (21).

Sondén, K. G. A.

Biträdande kemist

(avlönning se ovan under kontrollbyrån för an- hållna och importerade födoämnen).

Sundberg, Th. (se ovan).

Ett laboratoriebiträde (2) samt tillfälliga biträden i mån av behov.

Bakteriologiska avelningen.

Hötorget 14, C.; rt. 15 02; st. Norr 52 62; laboratoriet öppet: vardagar 9—3, 5—7, söndagar 9—12.

Hälsovårdsnämndens bakteriologiska laboratorium började sin verksamhet 1901. Å laboratoriet utföras bakteriologiska undersökningar rörande till nämndens verksamhet hörande frågor ävensom utredningar i hälsovårdsärenden, för vilkas bedömande bakteriologisk sakkunskap erfordras, samt undersökningar i diagnostiskt syfte (för i Stockholm mantalsskrivna personer kostnadsfritt, eljest enligt taxa) av de prov, som för dylikt ändamål från de praktiserande läkarna i staden (eller landorten) till laboratoriet insändas.

Instruktion. Hälsovårdsnämndens instruktion för föreståndaren vid nämndens bakteriologiska laboratorium den 12 april 1901.

Bakteriolog

(kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13; dessutom personligt lönstillägg 1,200 kr.).

Levin, E. I.

En vaktmästare (7), ett laboratoriebiträde (2) samt tillfälliga biträden i mån av behov.

Botaniska avelningen.

Oxtorgsgatan 18 (ing. fr. gården), C.; rt. 301 29; st. Norr 87 72; öppen måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar 9—4.

Hälsovårdsnämndens laboratoriums botaniska avelning trädde i verksamhet den 1 juli 1907

och omfattar mikroskopisk undersökning af födoämnen, njutningsmedel, vatten m. m.

Botanist och mikroskopiker

(3,900 kr.).

Huss, H. A.

Stockholms stads desinfektionsanstalt.

Gottlandsgatan 52, Sö., (intagning för desinfektering); Östgötagatan 56, Sö., (avhämtning av kläder); rt. 7 56; expeditionstid: 8—7.

Desinfektionsanstalten grundades år 1882 och inrymdes i lokal vid Hornsgatan 82. Den hade till en början allenast en desinfektionsugn och fyra rum för härbärgerande av friska personer, vilkas bostäder med anledning av där inträffade fall av smittsamma sjukdomar undergingo desinfektion. På sommaren 1906 flyttades desinfektionsanstalten till sin nuvarande lokal, där trenne ugnar och en gryta finnas uppsatta.

Beträffande desinfektion i bostäder se ovan under hälsopolisen (sid. 154).

Stat år 1922. Utgifter: 39,325 kr.

Redogörare

(300 kr.).

Olsson, E. V.

Vaktmästare (5).

Strömberg, S. A.; Pettersson, C. A. E.

Stockholms stads isoleringsanstalt.

Brännkyrkagatan 62, Sö.; rt. 9779; expeditionstid: hela dygnet.

Isoleringsanstaltens ändamål är att härbärgera och ställa under observation personer från smittade hem. Den inrymdes till en början (1882) i samma lokal som desinfektionsanstalten, Hornsgatan 82, såsom en särskild isoleringsavdelning. Den nuvarande isoleringsanstalten är (sedan år 1905) inrymd i egendomen nr 62 vid Brännkyrkagatan. Anstalten rymmer i nedre våningen, förutom kök och bostad för förestånderskan, expeditionsrum samt trenne badavdelningar, en för män och en för kvinnor. En trappa upp finnas fyra rum med olika ingångar samt inom särskild tambur, en avdelning på tre sovrum och matrum, avsedd att vid utrymmande av någon större lägenhet bereda tillflykt även åt en större familj. Två trappor upp äro inredda sju isoleringsrum, flertalet med skilda ingångar, samt förrådsrum. Å hela anstalten kan samtidigt intagas ett fyrtiotal personer.

Tillsynen över anstalten utövas av sundhetsinspektören.

Stat år 1922. Utgifter: 11,420 kr.

Redogörare.

(Se ovan under desinfektionsanstalten.)

Olsson, E. V.

Förestånderska (2).

Rune, f. Magnusson, E. (Elin).

Stockholms stads avlusningsanstalt.

Ropsten.

På grund av den starkt ökade utbredning, som fläckfebern under de senare åren erhållit inom Ryssland och närgränsande länder och med hänsyn till den härav orsakade stora risken för införande i Sverige av denna farsot, beslöt stadsfullmäktige den 31 mars 1919 på hemställan av medicinalstyrelsen att gå i författning om inrättande genom hälsovårdsnämndens försorg av en avlusningsanstalt, med uppgift att ombesörja besiktning och avlusning av personer och fartyg, kommande från fläckfebersmittat område. Anstalten, till vilken staten bidrog med $\frac{2}{3}$ av anläggningskostnaderna, förlades till Ropsten och blev färdig att tagas i bruk i början av år 1920. Den har en beräknad kapacitet av 200 personer per dag, inklusive kläder och reseffekter.

Stat år 1922. Utgifter: 26,440 kr.

Stockholms stads karantänsstallar

F. d. järnvägen å Djurgården, Ö.Dj.

Sedan k. kungörelsen den 1 maj 1885 föreskrivit, att införsel sjöledes av nötboskap och andra kreatur icke finge ske annorstädes än i de städer, som ha för djuren inrättade karantänslokaler, gick överståthållarämbetet i författning om anordnande av dylik lokal. Denna ersattes på våren 1893 med ett på stadens bekostnad efter rationella principer inrättat mindre karantänsstall, som fick sin plats inom f. d. järnvägen på Djurgården. Stallet har plats för tolv större djur. Sedan genom k. kungörelsen den 18 maj 1894 skärpta karantänsbestämmelser införts, uppfördes på hälsovårdsnämndens initiativ ännu ett dylikt stall under våren 1896, beläget icke långt från det förra. Huvudstadens karantänsanstalter för kreatur stå enligt stadsfullmäktiges beslut den 16 sept. 1898 under hälsovårdsnämndens överinseende och förvaltning. Närmaste inseendet över dessa anstalter tillkommer den av medicinalstyrelsen förordnade karantänsveterinären eller vid förfall för honom en karantänsveterinärs-suppleant. Vid anstalten finnas dessutom särskilda skötare.

Reglemente m. m. Hälsovårdsnämndens ordningsregler för karantänsanstalter för sjöledes från utrikes ort införda djur den 14 sept. 1921.

Stat år 1922. Utgifter: 3,800 kr.

Avlöningar m. m. Djurimportörerna betala efter taxa.

HN. Karantänsveterinär.

Nystedt, S. P., förste stadsveterinär.

Karantänsveterinärssuppleanter.

Åfeldt, N. O. E., andre stadsveterinär; Jansson, J. E., föreståndare för kontrollbyrå för importerade födoämnen.

Dessutom skötare.

Stockholms stads bostadsinspektion.

Vasagatan 11, C.; rt. 741, 21 18, 74 38; st. Norr 4640; expeditionstid: 1—2.

År 1906 beslöte stadsfullmäktige på initiativ av en utav stadsfullmäktige år 1903 tillsatt bostadskommitté, att en bostadsinspektion skulle inrättas i huvudstaden under hälsovårdsnämndens inseende.

I hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 har sedermera stadgats, att genom hälsovårdsnämndens försorg skall anordnas återkommande besiktning av byggnader, som inrymma boningsrum, ävensom boningsrum i allmänhet (bostadsinspektion), därvid särskild hänsyn skall ägnas beskaffenheten och skötseln av sådana bostäder, där missförhållanden i sanitärt hänseende mest kunna befaras. Den ovannämnda, tidigare inrättade bostadsinspektionen avser att i enlighet med hälsovårdsnämndens närmare föreskrifter biträda nämnden vid denna tillsyn. Det åligger i sådant avseende bostadsinspektionens personal att övervaka, att uthyrda bostäder och till desamma hörande utrymmen, såsom kök, avtråden, förstugor, trappor, källare, vindar samt andra i nära förbindelse med bostaden stående utrymmen, befinna sig i ett sunt och snyggt skick, ävensom att verka för att bostäderna av invånarna användas på ett sätt, som överensstämmer med sundhetens fordringar. Bostadsinspektionens personal har därvid särskilt att övervaka efterlevnaden av föreskrifterna i hälsovårdsstadgan och andra gällande författningar eller ordningsföreskrifter rörande bostädernas i huvudstaden sundhet och snygghet, såvida icke deras övervakande enligt lag tillkommer annan myndighet. Dock skall det även i sistnämnda fall vara bostadsinspektionens skyldighet att söka uppmärksamma förhållanden som brister och därom meddela vederbörande myndighet underrättelse. Bostadsinspektionens personal utgöres av en bostadsinspektör och nödigt antal assistenter. Denna personal antages och entledigas av hälsovårdsnämnden.

Bostadsinspektionen avsynar, ur sundhetssynpunkt, nyuppförda byggnader och större ombyggnader, upptägar och företager utredning över klagomål i fråga om dåliga lägenheter samt undersöker såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar bostädernas sanitära förhållanden och tillser därvid, att bostäder icke till följd av olämpligt

byggnadssätt, bristande underhåll, överbefolkning eller dålig skötsel äro hälsovådliga. Finnes något att i detta hänseende anmärka söker bostadsinspektionen genom råd och anvisningar ernå nödig rättelse eller anmäler förhållandet genom förste stadsläkaren till hälsovårdsnämnden.

Författningar. Hälsovårdsstadga den 19 juni 1919 med ändringar den 19 mars 1920 och 26 sept. 1921. Hälsovårdsnämndens instruktion för bostadsinspektionen den 25 febr. 1910.

Stat år 1922. Utgifter: 54,400 kr.

Bostadsinspektör (23).

Herrlin, K. M. (se sid. 130).

Förste assistent (12).

Thedin, C. A.

Assisterenter (8).

Hökerberg, Manda E.; Flodin, E. J. O. (Elsa); Österberg, A. K. (Karin); Ahlén, Ebba B.; en vakant, *tjff.* Eriksson, C. Dagmar K.

Stockholms stads fosterbarnsinspektion.

Hälsovårdsnämndens expedition, Vasagatan 11, C.; st. Norr 280 89; expeditionstid: 1—3.

Enligt lagen den 6 juni 1902 om fosterbarns vård åligger det hälsovårdsnämnden att inom sitt verksamhetsområde ägna särskild omsorg åt fosterbarn till skydd för deras hälsa, att för detta ändamål dels tillse, att icke fosterbarns vård utövas av personer eller på ställen, som äro olämpliga därför, dels ock övervaka fosterbarnens behandling. Åt en fosterbarnsinspektör har årligen sedan 1903 lämnats i uppdrag att i de fall då nämndens eget ingripande icke fordrades, fullgöra de enligt lagen nämnden åliggande skyldigheter i avseende å denna vård med åliggande för honom att mottaga anmälningar från barnuppföstrare och fullgöra den undersökning, sådan anmälan förutsätter, att övervaka och handla de biträden, som kunde bliva ytterligare anställda för tillsynen av barnen. För utövande av sagda tillsyn äro numera anställda fem inspektorer. Distrikten äro nu: 1. Maria förs., 2. Katarina, Sofia och Nikolai förs., 3. Kungsholmen och de delar av Gustav Vasa och Matteus förs., som ligga norr om Odengatan och väster om Norrtullsgatan från Odengatan norrut räknat, 4. Återstoden av Normalm samt Östermalm, 5. Brännkyrka förs. Provisoriskt hava delar av 1. och 3. distrikten sammanslagits med Bromma (se nedan). Inspektrisen för 1. distr. sköter dessutom expeditionen.

Stat år 1922. Utgifter: 41,500 kr.

Fosterbarnsinspektör (1,300 kr.).

Herrlin, K. M., bostadsinspektör.

Fosterbarnsinspektriser

(inspektrisen i 1. distr.: lönegrupp 8; övriga: lönegrupp 7).

Harling, Eva L. M. (1. distr., se dock nedan); **Ellstam**, f. Harling, Ester R. (2. distr.); **Swartz**, Ida E. Ch. (3. distr.); **de la Croix**, A. K. (Karin) (4. distr.); **Johansson**, A. K. (Stina) (5. distr.).

Extra fosterbarnsinspektris

(2,100 kr.).

Norén, Jane, tjl. (se sid. 135), *tjff.* **Israelsson**, f. Bylander, Maria U. E. (för Bromma församling och del av Maria församling samt 29 roten å Kungsholmen).

Stockholms stads sjuk- och djurtransportväsen.

Till slutet av år 1913 verkställde brandkåren huvudsakligen transporten till sjukhus av personer utsatta för olycksfall och hyrverksaktiebolaget Frey av sjuka personer i övrigt. Fr. o. m. år 1914 övertog brandkåren båda dessa slag av transporter och förfogar för detta ändamål f. n. över sex sjuktransportautomobiler. Ehuru en del av här nedan omnämnd attiralj ej står under inscende av hälsovårdsnämnden, har emellertid för överskådlighetens skull på ett ställe sammanförts uppgifter om samtliga i huvudstaden befintliga fortskaffningsmedel för sjuka personer eller för sjuka eller döda djur.

1) *Sjukvagnar*, avsedda för transport av personer, som på grund av häftig blödning, till följd av olyckshändelse eller av annan orsak äro i *synnerligt* behov av *skyndsam* behandling å sjukhus, eller vilkas transporterande i vanligt åkdon prövas medföra skada eller väsentligt ökat lidande.

Sådan vagn kan med här nedan angivna undantag kostnadsfritt erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan på telefon (rt. och st. namnanrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrullerande poliskonstapel.

Ersättning för sjuktransport erlägges: med 20 kronor

vid transport från plats utom Stockholm till sjukhus eller annan plats inom staden, då för transporten åtgår en tid, icke överstigande 45 minuter; vid längre tid med 30 kr. för första timmen och 15 kr. för varje ny påbörjad timme;

med 5 kronor

vid transport från sjukhus till järnvägsstation eller bostad inom staden och vid transport av å plats inom staden hastigt insjuknad eller skadad person till hemmet — dock att transport för medellös person är kostnadsfri — samt vid transport från kaj eller järnvägs-

station av sjuk eller skadad, utom Stockholm mantalskriven person, som bätledes eller med bantåg anländer till staden.

Vid rekvisition skall om möjligt uppgivas: a) den rekvirerandes namn och yrke; b) den sjukas eller skadades namn; c) sjukdomens eller skadans beskaffenhet; d) lägenheten eller platsen, varifrån transporten skall ske; samt e) det sjukhus, vartill transporten skall ske.

Sjukvagn må icke anlitas utan att *verkligt* behov föreligger; missbruk härav kan medföra, att det ändamål, för vilket den är avsedd, icke kan uppfyllas.

2) *Epidemivagnar*, avsedda att användas för transport av sjuka, som lida av eller misstänkas lida av kolera, smittkoppor, fläckfeber, scharlakansfeber, difteri (och croup) samt mässling, då sjukdomen är med difteri (croup) komplicerad. — Endast om sistnämnda förhållande är å sjukhusremissen angivet, utlämnas vagn för mässlingsjukas transporterande.

Epidemivagn kan rekvireras alla tider på dygnet antingen genom närmaste polisstation, om tydligt skriven sjukhusremiss där företes, innehållande uppgift på den sjukas namn och sjukdom (svensk benämning), eller av läkare personligen genom telefonbud till epidemisjukhuset (endast rt. 12 89 — vaktmästaren).

I senare fallet skall läkaren uppgiva: a) sitt eget namn; b) den sjukas namn; c) dennes bostad; och d) dennes sjukdom.

Sjukhusremissen åtföljer i varje fall den sjuke till sjukhuset. Transporten är kostnadsfri.

3) *Djurtransportvagnar*. På framställning av svenska allmänna djurskyddsföreningen medgav drätselnämnden i januari 1901, att tvenne av den nämnda föreningen till allmänt begagnande upplåtna vagnar, särskilt konstruerade för transport av döda eller sjuka hästar och andra större djur, skulle få uppställas i Stockholms renhållningsverks kaserner samt kunna genom bud eller telefon rekvireras enligt närmare fastställda föreskrifter. Då det emellertid visade sig, att vagnarna vid flera tillfällen icke kunnat inställas med önskvärd snabbhet samt att vid telefonisk rekvisition icke alltid vakt kunde finnas tillstädes å renhållningsverkets kaserner för att mottaga densamma, överflyttades, efter framställning från överståthållarämbetet till drätselnämnden, uppdraget i fråga fr. o. m. år 1905 till brandkåren, som förfogade över ständig vaktpersonal och lämpligare hästar. Vagnarna uppställdes den ena å Johannes, den andra å Katarina brandstation. Sedan brandkårens automobilisering under år 1916 genomförts och samtliga hästar utrangerats, uthyras numera dessa vagnar till enskilda personer för körning med egna hästar. Under år 1915 har en kombinerad djurtransport- och olycksfallsautomobil anskaffats och uppställt å Katarina brandstation och under år 1916 en å Johannes brandstation och kunna rekquireras på samma sätt som sjukvagn (se ovan).

HN.

HN.

Kungörelse om dessa transporter har utfärdats av överståthållarämbetet senast den 12 febr. 1921 med följande föreskrifter:

Vagnarna få användas:

1:o) för transport av hästar eller andra större djur, som nedfallit döda å allmän plats eller på grund av sjukdom eller av annan anledning icke kunna från sådan plats bortledas, till veterinärhögskolan eller, på begäran av djurets ägare eller innehavare, till enskilt stall eller förvaringsrum, därest detsamma är beläget inom huvudstadens område;

2:o) för transport av sjuka hästar eller andra större djur från och till enskild plats, som är belägen inom huvudstadens område; samt

3:o) för transport av hästar eller andra större djur vare sig sjuka eller friska i andra fall än ovan nämnda, då överenskommelse därom träffas för varje särskilt fall med brandchefen.

Sådan vagn kan erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan per telefon (rt. och st. namnanrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation, samt genom patrullerande poliskonstapel.

Det åligger ägare eller innehavare av djur, som, på sätt i det föregående nämnts, blivit transporterade, att härför utgiva ersättning:

a) för det i 1:o) omförmälda fall med 10 kr.
b) för det i 2:o) omförmälda fall:

1) då transporten sker mellan kl. 6 f. m. och kl. 10 e. m. med 15 kr.
2) då transporten sker under övriga delen av dygnet med 20 kr.

c) för de i 3:o) avsedda fall efter överenskommelse med brandchefen.

För upptagning av djur ur vattendrag, byggnadsgrunder, gropar o. d. erlägges, utöver gottgörelsen för förekommande transport, särskild ersättning efter överenskommelse med brandchefen.

Betalning för transport m. m. uppbäres av brandkåren.

Reglementen m. m. Överståthållarämbetets order den 24 sept. 1903 ang. sjukbårar

å polisstationerna. Hälsovårdsnämndens tillkännagivande ang. transport av sjuka och skadade inom huvudstaden den 12 dec. 1913. Överståthållarämbetets kungörelse ang. transport av djur den 12 febr. 1921.

Utrotandet av rättor.

Hälsopolisen, Vasagatan 11, C.; rt. 741, 74 38; st. Norr 52 61; expeditionstid: 9—7.

I syfte att motverka smittospridning och skadegörelse genom rättor i huvudstaden hava sedan 1901 anslag ställts till hälsovårdsnämndens förfogande för åtgärder till utrotande av dessa djur. Under åren 1901—1907 användes anslaget till premier för inom staden dödade rättor (febr.—juli 1901 10 öre, sedan 5 öre per djur). Då emellertid antalet inlämnade rättor efterhand avtog, så att den åsyftade effekten i viss mån förfelades, övergick man i stället, fr. o. m. april 1908, till systematisk utläggning av det bakteriella rättödningsmedlet ratin. Genom hälsovårdsnämndens tillsyningsmän har detta i egendomar inom staden utlagts kvartersvis, så att hela staden efter hand genomgåtts. Allmänheten äger ock att vända sig till sundhetsinspektören med begäran om utläggande av ratin inom egendomar, som äro i högre grad hemsökta av rättor. Emellertid har även detta medel minskat i effektivitet (sannolikt genom en småningom skeende immunisering av rättstammen mot ifrågakvarande bakterier), varför man ansett lämpligt att ånyo pröva premieringssystemet, vilket efter därtill beviljat anslag av stadsfullmäktige återupptogs på hösten 1917. För 1922 har för detta ändamål anslagits 10,000 kr. Premierna utgå med 10 öre för varje dödad råtta, som enligt afgiven förklaring fångats i Stockholm. Inlämning kan ske vid hälsovårdsnämndens kontrollbyråer för födoämnen (se sid. 155) samt vid de tre renhållningsstationerna (se sid. 94).